

พฤติกรรมและการเสพยาบ้าของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี

สารนิพนธ์
ของ
พัชชา วงศ์สุวรรณค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2552

พฤติกรรมและการเสพยาบ้าของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น: การศึกษารายกรณี ของ พัทธชา วงศ์สุวรรณค์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

.....
(อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ)

ประธาน

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา สู้รักษา)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

พฤติกรรมและการเสพยาบ้าของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2552

พัชชา วงศ์สุวรรณ. (2552). พฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี.

สารนิพนธ์ กศ.ม.(สาขาจิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหา และสาเหตุของวัยรุ่นที่เสพติด และหาแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือ โดยศึกษาเป็นรายกรณี กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชาย อายุ 15-18 ปี ที่เสพติดและเข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จ.สมุทรสงคราม จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบบุคลิกภาพ และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย สังเคราะห์ วิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปข้อมูล

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่ทำให้วัยรุ่นเสพติด คือ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และปัญหาสิ่งแวดล้อม

2. สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเสพติด ได้แก่

2.1 สาเหตุจากตัววัยรุ่นเอง ได้แก่ การเป็นคนอ่อนไหวง่าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ใจร้อน วิตกกังวลสูง ย้ำคิดย้ำทำ ขาดความยับยั้งชั่งใจ อยากรู้ อยากลอง มีความรู้สึกขาดความรับผิดชอบ เรียกร้องความสนใจจากบุคคลรอบข้าง

2.2 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.2.1 การเลี้ยงดูของครอบครัว ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสนใจปล่อยให้เล่นเลย การอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว

2.2.2 การเลียนแบบเพื่อน และสิ่งแวดล้อม เพื่อน ๆ ของวัยรุ่นมีการรวมกลุ่มกันเสพติด โดยเริ่มตั้งแต่ชักชวนให้ทดลองเสพ จนกระทั่งติด ไม่สามารถเลิกได้ และบริเวณที่พักอาศัยก็มีแหล่งที่สามารถจะหาซื้อยาได้ง่าย มีการระบาดของยาเสพติด

3. การเสพติดของวัยรุ่นลดลงภายหลังได้รับการศึกษารายกรณี วัยรุ่นที่ได้รับการศึกษาทั้ง 4 คน เข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น และมีการเรียนรู้วิธีที่จะหลีกเลี่ยงจากการไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ และสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

THE BEHAVIOR OF TEENAGERS' AMPHETAMINE USAGE : A CASE STUDY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2009

Patcha Wongsawan. (2009). *The Behavior of Teenagers' Amphetamine Usage :*

a Case Study. Master's Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology).

Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University.

Master Project Advisors : Anusorn Atthasiri

The purpose of this case study research was to study problems of teenager who have ever used amphetamine (addictive substance) and focused upon factors influencing certain problem behaviors. The study was directed toward helping teenager to become progressively more understanding and self-directing and preventing them from using or taking amphetamine. The subjects for this study were four male teenager being cured at Wat-Intaram in Samutsongkram province whose age ranged from 15 to 18 yr. The research instruments were a behavioral observation, interviews, projective test and questionnaires that contained self-analysis material, as well as factual information items. The 4 case-study materials were synthesized, summarized, and interpreted in organized forms.

The results of the study were as follows :

1. Problems of the teenager who have ever used amphetamine were their personal problems, family problems and surrounding environment problems.

2. Cases or Factors influencing certain problem behavior were as follows :

2.1 The teenagers' personality : lack of self-confidence, emotional sensitive, demanding of attention, and ready to try new things.

2.2 The teenagers' surrounding environment : family environment : the negative consequences of the at-risk family,i.e., neglected or stricted parental child-rearing,i.e. low control-oriented technique and more control-oriented technique ; and living in condensed populated area marked by deteriorated houses and drug-addicted sneaky selling areas.

3. Using amphetamine of the teenager decreased after exposing to the case study approach. The teenager became more self-understanding, more self-monitoring,

preventing themselves from taking amphetamine and improving existing ones and obtaining professional assistance.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากหลายบุคคลและหลายหน่วยงาน ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่อง ดูแลให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นพลังส่วนหนึ่งที่เสริมให้ผู้วิจัยได้มองเห็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่อด่าง เจ้าอาวาสวัดอินทาราม และพระสมศักดิ์ พระผู้ดูแล ที่คอยให้คำแนะนำตลอดจนคอยช่วยเหลือในการเข้าไปเก็บข้อมูลการวิจัย จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน และให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่สนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจสำคัญให้ผู้วิจัย จนกระทั่งสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยสมบูรณ์

พัชชา วงศ์สุวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า : พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น.....	6
ความหมายของประเภทของยาบ้า.....	6
พัฒนาการของวัยรุ่น.....	8
ทฤษฎีในการติดยา.....	11
สาเหตุของการเสพยาบ้า.....	15
พฤติกรรมของผู้เสพยาบ้า.....	17
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้า.....	18
การกลับไปเสพซ้ำ.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพยาบ้า.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี.....	27
ความหมายของการศึกษารายกรณี.....	27
จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี.....	28
ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี.....	29
กระบวนการในการศึกษารายกรณี.....	31
วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี.....	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	66
วิธีการศึกษารายกรณี.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
การศึกษารายกรณีที่ 1.....	72
การศึกษารายกรณีที่ 2.....	78
การศึกษารายกรณีที่ 3.....	85
การศึกษารายกรณีที่ 4.....	91
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	98
บทย่อ.....	98
สรุปผล.....	99
อภิปรายผล.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	111
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	112
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	133
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	136
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	138

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร การคมนาคมของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ครอบคลุมส่วนใหญ่มีเวลาเอาใจใส่อบรมสั่งสอนบุตรหลานน้อยลง และตัววัยรุ่นเองซึ่งมีประสบการณ์ชีวิตไม่มากนัก จึงทำให้เกิดปัญหาทั้งกับตนเอง และสังคมได้ง่ายขึ้น

ปัญหายาเสพติดนับเป็นวิกฤตการณ์ที่สำคัญของประชาคมโลก โดยเฉพาะประเทศไทย และยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในขณะนี้ คือ ยาแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและคุณภาพชีวิตของประชากร (คมวุฒิ หุบชบา 2545: 1) ยาบ้ามีผลเสียต่อผู้เสพมากมาย ที่สำคัญมีผลต่อสมอง ต่อจิตประสาท เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายจะถูกดูดซึมเข้าสู่สมอง ออกฤทธิ์กระตุ้นการทำงานของสมอง จะมีการเปลี่ยนแปลงสารสื่อเคมีสมอง (Neurotransmitter) เกิดขึ้น มีการขับสารสื่อเคมีสมองที่เรียกว่า Dopamine ออกมาเป็นสื่อทำให้มีความสุข กระชุ่มกระชวย มีแรงขยันขันแข็งและเมื่อเสพในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น เกิดการทำลายสมองส่วนนอก หรือส่วนบนซึ่งทำหน้าที่คิดโดยใช้เหตุผลและการตัดสินใจแก้ปัญหา ทำให้มีความคิด ความจำ เสื่อม ขาดการยั้งคิดควบคุมตนเองไม่ได้ สุดท้ายเป็นโรคจิตและสติฟั่นเฟือน อาจมีอาการหูแว่ว ประสาทหลอน หลงผิด ก่อคดีทำร้ายตัวเอง และผู้อื่นตามมา (สุชาติ เลขาบริหาร. 2542: 78) จากการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2545 พบว่ามีผู้เสพ/ผู้ติดยาประมาณสามล้านกว่าคน โดยพบว่าผู้เสพยาเสพติด 3.5 ล้านคน และเป็นผู้ติดยาเสพติด 0.89 ล้านคน นับว่าเป็นจำนวนที่สูงมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา ปัญหายาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเป้าหมายจากผู้ใช้งานมาเป็นเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ (บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. 2544: 40)

สถิติจากสถาบันวิจัยอาชญากรรม ในปีงบประมาณ 2545 พบว่า ผู้ป่วยกลุ่มอายุ 15-19 ปี เป็นผู้ที่เข้ารับการบำบัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.31 จำนวนผู้เสพและผู้ติดยาดังกล่าว บ่งบอกว่าประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะหากพิจารณาถึงกลุ่มอายุของผู้ติดยาส่วนใหญ่มักอยู่ในกลุ่มของวัยรุ่น นอกจากจะไม่สามารถเพิ่มผลผลิตให้กับสังคมได้แล้ว ยังต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมอีกด้วย และส่วนใหญ่อีกเข้าไปเกี่ยวกับธุรกิจนอก

กฎหมาย หรือก่ออาชญากรรม สร้างปัญหาให้กับสังคมมากมายตามมา ทั้งนี้พบว่ายาเสพติดที่มีอัตราแพร่ระบาดสูงสุดในปัจจุบันคือ ยาบ้า พบว่ามีผู้ป่วยเสพยาบ้า 7,713 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.36 จากผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาบำบัดทั้งหมด (สุชาติ เลาหริพัฒน์. 2544: 59)

จากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง แต่มีการจัดการที่ไม่ดีภายในครอบครัวตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเฉพาะการมีสัมพันธภาพที่ไม่ดี ขาดการมีส่วนร่วมในครอบครัวและขาดการควบคุมดูแลเอาใจใส่ของบิดามารดา จึงเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทำให้วัยรุ่นตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การติดยาเสพติด (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคนอื่น ๆ. 2539: 54) ดังเช่น ปรีชา วิหคโต และคนอื่น ๆ (2540: 77) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาบ้าของวัยรุ่น คือ การมีเพื่อนสนิท และถูกชักชวนให้ทำในสิ่งไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับ สำเนา มากเบน (2542: 62) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการติดยาบ้า พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวกับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากต่อการติดยาบ้าในวัยรุ่น ทำให้เกิดผลกระทบต่อการเรียน จากที่เคยมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีก็ทำให้ผลการเรียนลดลงมาก ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่เข้าเรียน หนีเรียน ไม่ยอมเรียนหนังสือ จนลูกกลายไปถึงการโดนให้ออกจากการศึกษา ปั่นดดา ปริยพุดติ และคณะ (2539: 36) กล่าวว่า ปัญหาการขาดเรียนหรือการหนีเรียนเป็นปัจจัยพื้นฐานของการนำไปสู่ปัญหาที่ร้ายแรงตามมามีผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวตามมา และเป็นผลเสียต่อการพัฒนาทรัพยากรทางด้านบุคลากรของประเทศชาติ และปัญหาการหนีเรียนนับเป็นพื้นฐานของปัญหาการติดยาบ้าด้วย (จารุวัตร เพียรชัย. 2541: 3)

การศึกษาพฤติกรรมการเสพยาบ้า นั้น ทำได้หลายวิธี ได้แก่ การศึกษารายกรณี การสำรวจข้อมูล การสอบถามสาเหตุเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเสพยาบ้า ส่วนงานวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาพฤติกรรมการเสพยาบ้า โดยนำการศึกษารายกรณีเข้ามาใช้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการศึกษารายกรณีตามที่ (พนม ลิ้มอารีย์ 2548: 123) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันไว้ว่า เป็นการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลอย่างลึกซึ้ง และวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือมีพฤติกรรมแปลกไปว่ามีสาเหตุมาจากอะไร รวมทั้งแปลความหมายของพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาและการปรับตัวของบุคคลนั้นอย่างไร อีกทั้ง กรมสุขภาพจิต (2544 ก: 17) ได้ให้ความหมายของการศึกษารายกรณีไว้ว่า การศึกษารายกรณี เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์วินิจฉัยหาสาเหตุ กระบวนการความเป็นมาของเหตุการณ์เรื่องราวของปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษา แก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป รวมทั้งทำการประเมินติดตามผลหลังจากให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นไปแล้ว

วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นวัดหนึ่งที่ทำให้การบำบัดผู้ติดยาเสพติดโดยใช้ยาสมุนไพรในการบำบัด จากการสังเกตและสัมภาษณ์เจ้าอาวาสและพระลูกวัดพบว่ามีผู้ติดยาเสพติดเข้ามาบำบัดจำนวนมากพอสมควร ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ารับการบำบัดจะเป็นผู้ชายที่เสพยาบ้า อยู่ในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15-25 ปี เสพยาบ้าโดยการสูบ สาเหตุส่วนใหญ่ที่เสพยาบ้า เกิดจากเพื่อนชักชวน รองลงมาคือ อยากทดลอง ซึ่งวัยรุ่นบางคนมาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง มีผลการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี เป็นหัวหน้าชั้นเรียน เป็นผู้นำของห้องก่อนหน้าที่จะมาเสพยาบ้า

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมุ่งมั่นที่จะศึกษาพฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น ที่มาจากรอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง และมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี เพื่อให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุ เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นให้เลิกเสพยาบ้า จึงนำความรู้ในการศึกษารายกรณี (case study) มาเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษารายกรณี เพื่อช่วยเหลือวัยรุ่นที่เสพยาบ้า ให้กลับมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังทรัพยากรสำคัญของชาติ ในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน

ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหา และสาเหตุของวัยรุ่นที่เสพยาบ้า และหาแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือ โดยศึกษาเป็นรายกรณี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเสพยาบ้า เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ ด้วยวิธีการทางจิตวิทยา รวมทั้งการป้องกันการกลับมาเสพยาบ้าของวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีวัยรุ่นที่เสพยาบ้าและเข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 4 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นวัยรุ่นชาย อายุ 15-18 ปี ที่เสพยาบ้าตั้งแต่ 2 เม็ดต่อวันขึ้นไป มีผลการเรียนตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป และมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง สัมภาษณ์ให้ศึกษารายกรณี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น** หมายถึง การที่วัยรุ่นเสพยาบ้า ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การกิน การฉีด การสูบ หรือการสูด โดยมีการใช้ในขนาด 60 – 220 มิลลิกรัม หรือเสพตั้งแต่ 2 เม็ดต่อวัน ซึ่งผลของยาจะทำให้ผู้รับประทานมีความรู้สึกสบายกว่าปกติ เมื่อใช้ไปนาน ๆ จะมีอาการติดยา ทางจิตใจและมีความรู้สึกว่าจะต้องใช้ยานั้นไปตลอดจนขาดเสียมิได้ หากหยุดยาเพียงวันเดียวผู้ใช้จะมีอาการซึมเศร้าทันที เป็นวัยรุ่นชายอายุ 15-18 ปี มีผลการเรียนตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป และมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง และต้องสนใจในการศึกษารายกรณี

2. **การศึกษารายกรณี** หมายถึง กระบวนการศึกษารายละเอียดต่างๆ ของวัยรุ่นที่เสพยาบ้า และเข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงครามอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ศึกษาได้มาวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาและสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไข เพื่อให้วัยรุ่นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การกำหนดปัญหาและตั้งสมมุติฐาน การที่ผู้วิจัยตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเสพยาบ้าและตั้งสมมุติฐานว่าการเสพยาบ้าของวัยรุ่นเกิดจากตนเอง และสิ่งแวดล้อม

2.2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.1 การหาข้อเท็จจริง หลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและตั้งสมมุติฐานแล้ว โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ อัดเทปประวัติ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ

2.2.2 นำข้อมูลมาแปลความหมาย และวิเคราะห์เพื่อศึกษาสาเหตุของการเสพยาบ้าของวัยรุ่น

2.3 การวินิจฉัยปัญหา หมายถึง การนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อวินิจฉัยสาเหตุของการเสพยาบ้า เพื่อช่วยเหลือวัยรุ่นต่อไป

2.4 การช่วยเหลือ หมายถึง การป้องกันและแก้ไข โดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลกับวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.5 การทำนายผล หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยชี้แจงให้กับวัยรุ่นได้ทราบว่าปัญหาการเสพยาบ้าสามารถแก้ไขได้โดยอาศัยความร่วมมือจากตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

2.6 การติดตามผล หมายถึง การกระทำหลังจากการให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นแล้วว่า ได้ผลอย่างไร และสำรวจดูว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นหรือไม่ ตลอดทั้งการให้การช่วยเหลือวัยรุ่น

ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใดและหากมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขช่วยเหลือวัยรุ่นต่อไป

2.7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ หมายถึง การสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษาวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เสพยาบ้าตลอดจนให้ข้อเสนอแนะสำหรับวัยรุ่น และผู้เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

3. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี หมายถึง การประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรึกษาและหารือร่วมกันพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และวินิจฉัย ถึงปัญหาและสาเหตุของพฤติกรรมตลอดจนหาแนวทางช่วยเหลือ ให้แก่บุคคลผู้รับการศึกษาในที่นี้ คือ วัยรุ่นที่เสพยาบ้า

4. วัยรุ่น หมายถึง เพศชายที่มีอายุ 15-18 ปี จำนวน 4 คน ที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้าที่เข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม

สมมุติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่าสาเหตุของการติดยาบ้าของวัยรุ่น มีสาเหตุมาจาก

1. สาเหตุจากตัววัยรุ่นเอง วัยรุ่นมีลักษณะส่วนตัวทางด้านจิตใจที่อ่อนไหว มีบุคลิกภาพที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นการตัดสินใจขาดความยั้งคิดและเหตุผล

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1.1. การเลี้ยงดูของครอบครัว ครอบครัวหรือผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลลูกซึ่งกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ จนขาดความเอาใจใส่บุตรหลานที่อยู่ในความปกครอง

2.1.2. การเลียนแบบเพื่อน และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวัยของวัยรุ่นอยู่ในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่เห็นเพื่อนสำคัญที่สุด จะทำตามใจเพื่อน เพื่อให้เพื่อนรักและเพื่อเข้ากับเพื่อนในกลุ่มให้ได้ การคล้อยตามเพื่อนที่แวดล้อม จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุทำให้วัยรุ่นติดยาบ้าได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

วัยรุ่นที่เสพยาบ้าที่เข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้ง 4 คนและผู้ที่เกี่ยวข้องในครอบครัวของวัยรุ่น ผู้วิจัยใช้ชื่อสมมติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความลับ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณียาและยาบ้า มีรายละเอียดดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า : พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น
 - 1.1 ความหมายของประเภทของยาบ้า
 - 1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น
 - 1.3 ทฤษฎีในการติดยา
 - 1.4 สาเหตุของการเสพยาบ้า
 - 1.5 พฤติกรรมของผู้เสพยาบ้า
 - 1.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้า
 - 1.7 การกลับไปเสพซ้ำ
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพยาบ้า
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณียา
 - 2.1 ความหมายของการศึกษารายกรณียา
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณียา
 - 2.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณียา
 - 2.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณียา
 - 2.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณียา
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณียา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า : พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น

1.1 ความหมายและประเภทของยาบ้า

1.1.1 ความหมายของยาบ้า

วรลักษณ์ ธีรโมกษ์ (2537: 33) กล่าวว่า ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท หรือที่เรียกอีกชื่อว่า ยาขยัน ทำให้ตื่นตัว ไม่ง่วงเหงาหาวนอน กระตุ้นการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้การเคลื่อนไหวมากขึ้น รู้สึกมีเรี่ยวแรง มีพลัง

ระดับกระเฉง ทำให้การกระทำที่เกิดขึ้นคล้ายเครื่องจักรกลที่ไร้จิตใจ ไร้อารมณ์ และทำลายร่างกายที่ละเอียดละน้อย

วิจิตร บุญยะโทระ (2538: 130) ให้ความหมายของยาบ้าไว้ว่า ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทและเป็นยาอันตรายที่เสพติดเป็นนิสัย อยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติยาเสพติด มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดความคิดอ่านแจ่มใสในสมอง และร่างกายไม่มีความเหน็ดเหนื่อยในช่วงระยะแรกที่เสพ พวกที่ต้องการกำลังทางกายและสมองนิยมใช้มากกว่าบุคคลปกติ เพราะฤทธิ์ของยาทำให้เกิดอาการตื่นเต้น มือสั่น ความคิดอ่านเร็วกว่าปกติแต่สมาธิเสีย มีอิทธิพลต่อการไหลเวียนของโลหิต ทำให้ความดันเลือดสูง กระตุ้นหัวใจเกิดอาการใจสั่น การใช้ยาในระยะนานๆ จะเกิดการเป็นพิษ สุขภาพทรุดโทรม มีความเสื่อมทางจิตและเป็นโรคหวาดระแวง

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2538: 3-4) ให้ความหมายของยาบ้าดังนี้ ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่เก็บความจำ ความคิด ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่างๆ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การทรงตัว ทางกายภาพ ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการบำบัดโรคจิตซึมเศร้า โรควงหลับ (นาร์โคเลปซี) ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว เพราะทำให้คนใช้เกิดการเสพติด และมีผลข้างเคียงสูง เช่น ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดตีบเล็กลงและมีอาการทางจิตชนิดหวาดระแวง เกิดภาพหลอนต่างๆ นานา อาจทำร้ายผู้อื่นและตัวเองเกิดอันตรายถึงชีวิตได้

สำนักงานอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข (2539: 1-2) สรุปความหมายของยาบ้าไว้ว่า ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย ทำให้ตื่นตัว กระปรี้กระเปร่า เหนื่อยช้า ได้แก่ ยาในกลุ่มแอมเฟตามีน ฟีโมลีน พิพราดอล เมทิลเฟนิเดต ในอดีตแพทย์ใช้รักษาโรคอาการซึมเศร้า ผู้ป่วยโรควงหลับ ยาลดความอ้วน ปัจจุบันไม่นิยมใช้เพราะให้ผลข้างเคียง ทำให้หลอดเลือดตีบเล็กลง ใจสั่น มือสั่น อาจก่อให้เกิดการติดยา และเกิดอาการทางประสาทได้ ประกอบกับมีการค้นพบยาใหม่ที่ให้ผลในการรักษาที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่า

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีผลทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า ไม่เหนื่อยง่าย แต่เมื่อเสพติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะทำลายสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต

1.1.2 ประเภทของยาบ้า

ยาบ้าจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 1) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) ให้ประกาศสารแอมเฟตามีน หรือยาบ้า และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน ซึ่งเดิมเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเภท 1 และ 2 จำนวน 16 ชนิด ไปเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539: 33 - 36) ดังนี้

ประเภทของยาบ้าที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ได้แก่

1. ไดเมทอกซี แอมเฟตามีน
2. ไดเมทอกซี โบโรไมแอมเฟตามีน
3. 2, 5 ไดเมทอกซี-4-เอทิลแอมเฟตามีน
4. เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
5. 3, 4-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน
6. 5-เมทอกซี-3, 4 เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
7. พาราเมทอกซีแอมเฟตามีน
8. ไตรเมทอกซีแอมเฟตามีน
9. เดกซ์ไทร ไลเซอร์ไนด์ หรือ แอลเอสดี
10. เลแวนเฟตามีน
11. เลโวเมทแอมเฟตามีน
12. แอมเฟตามีน
13. เมทแอมเฟตามีน
14. เดกซ์แอมเฟตามีน
15. เมโคลควาโลน
16. เมทาควาโลน

1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

ความหมายของคำว่าวัยรุ่นตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Adolescence หมายถึง การเจริญเข้าสู่ภาวะการเป็นผู้ใหญ่ (Togo to Adult odd) (Steinberg, 1993 อ้างอิงจาก ภาวิณี อยู่ประเสริฐ. 2540: 12)

สุชา จันทน์เฒ. (2538: 135) ได้ให้ความหมายว่า วัยรุ่นคือวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาวัยผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นขีดขั้นที่แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใดและสิ้นสุดวัยเมื่อใด แต่เป็นการกำหนดที่ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญและถ้าจะกำหนดลงไปว่า เริ่มเมื่อใดก็ถือว่าระยะที่เพศหญิงเริ่มมีประจำเดือน (Menstruation) และเพศชายเริ่มมีการหลั่งน้ำอสุจิ (Sperm)

ช่วงอายุของวัยรุ่น

โคล (Corel. 1959: 135) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ช่วงอายุ 11 – 14 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence)
2. ช่วงอายุ 15 – 18 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence)
3. ช่วงอายุ 18 – 21 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence)

ลักษณะเด่นของวัยรุ่น (นันทา ชัยพิชิตพันธ์. 2541: 36)

ธรรมชาติของวัยรุ่นที่เห็นเด่นชัด ได้แก่

1. มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นภายในร่างกายมาก เป็นผลให้อารมณ์ของเด็กเปลี่ยนแปลง
2. ความต้องการบ้านที่อบอุ่น ต้องการบิดามารดา ที่อบรมสั่งสอนด้วยความเข้าใจ และไม่บังคับเข้มงวดจนเกินไป
3. ต้องการเพื่อนมาก กลัวคนในสังคมโดยเฉพาะเพื่อน ๆ ไม่ยอมรับ มักจะเจ็บใจแทนเพื่อนและจะทุ่มเทเวลา ความสนใจ และความรักให้เพื่อนมากกว่าวัยอื่น ๆ จะกิน จะนอน จะเที่ยว ก็ต้องไปด้วยกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลเขาก็จะติดต่อสื่อสารถึงกันอยู่ตลอดเวลา
4. วัยรุ่นชอบที่จะคบเพื่อนเป็นกลุ่มและแสดงออกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นต้นว่า มีท่าทางและคำพูดแปลก ๆ หรือแต่งกายคล้ายคลึงกัน
5. เริ่มมีความสนใจเพื่อนต่างเพศ จึงพยายามกระทำตัวให้เด่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ ความรักในวัยนี้เป็นความรักที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจรูปร่างหน้าตาภายนอกมากกว่าอุปนิสัยใจคอ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ
6. วัยรุ่นมักคิดว่าตนเป็นผู้ใหญ่แล้วจึงมักเลียนแบบผู้ใหญ่ แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างรุนแรง และไม่ชอบที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเด็ก ๆ
7. ไม่ต้องการที่จะเปิดเรื่องราวของตนให้บิดามารดารู้โดยสิ้นเชิงในทุกเรื่อง

8. ต้องการได้รับการยกย่อง วัยรุ่นจะโกรธมากถ้าได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากเพื่อน จากครู หรือบุคคลอื่น รวมถึงการล้อเลียนปมด้อยของตนเอง และไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่นำตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น

สภาพที่มีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น

1. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของวัยรุ่น ความแตกต่างในฐานะของเด็กอาจทำให้เกิดปมด้อย มีทัศนคติไม่ดีต่อสังคมที่อยู่อาศัย หรืออาจมีพฤติกรรมฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เกินความเป็นเด็ก

2. สุขภาพร่างกายและ พัฒนาการสุขภาพ สุขภาพอนามัยมีผลโดยตรงต่อสติปัญญา อารมณ์ โดยเฉพาะหากร่างกายไม่สมประกอบมักเป็นผลให้เด็กวางตัวไม่เหมาะสม เกิดน้อยเนื้อต่ำใจและหาทางชดเชยในแบบผิด ๆ

3. ความสามารถทางสมองกับพฤติกรรม เด็กจะมีพฤติกรรมไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับระดับเชาวน์ปัญญา ความคิดความอ่านที่มีอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

4. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบ้านและครอบครัว บุคคลในครอบครัว

5. การใช้เวลาว่างของเด็ก

6. การเลือกคบเพื่อน เด็กในวัยนี้ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และจะคบเพื่อนที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งคล้ายคลึงกับตน อิทธิพลของเพื่อนสามารถโน้มน้าวจิตใจของเด็กวัยนี้ให้กระทำตามกลุ่มเพื่อนได้โดยไม่ยาก ทั้งในเรื่องที่และเวลา

การใช้ยาบ้าในเด็กวัยรุ่น

โดยทั่วไปยาเสพติดที่วัยรุ่นเริ่มทดลองใช้ คือ การดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ หลังจากนั้นจะมีการใช้บ่อยขึ้นและนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ซึ่งแบ่งขั้นตอนการใช้ยาเสพติดได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Flynn, 1995 อ้างอิงจาก วริศรา เพียงสุข. 2539: 13)

1. เริ่มทดลอง (Experimentation or Misuse)

วัยรุ่นจะมีประสบการณ์ครั้งแรกเมื่อเรียนรู้ในชั้นมัธยม โดยมีการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ หรือสูบกัญชา โดยจะมีการใช้บ่อยขึ้น บางทีอาจจะเป็นสารระเหย โคเคน ขึ้นอยู่กับว่ายาเสพติดชนิดใดที่หาได้ง่ายและแพร่ระบาด ในระยะนี้พ่อแม่เป็นต้นแบบที่สำคัญ ถ้าพ่อแม่ดื่มแอลกอฮอล์หรือยาเสพติดเป็นประจำก็ทำให้วัยรุ่นยอมรับการใช้ยาเสพติดว่าเป็นเรื่องปกติและความกดดันจากเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการทำนายการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น

2. การแสวงหาความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ (Seeking the Mood Swing or Early Abuse)

วัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติดเป็นประจำทุกอาทิตย์ อาการดีขึ้น และเริ่มใช้ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ เช่น โคเคน ยากระตุ้นประสาท เป็นต้น เพื่อปลดปล่อยความรู้สึกทางด้านลบ เพื่อให้เพื่อนประทับใจและเพื่อสังคม ผลที่ตามมาคือวัยรุ่นมีปัญหาทางด้านการเรียน อารมณ์ไม่คงที่ และสูญเสียเพื่อนที่ไม่เสพยาเสพติด

3. การยึดกับอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลง (Preoccupation with the Mood Swing or Abuse)

วัยรุ่นดื่มแอลกอฮอล์และเสพยาเสพติดบ่อยขึ้นเกือบทุกวัน กิจกรรมต่าง ๆ จะอยู่กับการเสพยาเสพติดและเพื่อนที่เสพยาเสพติด วัยรุ่นจะแยกตัวจากครอบครัวและจะเสพยาเสพติดเพียงลำพัง ผลที่ตามมาคือวัยรุ่นมีการเสพยาบ้ามากขึ้น มีอาการซึมเศร้า ลักษณะ ก่ออาชญากรรม และกระทำผิดกฎหมาย

4. การเสพติด (Compulsion or Addiction)

วัยรุ่นจะใช้ยาทุกวัน โดยรู้สึกว่าเป็นสิ่งปกติ แม้จะได้รับผลลัพธ์ทางด้านลบ เช่น อาการนอนยา อารมณ์รุนแรง พยายามฆ่าตัวตาย เกลียดตัวเอง นอกจากนี้มีการใช้ยาเสพติดหลาย ๆ ชนิด และเสพหลายครั้งต่อกัน

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทำให้ต้องใช้ความสามารถและความพยายามอย่างมากที่จะควบคุมและปรับตัว วัยรุ่นจึงมีความวิตกกังวลสูงและปรับตัวไม่ค่อยถูก เมื่อเข้ากลุ่มเพื่อนจะทำให้เขารู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น ดังนั้นอิทธิพลของกลุ่มจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเช่นกัน ถ้าวัยรุ่นคบกับกลุ่มเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดี เช่น หนีโรงเรียน เกเร เสพยาเสพติด วัยรุ่นก็จะมีพฤติกรรมเช่นนั้นตามไปด้วย จากการศึกษาของ Kaplan และคณะพบว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสังคมจิตใจหลายด้าน ถ้าเด็กไม่สามารถปรับตัวได้ทันจะเกิดความสับสนวุ่นใจ และอาจประพฤติดนินทางที่ไม่เหมาะสมได้ (Kaplan, et al., 1994, อ้างอิงจาก สมัย ศิริทองถาวร. 2541: 123)

1.3 ทฤษฎีในการติดยา

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญของการเรียนรู้ (Learning) และการปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อม (Interactive) ของมนุษย์ว่ามีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยสมรรถภาพที่จะเรียนรู้ถ้าสิ่งแวดล้อมอำนวย ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง และภายใต้กฎเกณฑ์แห่งการเสริมแรง มนุษย์สามารถเรียนรู้อะไร ๆ ได้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด ๆ ได้ หรือควบคุมพฤติกรรมใด ๆ ได้ ดังที่ตัวเราและผู้อื่นประสงค์ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมนี้เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างยิ่งในการอธิบาย

พฤติกรรมต่างๆ เนื่องจากมีการศึกษาค้นคว้าทดลองที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด มีแบบแผนการดำเนินงานและขั้นตอนการทำงานที่แน่นอน มีการควบคุมเป็นอย่างดี และมีผลการทดลองที่เห็นได้ชัดเจน (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2545: 56)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม แบ่งเป็น 2 แนวคิดใหญ่ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมนิยมแบบคลาสสิก (Classical Learning Theory)

เจ้าของทฤษฎี ได้แก่ Ivan Pavlov นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ผู้เป็นนักจิตวิทยาการทดลองทางพฤติกรรมคนสำคัญคนหนึ่ง เขาที่มุ่งศึกษาการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก และได้ทำการทดลองที่มีชื่อเสียงอันเป็นที่มาของการอธิบายพฤติกรรมการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก และเป็นที่มาของการอธิบายกลไกการติดยาเสพติดว่าด้วยเรื่องของโรคสมองติดยาเสพติด นั่นคือ การศึกษาทดลองในสุนัข โดยมีหลักการอยู่ที่การเสนอเงื่อนไขทางพฤติกรรมให้กับสัตว์ที่ทดลอง ตัวอย่างการวางเงื่อนไข เช่น การทดลองเรื่องสุนัข อาหารและปฏิกิริยาน้ำลายไหล ซึ่งมีหลักในการทดลองว่า

สุนัข+ผงเนื้อ	—————>	น้ำลายไหล
สุนัข+ผงเนื้อ+เสียงกระดิ่ง	—————>	น้ำลายไหล
สุนัข+เสียงกระดิ่ง	—————>	น้ำลายไหล+น้ำลายไหล

คำอธิบาย โดยธรรมชาติเมื่อสุนัขได้กลิ่นอาหารที่เป็นที่ชื่นชอบของสุนัข เช่น เนื้อสัตว์ ฯลฯ สุนัขจะเกิดความรู้สึกหิวกระหายใคร่อยากกิน นำไปสู่การเกิดปฏิกิริยาทางร่างกาย เช่น น้ำลายไหล แต่การให้อาหารนั้นมีการวางเงื่อนไขด้วยการให้สุนัขเห็นผงเนื้อไปพร้อมๆ กับการสั่นกระดิ่ง เสียงจากการสั่นกระดิ่งจะเป็นการวางเงื่อนไขในเบื้องต้น (เท่ากับว่าสุนัขเห็นผงเนื้อแล้ว น้ำลายไหลประกอบกับได้ยินเสียงกระดิ่ง) ทุกครั้งที่สุนัขได้ยินเสียงกระดิ่ง สุนัขจะเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่ามันจะได้รับการให้อาหาร (ผงเนื้อ) สุนัขจะน้ำลายไหลในทันที การที่น้ำลายไหลเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบโดยอัตโนมัติ เป็นไปด้วยวิธีการวางเงื่อนไข และในท้ายที่สุดจะพัฒนาไปสู่การวางเงื่อนไขทางพฤติกรรม

เปรียบเทียบกับกรณีติดยาเสพติด

คน+การใช้ยาเสพติด	—————>	ความสุขความพึงพอใจ
คน+การใช้ยาเสพติด+สิ่งเร้า	—————>	ความสุขความพึงพอใจ
คน+สิ่งเร้า	—————>	ความสุขความพึงพอใจ

คำอธิบาย เมื่อคนใช้ยาเสพติดจะเกิดความสุขในการได้รับผลจากการเสพนั้นๆ ในขณะที่เดียวกันการใช้ยาเสพติดของคนๆ นั้น เมื่อใช้ยาเสพติดในสภาพแวดล้อมหรือ

เงื่อนไขทางสังคมอื่นๆ ในสภาพเดิมๆ ซ้ำ ๆ เช่น ใช้ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดคนเดิมๆ อุปกรณ์การเสพติด สภาพอารมณ์ในการเสพติด สถานที่ที่ใช้เสพติดซ้ำๆ ต่อไป เพียงแค่เห็นเงื่อนไขตามตัวอย่างเท่านั้นก็จะทำให้เกิดความรู้สึกอยากใช้ยาเสพติดขึ้นมาในระบบความคิดถึงในกรณีนี้ หากไม่สามารถที่จะหยุดความคิดได้ จะนำไปสู่ความรู้สึกของความอยากใช้ยาเสพติดอย่างรุนแรงจนไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป และใช้ยาเสพติดในท้ายที่สุด

2. พฤติกรรมนิยมแบบลงมือกระทำ (Operant-Condition Theory)

B.F. Skinner เป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีทางจิตวิทยาว่าด้วยการลงมือกระทำ เขาเห็นด้วยกับ Ivan Pavlov ในเรื่องของการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคล แต่ไม่เห็นด้วยในเรื่องที่ว่าสิ่งภายนอกเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยเขาเชื่อว่า สิ่งเร้าภายในบุคคลต่างหากที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น ความหิว ความกระหาย ความสุข ความทุกข์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การสร้างพฤติกรรมและบุคลิกภาพในตัวบุคคล เขาได้ทำการทดลองที่สำคัญในหนูกับอาหาร โดยหลักการมีอยู่ว่า

“หนูทดลองในกรงซึ่งจะวิ่งไปวิ่งมาเมื่อเกิดความหิว และด้วยความบังเอิญไปกดคันทำให้อาหารตกลงมา หนูจึงได้กินอาหารนั้น หนูจึงเกิดการเรียนรู้ว่าทุกครั้งที่มีนกกดคันมันจะได้รับอาหารที่ช่วยให้มันบรรเทาความหิวลงไปได้ เพราะฉะนั้นทุกครั้งที่หนูหิวหนูจะวิ่งเข้าไปกดคันเพื่อให้อาหารตกลงมา”

Skinner ได้ทดลองในแนวอีกโดยใช้นกพิราบ เขาสร้างเครื่องมือให้มีแป้นสีเหลือง ฟ้า แดง เขียว จัดตั้งเครื่องกลไว้หลังแป้นสีใดสีหนึ่ง สัมพันธ์กับการจ่ายอาหารให้กับนก เขาให้นกพิราบจิกแป้นสีต่างๆ นั้น นกจิกตรงแป้นที่ต่อเชื่อมกับเครื่องกล ก็มีอาหารไหลออกมาให้กิน จิกแป้นสีอื่นๆ ไม่ได้กินอาหาร ในที่สุดนกก็ถูกวางเงื่อนไขการตอบสนองไว้กับแป้นสีที่กำหนด เกิดการเรียนรู้ว่าจิกแป้นสีใดจะได้กินอาหาร ในการทดลองครั้งหลังการตอบสนอง (ในกรณีนี้คือจิกแป้นที่ถูกต้อง) ใช้เวลาน้อยกว่าคราวก่อน แสดงผลเช่นเดียวกับการกดคันของหนูดังการทดลองที่กล่าวมาข้างต้น (เพราะฉะนั้นการลงมือกระทำ จึงหมายความว่า สิ่งที่ได้รับการทดลองต้องลงมือกระทำ(หนูและนกพิราบ) ต่างจากสุนัขในกรงทดลองของ Pavlov ที่ไม่ต้องทำอะไรเลย)

Skinner แสดงความเห็นว่ พฤติกรรมทั่วไปมี 2 ชนิด คือ

1. พฤติกรรมแบบถูกเร้าให้ทำ (Respondent Behavior) คือ พฤติกรรมที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้าโดยตรง เช่น การตอบสนองของสุนัขในการทดลองของ Pavlov เด็กตกใจเมื่อได้ยินเสียงดัง เป็นต้น ซึ่งเป็นปฏิกิริยาสะท้อนอัตโนมัติของร่างกายที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก

2. พฤติกรรมแบบลงมือกระทำ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาโดยการกระทำของเจ้าของพฤติกรรมเองมากกว่าเกิดขึ้นเพราะถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้า

Skinner สนใจพฤติกรรมแบบที่ 2 เป็นพิเศษ เขาเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนมากเป็นไปในลักษณะแสดงอาการกระทำต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อจุดหมายบางอย่าง หรือเป็นพฤติกรรมที่ทำให้มีผลเกิดขึ้นเสมอ ไม่ว่ากระทำด้วยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ไม่ว่าจะรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว

นอกจากหลักทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นแล้ว Skinner ยังให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการเสริมแรงและตัวเสริมแรง (Reinforcement-Reinforces) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทดลองทางพฤติกรรมของเขา Skinner ให้คำนิยามของ “ตัวเสริมแรง” ว่าหมายถึง เหตุการณ์หรือสิ่งเร้าซึ่งเมื่อเกิดขึ้นกับการตอบสนองในช่วงเวลาที่พอเหมาะ ทำให้มีแนวโน้มพลังการตอบสนองมากขึ้น วิธีการใช้ตัวเสริมแรง ก็คือ “การเสริมแรง” (Reinforces) นั่นเอง

การวางเงื่อนไขแบบลงมือกระทำนั้น Skinner ทำการทดลองโดยใช้การเสริมแรงเข้าควบคุมการตอบสนอง เพื่อให้สัตว์ที่ถูกทดลองกระทำพฤติกรรมต่างๆ ตามต้องการเป็น 3 แบบ คือ

1. การฝึกแบบให้รางวัล
2. การฝึกแบบหลบหนี
3. การฝึกแบบหลีกเลี่ยง

การฝึกทั้ง 3 แบบตามหลักของการเสริมแรง สามารถแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)
2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement)

การติดยาเสพติดกับแนวคิดพฤติกรรมนิยม

การเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการติดยาเสพติด คนที่ใช้ยาเสพติดจะมีสภาวะทางจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างผสมผสานกันก่อนการเริ่มใช้ยาเสพติด เช่น บางคนอาจรู้สึกเศร้า หรือรู้สึกทุกข์ใจ ในขณะที่บางคนอาจรู้สึกตื่นเต้น ตกใจ กระวนกระวายใจ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นอารมณ์ก่อนที่จะใช้ยาเสพติด หากแต่ภายหลังได้ใช้ยาเสพติดไปแล้ว ได้ก่อให้เกิดความสุขและความพึงพอใจจากการเสพนั้นๆ ส่งผลให้คนเกิดการเรียนรู้ว่าทุกครั้งที่ต้องการความสุขความพึงพอใจจะสามารถหาได้จากการเสพยาเสพติด และกลายมาเป็นพฤติกรรมประจำตัวบุคคลไปในท้ายที่สุด

นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง การเรียนรู้พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดจากสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ หากมีการใช้ยาเสพติดอย่างมากมายในละแวกบ้านหรือในละแวกที่

ตนใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วย จนเห็นว่าการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ หรือเห็นว่าการใช้ยาเสพติดแล้วได้รับการเสริมแรงทางด้านบวก เช่น ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ได้รับคำชมเชยว่ากล้าหาญเก่งกาจสมชาย (แม้ว่าจะเป็นเรื่องหลอกลวงก็ตามที) หรือ การที่สามารถเคลื่อนย้ายอารมณ์และความคิดที่ไม่พึงประสงค์ออกไปจากตนเองได้อย่างหมดจด ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งเหล่านี้ จะทำให้การเสพ และการติดยาจะกลายมาเป็นพฤติกรรมประจำตัวบุคคลมากขึ้น

ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป และฝังรากในความคิดนับตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโต และเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดต่อไป ทั้งนี้ หลายคนอาจจะเถียงว่าทำไมหลาย ๆ ครอบครัวที่มีการดูว่ากล่าวในช่วงขณะที่ลูกหลานใช้ยาเสพติดน่าจะเป็นการลงโทษมากกว่าการเสริมแรง ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าปัจจัยการลงโทษดังกล่าวไม่มีผลต่อระดับการเกิด/ลดพฤติกรรม (หมายถึงพ่อแม่ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมได้ดีเท่ากับกลุ่มเพื่อน) ประกอบกับการลงโทษที่เกิดขึ้นเกิดจะเกิดขึ้นหลังจากการมีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดมาเป็นระยะเวลายาวนาน (สังเกตว่าคนในครอบครัวจะรู้ว่าลูกหลานของตนเองเข้าไปใช้ยาเสพติดก็ต่อเมื่อเขาเหล่านั้นใช้ยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว หรือว่าใช้จนถึงระดับติดแล้ว หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางลบเกิดขึ้นแล้ว)

ความสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำนี้ อยู่ที่การสิ้นสุดทางพฤติกรรม (Extinction) ซึ่งหมายถึง การไม่มีเงื่อนไขทางพฤติกรรมนั้นๆ อีกต่อไป เช่น หนูที่รับอาหารจากการกดคันมาเรื่อยๆ จนวันหนึ่งได้ให้อาหารตามปกติตามช่วงเวลา หนูจะลืมวิธีการกดคันและไม่สนใจการกดคันอีกต่อไป แต่หากเกิดเงื่อนไขขึ้นอีก คือ มีการไม่ให้อาหารตามปกติ หนูจะยังคงคิดถึงการกดคันและจะกดคันเพื่อให้ได้รับอาหารอีกครั้ง ซึ่งเรียกว่า การฟื้นคืนของพฤติกรรม (Recovery) ในกรณีผู้ติดยาเสพติดที่ต้องการเลิก เมื่อหยุดใช้ยาเสพติดเพื่อให้ร่างกายจะลืมพฤติกรรมการติดยาเสพติด (Extinction) แต่พวกเขายังคงต้องใช้ชีวิตในลักษณะเดิม ภายใต้กลไกเงื่อนไขเดิม ก็อาจทำให้พฤติกรรมการติดยาเสพติดนั้นกลับคืนมาได้เช่นเดียวกัน

1.4 สาเหตุของการเสพยาบ้า

กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ.(2544: 52) กล่าวถึง สาเหตุของการเสพยาบ้า ไว้ดังนี้

1.4.1 สาเหตุจากฤทธิ์ของยาบ้า

เนื่องจากสารแอมเฟตามีนทำให้ผู้เสพอารมณ์ดี รู้สึกมีความสุข มีความมั่นใจ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เสพต้องแสวงหายาบ้า เพื่อให้ได้ฤทธิ์ที่พึงประสงค์เหล่านี้อยู่เรื่อยๆ และเมื่อผู้ป่วยหยุดเสพ จึงมีอาการซึม นอนไม่หลับ ไม่มีเรี่ยวแรง แม้ว่าอาการดังกล่าวจะมีไม่มากนัก แต่ก็ยังเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องกลับไปเสพซ้ำเพื่อให้อาการหายไป

1.4.2 สาเหตุทางสังคมและครอบครัว

สาเหตุทางสังคมและครอบครัว ถือเป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากที่ทำให้มีการเริ่มเสพและเสพอย่างต่อเนื่องหรือกลับมาเสพซ้ำหลังจากหยุดไปแล้วก็ตาม เช่น ค่านิยมในสังคมวัยเดียวกันเชื่อว่าการเสพยาบ้าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีอันตรายมาก และคิดว่าตนสามารถควบคุมการเสพได้การยอมรับในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อนที่เข้าใจกันและยอมรับกันอย่างดีการลอกเลียนแบบอย่างหรือถือเป็นแฟชั่นในหมู่วัยรุ่น ที่มีนิสัยชอบทำตามกลุ่มหรือเลียนแบบเพื่อนฝูง ลักษณะสภาพแวดล้อมอยู่ในพื้นที่ที่มีการซื้อขาย เสพยาบ้ากันทั่วไป มีเวลาว่างมาก มีเงินใช้เหลือเฟือ ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครอบครัว ครอบครัวที่มีปัญหาสามีภรรยาทะเลาะกันหรือครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวจะรู้สึกขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจขณะเดียวกัน ทำให้หันไปหาเพื่อน หรือบุคคลอื่นนอกบ้านเป็นที่ปรึกษา ซึ่งปัญหานี้พบมากที่สุดในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดที่มีภาวะครอบครัวมีปัญหา พ่อแม่เลิกหรือหย่าร้างกัน

1.4.3 สาเหตุจากตัวผู้เสพเอง

บุคคลมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม เป็นคนหวั่นไหวง่ายขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือเป็นคนอ่อนแอไม่กล้าเข้าสังคม เมื่อมีปัญหาในการดำเนินชีวิตก็ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ ต้องหาสิ่งยึดเหนี่ยวหรือสิ่งพึ่งพิง อาจหาทางออกที่ไม่เหมาะสม โดยการใช้ยาบ้าเพื่อช่วยให้ตนปรับตัวดีขึ้น นำไปสู่การติดยาบ้าได้ นอกจากนี้ยังพบว่าในผู้เสพบางคนอาจมีความผิดปกติทางจิตใจ หรือมีอาการทางโรคจิตร่วมด้วย เช่น เป็นโรคประสาทวิตกกังวล คิดมาก เครียดนอนไม่หลับ หรือซึมเศร้า ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ตนเองได้โดยการใช้ยาบ้าเพื่อรักษาตนเองโดยไม่รู้ตัว แต่กลับทำให้ติดยาบ้าได้ สาเหตุที่เกี่ยวกับอาชีพบางประเภทที่นำไปสู่การติดยาเสพติด เช่น พวกขับรถสิบล้อ หรือกรรมกรใช้แรงงาน เนื่องจากความยากจน รายได้ ไม่พอใช้ จึงพยายามทำงานหนักขึ้น โดยการหาสิ่งที่จะช่วยให้ตนทำงานได้คงทนทำงานได้นาน ไม่เหนื่อยล้า จึงหันไปใช้ยาบ้า

1.4.4 สาเหตุทางจิตใจ

ฤทธิ์ที่นำพึงพอใจจากการเสพยาดังกล่าวแล้ว ยังสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีการเรียนรู้ว่าเป็นประสบการณ์ที่พึงจำ ที่ทำให้ผู้เสพพยายามแสวงหายาบ้ามาเพื่อเสพในขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการเสพ เช่น เห็นเพื่อนเสพ พบเพื่อนที่เคยเสพด้วยกันเห็นหรือได้ยินการกล่าวถึงยาบ้าจะเป็นตัวกระตุ้นความทรงจำเดิม ทำให้เกิดความนึกอยาก และถ้าไม่สามารถควบคุมได้ก็จะกลับไปเสพซ้ำได้สูง

ผู้ติดยาส่วนใหญ่ มักให้เหตุผลในการเสพยาครั้งแรกว่าเสพยาเพราะอยากลอง ยังเป็นเรื่องราวธรรมดาของความอยากรู้ อยากเห็น หากบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความทุกข์อยู่แล้วและยาเสพติดทำให้เขาลืมปัญหาหรือความทุกข์นั้นได้ จะเกิดการเรียนรู้ในการใช้ยาเสพติดในครั้งต่อๆมาดังที่ได้กล่าวมาแล้วผู้ที่ลองยาเสพติดบางคนก็เลิกได้ แต่บางคนก็จะเข้าสู่วงจรของการติดยาเสพติดในที่สุด (อรรถนพ วิสุทธีมรรค. 2541: 21) ได้สรุปสาเหตุของการใช้และติดยาเสพติดของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. การขยายตัวของแหล่งยาเสพติดในชุมชน
2. สภาพครอบครัวขาดความสมดุล
3. สภาพจิตใจของเยาวชนวัยรุ่น
4. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม
5. อิทธิพลของเพื่อนการขาดที่ปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

1.5 พฤติกรรมของผู้เสพยาบ้า

การใช้ยาบ้าในขนาดต่ำ ๆ นาน ๆ ครั้ง โดยมีการใช้ในขนาด 5 – 20 มิลลิกรัม ด้วยวิธีรับประทานเพื่อขจัดความเมื่อยล้าหรือใช้เพื่อเพิ่มอารมณ์ในการทำงานหรือเพิ่มความรู้สึกที่ดีในทุกโอกาส ส่วนการใช้ในขนาดต่ำติดต่อกันเป็นประจำหรือใช้ 3 – 4 เม็ดต่อวัน ผลของยาทำให้ผู้รับประทานมีความรู้สึกสบายกว่าปกติ เมื่อใช้ไปนาน ๆ จะมีอาการติดยาแน่นทางจิตใจและมีความรู้สึกว่าจะต้องให้ยานั้นไปตลอดจนขาดเสียมิได้ หากหยุดยาเพียงวันเดียวผู้ใช้จะมีอาการซึมเศร้าทันที ภายหลังใช้ยาอาการจะหายไปบางคนต้องเพิ่มขนาดการใช้ยาเพื่อให้ได้ผลดีเท่าเดิม (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2545: 34) ดังมีอาการต่อไปนี้

1.5.1 อาการทางกาย

ยาบ้าหนึ่งเม็ด หนักประมาณ 60 – 120 มิลลิกรัม ผู้ที่ใช้ยาขนาด 20 – 30 มิลลิกรัม/วัน จะทำให้เกิดอาการตื่นเตนง่าย พุดมาก อยู่ไม่สุข มือสั่น เหงื่อออกมากและนอนไม่หลับ สามารถสรุปอาการดังนี้

1. เบื่ออาหาร (Lose of appetite)
2. ตื่นเตนง่าย (Excitability)
3. มือสั่น (Tremor of the hands)
4. พุดมาก (Talkativeness)
5. คลื่นไส้หรืออาเจียน (Nausea or Vomiting)
6. ความดันโลหิตสูง (High blood pressure)

7. หัวใจเต้นเร็วแรงขึ้น (Abnormal heart pressure)
8. อยู่ได้นานโดยไม่ต้องนอน (Insomnia)
9. เหงื่อออก กลิ่นตัวแรง (Heavy perspiration)
10. ท้องเสีย (Diarrhea) หรือท้องผูก (Constipation)
11. ปากและจมูกแห้ง ริมฝีปากแตก
12. ทำงานเกินปกติ หงุดหงิด ฉุนเฉียว ชอบทะเลาะวิวาท
13. รูม่านตาขยาย (Papillary dilatation)
14. สับสนหรือจัดมวนต่อมวน
15. สูญเสียบุคลิกภาพ
16. พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง

1.5.2 อาการด้านจิตใจ

ในระยะแรกที่เสพยาบ้าจะมีความรู้สึกมีความสุขอย่างมากและเริ่มมีการเสพยาบ้ามากขึ้นเรื่อยๆจนมีการเสพนักเป็นช่วงๆ เมื่อเสพนานขึ้นผู้ป่วยจะเริ่มมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เปลี่ยนแปลงไป เริ่มแยกตัวออกจากสังคมมีพฤติกรรมแปลก ๆ อาการโรคจิตจะเป็นๆหายๆ และถ้ายังใช้ต่อไปเรื่อย ๆ อาการโรคจิตจะเด่นชัดขึ้น จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดการยับยั้ง ในพฤติกรรมของตนเองจนเกิดอันตรายขึ้น

1.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้า

1.6.1 ลอมโบรโซ (Lombroso. 1835-1909. อ้างอิงจาก ทิพาวิดี เหมะวรรณนะ. 2545: 75) เป็นนักอาชญาวิทยาสำนักโพซิทิฟ มีความคิดเห็นว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในสังคม โดยผู้ประกอบอาชญากรรมหาได้มีเจตนาที่จะกระทำผิดไม่ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้ประกอบอาชญากรรมไม่ได้มีเจตนาประกอบอาชญากรรม การลงโทษผู้ประกอบอาชญากรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงน่าจะเป็นการไม่ถูกต้อง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ ความผิดก็มีที่มาจากทฤษฎีของนักอาชญาวิทยา สำนักโพซิทิฟดังกล่าวโดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วยหรือสังคมที่ผู้กระทำความผิดอยู่อาศัยเป็นสังคมที่ป่วยเพราะฉะนั้น การแก้ไขผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีต้องมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์เหตุ และแก้ไขที่สาเหตุ โดยมีวิธีการแก้ไขเน้นที่การแก้ไขเป็นรายบุคคล เป็นรายกลุ่ม ดังกล่าวมาแล้ว มีองค์ประกอบที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูมี 4 ประการด้วยกัน คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2542: 145-146)

1. ผู้รับการแก้ไข (Client) เป็นใคร มีปัญหาอะไร เข้าใจปัญหาและร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ ผู้รับการแก้ไขอาจเป็นผู้ถูกคุมความประพฤตินักโทษในเรือนจำหรือผู้ถูกพักการลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. ผู้แก้ไข (Change agent) เป็นใคร มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพมากน้อยแค่ไหน ในที่นี้ผู้แก้ไขอาจเป็นพนักงานคุมความประพฤติ พนักงานราชทัณฑ์ พนักงานพักการลงโทษ จิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาก็ได้ แล้วแต่ว่าผู้รับการแก้ไขในข้อหนึ่ง เป็นใคร

3. สถานที่แก้ไข (Correctional methods) เป็นสถานที่อะไร เช่น บ้านของผู้กระทำความผิด หรือเรือนจำ แต่ละแหล่งเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขแบบใด

4. วิธีการแก้ไข (Correction methods) จะใช้วิธีการแก้ไขเป็นรายคนหรือเป็นรายกลุ่มและถ้าจะใช้ทฤษฎีใดในหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีแก้ไขแบบครอบครัวหรือทฤษฎีแก้ไขแบบกลุ่มที่มีผู้นำ เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้รับการแก้ไขและสถานที่แก้ไข

1.6.2 แซคคอน, แมคคอลลีฟฟ์ และเซ็ง (Zackon, McAuliffe & Ch'ien .1985. อ้างอิงจาก ทิพาวดี เอมะวรรณนะ. 2545 : 75) มีแนวคิดที่ว่าคนที่ผู้เสพยาเสพติดจะเลิกยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพของตนเองนั้นไม่ใช่เป็นแค่การรักษาอาการโรคที่เกิดจากผลของการใช้สารเสพติดเท่านั้น แต่ยังต้องเพิ่มการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ ต้องหยุดวิถีชีวิตเดิมๆที่เคยใช้ยาเสพติดอย่างสิ้นเชิงให้ได้และยังจะมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมย่อยและสิ่งแวดล้อม ต้องมีความหวังในอนาคตใหม่ อาจจะต้องพึ่งพิงการจากภายนอกด้วย เช่น ต้องได้รับการแนะนำจากผู้มีประสบการณ์หลายๆ ด้านที่จะหาแบบอย่าง ที่ดีในการดำเนินชีวิตต้องมีการฝึกทักษะใหม่ เช่น ทักษะในการประกอบอาชีพเฉพาะ ทักษะการดำรงตนในสังคม และอื่น ๆ จึงได้สรุปการให้การช่วยเหลือผู้จะเลิกยาเสพติด ควรจะมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. การหยุดกิจกรรมและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด
2. การลดตัวกระตุ้นที่มักผลักดันให้บุคคลไปใช้ยาเสพติด เช่น ความเครียดทางจิตใจ ความกดดันต่าง ๆ ความเจ็บปวดทรมานทางกาย และอิทธิพลทางลบจากสังคม
3. การรับรู้อย่างชัดแจ้งที่ตนเองติดยาเสพติด ทราบสาเหตุที่ติด และตระหนักให้ชัดเจนถึงผลกระทบที่มีต่อชีวิตหากใช้ยาเสพติด
4. การสัญญากับตนเองว่าจะทุ่มเทอย่างเต็มความสามารถที่จะเลิกยาเสพติดให้ได้ผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพึงทราบว่า ในระยะที่จะดำรงวิถีชีวิตอย่างปลอดยาเสพติดนี้จำเป็นต้อง

พยุงบั่นดาลใจและกำลังใจของผู้จะเลิกยาเสพติด ให้อยู่ในระดับสม่ำเสมอ จึงจะประสบความสำเร็จ

1.6.3 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546: 32-35) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบำบัดการติดยาที่มีประสิทธิภาพต่อไปนี้ไว้ดังนี้

1. ไม่มีวิธีการบำบัดแบบใดเพียงแบบเดียวที่จะเหมาะกับผู้ป่วยทุกคนการเลือกจับคู่ให้เหมาะสมระหว่าง สถานที่บำบัด วิธีการบำบัด และบริการต่าง ๆ กับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยแต่ละคน ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ผู้ป่วยสามารถหายจากการติดยาและกลับไปปฏิบัติหน้าที่ของตนในครอบครัว สถานที่ทำงาน และในสังคมได้อย่างเหมาะสม

2. การบำบัดจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อให้บริการอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะผู้ติดสารเสพติดจำนวนมากมักถึงขั้นที่จะเข้ารับการบำบัด จึงควรขยโอกาสในขณะที่ผู้ป่วยเกิดเปลี่ยนใจและสมัครใจอยากเข้ารับการบำบัด โดยการให้บริการได้ในทันที เราจะเสียผู้ป่วยไปได้ง่าย ๆ หากบริการของเราไม่พร้อมอยู่เสมอสำหรับพวกเขา

3. การบำบัดที่มีประสิทธิภาพต้องให้ความสำคัญกับความต้องการทุก ๆ ด้านของผู้ป่วย ไม่ใช่เพียงให้การบำบัดเฉพาะการติดยาของผู้ป่วยเท่านั้น การบำบัดที่มีประสิทธิภาพจะต้องเน้นทั้งเรื่องการเสพยาของผู้ป่วยและปัญหาด้านอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้วยเช่น ปัญหาด้านการแพทย์ ปัญหาทางจิตใจ ปัญหาทางสังคม ปัญหาด้านอาชีพ และปัญหาทางกฎหมาย

4. การบำบัดรายบุคคลและแผนการให้การบริการบำบัดจะต้องได้รับการประเมินอย่างต่อเนื่องและมีการปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น เพื่อให้แน่ใจว่าแผนการบำบัดนั้นตรงตามความต้องการที่เปลี่ยนไปของผู้ป่วย ผู้ป่วยอาจต้องการบริการและการบำบัดที่หลากหลายรูปแบบประกอบกัน ในช่วงระยะเวลาของการรักษาและการฟื้นฟูในช่วงที่มีการให้บริการปรึกษาหรือการทำจิตบำบัด ผู้ป่วยอาจต้องการบริการด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น การรักษาทางยา การบริการทางการแพทย์อื่น ๆ การทำครอบครัวบำบัด การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง การฟื้นฟูด้านอาชีพและบริการทางสังคมและทางกฎหมาย เป็นต้น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ วิธีการบำบัดจะต้องเหมาะสมกับอายุ เพศ และวัฒนธรรมของผู้ป่วยด้วย

5. การที่ผู้ป่วยยังคงมารับการบำบัดในช่วงเวลานานพอ นับเป็นหัวใจสำคัญของการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการบำบัดในผู้ป่วยแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาและความต้องการของพวกเขา จากการวิจัยพบว่าระยะเวลาในการบำบัดที่ได้ผลสำหรับผู้ป่วยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 3 เดือน และเมื่อถึงเวลานี้แล้ว การให้การบำบัดเพิ่มเติมจะช่วยให้ผู้ป่วยมีความก้าวหน้าในผลการรักษามากขึ้นไปอีก แต่เนื่องจากผู้ป่วย

จำนวนมากมักจะเลิกการบำบัดก่อนกำหนด ดังนั้นในการวางแผนการบำบัดจึงควรมีกลยุทธ์ที่จะชักชวนให้ผู้ป่วยเข้ารับการบำบัดอย่างต่อเนื่องและในเวลานานพอ

6. การให้บริการปรึกษาทั้งแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่มและการบำบัดทางพฤติกรรมแบบต่าง ๆ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบำบัดที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้ติดสารเสพติด ในการบำบัดโดยการให้บริการปรึกษาและการบำบัดทางพฤติกรรม ผู้ป่วยจะบอกได้ถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของพวกเขา พวกเขาจะได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการนำไปใช้ในการจัดการ กับการเสพยาของเขา การหากิจกรรมอื่น ๆ ที่สร้างสรรค์ทำเพื่อทดแทนการเสพยาการให้รางวัล ตนเอง เมื่อทำกิจกรรมที่ไม่ต้องมีการเสพยาและการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนี้การบำบัดทางพฤติกรรมจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และช่วยให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการปรับตัวในครอบครัวและสังคมได้

7. การรักษาด้วยยาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ สำหรับการบำบัดผู้ป่วยหลายราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ร่วมกับวิธีการให้บริการปรึกษาและการบำบัดทางพฤติกรรมแบบต่าง ๆ เมธาโดน (Methadone) และเลโว-อัลฟา-อะเซทิลเมธาโดล (Levo-Alpha-Acetimethadol) เป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูงในการรักษาผู้ป่วยที่ติดเฮโรอีนหรือฝิ่น จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถใช้ชีวิตได้เป็นปกติและลดการเสพยาเสพติดลงได้ นาลเทรโซน (Naltrexone) ก็เป็นยาที่มีประสิทธิภาพอีกตัวหนึ่งที่ให้กับผู้เสพติดฝิ่นและผู้ป่วยบางคนที่มีการติดสุราด้วย สำหรับผู้ที่เสพติดนิโคตินนั้น การใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทดแทนนิโคตินได้ เช่น แผ่นปิด (Patches) หมากฝรั่ง หรือยาากิน เช่น บุปโพรเพียน (Bupropion) ก็จะช่วยให้การรักษามีผลดีขึ้น สำหรับผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตเวช การรักษาทางพฤติกรรมและการใช้ยาถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การรักษาได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ

8. ผู้เสพ/ติดสารเสพติดที่มีอาการทางจิตร่วมด้วย ควรได้รับการบำบัดความผิดปกติทั้งสองอย่างนี้ไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากการติดสารเสพติดและความผิดปกติทางจิตมักเกิดขึ้นในผู้ป่วยอาจแสดงอาการผิดปกติออกมาเพียงอย่างเดียว แต่ก็ควรได้รับการประเมินอาการอื่น ๆ และให้การรักษาอาการนั้น ๆ ไปพร้อม ๆ กันด้วย

9. การรักษาทางยาเพื่อถอนพิษสารเสพติด ถือเป็นเพียงการเริ่มต้นของการบำบัดผู้ติดยาเสพติดเท่านั้น และวิธีนี้ก็ไม่ได้ช่วยให้ผู้ป่วยเลิกเสพยาในระยะยาวได้มากนักการให้การรักษาทางการแพทย์เพื่อถอนพิษสารเสพติด จะใช้เพื่อรักษาอาการเฉียบพลันทางกายของผู้ป่วยที่เกิดจากการอยากยา เพื่อจะได้สามารถหยุดเสพยาได้ แต่การรักษาโดยการถอนพิษเพียงอย่างเดียวมักไม่ค่อยได้ผลในการที่จะช่วยให้ผู้ป่วยเลิกเสพยาได้ในระยะยาว ดังนั้นสำหรับผู้ป่วยบางคน การรักษาแบบนี้จะเป็นเพียงตัวชั่วคราวที่ไม่สำคัญต่อการเลิกเสพยาเสพติด

10. การบำบัดที่มีประสิทธิภาพไม่จำเป็นต้องให้ผู้ป่วยสมัครใจเองก็ได้แม้ว่าการที่ตัวผู้ป่วยเองมีแรงจูงใจสูงจะช่วยให้การบำบัดเป็นไปได้อย่างดีก็ตาม แต่การกระตุ้นหรือการชี้นำในครอบครัว ในสถานที่ทำงานหรือในระบบยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมาย ก็มีอิทธิพลต่อผู้ป่วยมาก เพราะจะช่วยเพิ่มอัตราการเข้ารับการบำบัดและการคงอยู่เพื่อรับการบำบัดอย่างต่อเนื่องมากขึ้นได้และยังช่วยให้การบำบัดประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วยจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้า สามารถจะสรุปความสำคัญได้ว่า ผู้ใช้ยาเสพติด ไม่ใช่อาชญากรรม แต่เป็นเพียงผู้มีความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงต้องนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต้องมีการเปลี่ยนวิถีชีวิต พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยพบว่ายังไม่มีวิธีการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้าที่ให้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่เหมาะสมหรือมีความคงที่เฉพาะ แต่จะปรับวิธีการให้เหมาะสมระหว่าง สถานที่บำบัด เวลา ปัญหา และความต้องการของผู้ป่วยแต่ละคน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงแผนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้าที่มีความเหมาะสมกับบริบท โดยอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้ยาในขั้นตอนถอนพิษยาเลย

1.7 การกลับไปเสพติด

1.7.1 ชีง (Chien. 1985. อ้างอิงจาก ทิพาดี เอมะวรรณะ. 2545: 80–81) ได้ให้ความหมายของการกลับไปเสพติดว่า หมายถึง การที่ผู้ติดสารเสพติดหรือผู้จะเลิกเสพติดกลับไปเสพติด มีความหมายหลายอย่าง ในแง่ของความรุนแรงที่มีได้ ตั้งแต่ขนาดเบาๆ ไปจนถึงขนาดหนักขึ้น คือ การกลับไปเสพติดเป็นครั้งคราว ประเภทยุติไปชั่วคราวและการกลับไปติดใหม่อีกครั้ง ซึ่งมีหลักการช่วยเหลือเพื่อป้องกันการเสพติดและการลดพฤติกรรมเสพติดดังนี้

1. การเข้าใจกระบวนการกลับไปเสพติด ผู้ปฏิบัติงานจะสอนให้ผู้จะเลิกยาเสพติดสามารถระบุตัวกระตุ้นหรือสัญญาณเตือนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนการกลับไปใช้สารเสพติด อาจต้องฝึกการบันทึก การวางแผนจัดการกับสัญญาณอันตรายต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นทางการ รวมทั้งการพิจารณาสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมด้วย

2. การระบุปัจจัยเสี่ยงต่อการกลับไปเสพติดได้ ผู้จะเลิกยาเสพติดจะได้รับการฝึกฝนให้ตรวจสอบ ค้นหา และระบุภาวะที่จะทำให้เขามีความเสี่ยงสูงต่อการกลับไปเสพติดใหม่

3. การบริหารจัดการกับความอยากยาเสพติดอย่างรุนแรง และการสามารถระบุได้ว่าแรงผลักดันนั้นคืออะไร ผู้จะเลิกยาเสพติดจะได้รับการฝึกฝนให้เรียนรู้การสืบค้นหาแรงผลักดันทั้งทางสรีระจิตใจและลักษณะอาการที่ต้องการจะใช้ยาเสพติดอย่างเต็มที่ทุกประการ

ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ที่เกิดขึ้นกับตน ทั้งภายในและภายนอกนั้นมาให้ผู้จะเลิกยาเสพติดแต่ ละคนหาญทวิวิธีควบคุมให้ได้และผู้ปฏิบัติงานจะเป็นผู้คอยให้ความมั่นใจ ให้กำลังใจที่จะบริหารจัดการกับภาวะก่อกระตุ้นเหล่านั้นให้ได้เป็นรายบุคคลไป

4. การระบุภาวะกดดันจากสังคม และการฝึกฝนการบริหารจัดการกับภาวะนั้น ให้ทราบล่วงหน้า ว่ามีภาวะทางสังคมมากมายที่มีส่วนสำคัญต่อความก้าวหน้าในระยะฟื้นฟูสภาพ อาจเป็นได้ทั้งอุปสรรคและกำลังใจที่ยิ่งใหญ่

5. การจัดการกับความเครียด หรือความโกรธ ผู้ติดยาเสพติดมักมีลักษณะ อ่อนไหวง่ายเก็บกด ไม่ยอมรับรู้ภาวะอารมณ์เครียดหรือโกรธของตนเอง ไม่ยอมเผชิญกับความ จริงแล้วหาทางแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองแต่จะปฏิเสธความจริง เพื่อจะได้ไม่ต้องลำบากหรือ เจ็บปวดในการเข้าไปดำเนินการบริหารแก้ไข ก็มักจะพอใจเลือกวิธีง่าย ๆ คือ หาทางออกด้วยการ ใช้ยาเสพติด

6. ความเบื่อ ผู้จะเลิกยาเสพติดที่ต้องเดินทางด้วยเส้นทางที่ยาวไกล เมื่อมาถึง ระยะเวลาหนึ่งเขาอาจรู้สึกเบื่อและลดความอดทนที่จะต้องเฝ้าระวังดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง อย่างรอบคอบทุกฝีก้าว ซึ่งจะมีผลมากที่จะทำให้ตัดสินใจเลิกทนลงกลางคัน จึงจำเป็นต้องยึด หลักการ ต้องออกแบบวิธีการ วางแผนการใช้เวลาพักผ่อนอย่างสร้างสรรค์ให้กับผู้จะเลิก ยาเสพติด เพื่อลดความเบื่อในชีวิตประจำวันลงได้

7. การช่วยเหลือเมื่อผู้ติดยาเสพติดกลับไปเสพซ้ำ การเตรียมการ แก้ปัญหา กล้าเผชิญกับการกลับไปเสพซ้ำ แล้วถือเป็นบทเรียนที่จะฝึกฝนตนเองให้แกร่งกล้าขึ้นกว่าเก่า เท่านั้น ที่จะต่อสู้เอาชนะความอยากยาเสพติดได้ ในหลักการข้อนี้ จะสนับสนุนให้ผู้จะเลิก ยาเสพติดได้ทบทวนทุกด้านที่ทำให้เขากลับไปเสพซ้ำ รวมถึงด้านความคิด อารมณ์ พฤติกรรม ต่าง ๆ ที่ทำไปก่อน ขณะทำและหลังจากกลับไปเสพซ้ำ เพื่อนำเหตุการณ์เหล่านี้มาพูดคุยอภิปราย กันกับผู้รักษา เพื่อจะได้ลดความเสียหายในระหว่างที่เสพซ้ำ หรือเพื่อสร้างกำลังใจให้หันกลับมา ตั้งใจเริ่มต้นกันใหม่

8. การวางแผนระยะยาวในการงดสารเสพติด ผู้ปฏิบัติงานจะประสานกับผู้จะ เลิกยาเสพติดให้ตั้งใจเต็มที่ในการทุ่มเทและรับผิดชอบการฟื้นฟูสภาพของตัวเองในระยะยาว เป็น ต้นว่า การเข้าประชุมกลุ่มร่วมการปรึกษาทางจิตวิทยา และการเข้ากลุ่มผู้จะเลิกยาเสพติด หรือมี การจัดกิจกรรมประจำวันให้อยู่อย่างปลอดภัยจากตัวกระตุ้นให้ไปเสพซ้ำ เป็นต้น การป้องกันการ กลับไปเสพซ้ำ เป็นการบำบัดทางพฤติกรรมและความคิด ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อบำบัดผู้ติด สุราและต่อมาถูกประยุกต์ใช้กับผู้ติดโคเคน ด้วยกลยุทธ์ทางพฤติกรรมความคิดมีพื้นฐานมาจาก

ทฤษฎีที่ว่า กระบวนการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแบบแผนทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้ป่วยจะเรียนรู้ที่จะระบุและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้ป่วยจะเรียนรู้ที่จะระบุและแก้ไข พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตน การป้องกันการกลับไปเสพยาซ้ำจะรวมกลยุทธ์ทางพฤติกรรมแล ความคิด หลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกัน

1.7.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม (2547: 92) ได้อธิบายถึงการกลับไปติดยาเสพติดซ้ำว่าเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงขอ ความคิดความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเกิดจากปัจจัย 3 ประการประกอบเข้าด้วยกัน คือ ตัวกระตุ้น (Trigger) การขาดทักษะในการป้องกันตนเอง (Coping skill) และการขาดสำนึกถึงชีวิต ที่ปลอดจากสิ่งมัวเมา (Commitment to sobriety) ซึ่งเดลลี (Daley. 1998) ได้กล่าวว่าการติดยาเสพติดซ้ำสามารถแบ่งได้เป็น 2 ความหมาย คือ การติดยาเสพติดซ้ำเป็นเหตุการณ์ของการ ใช้นาเสพติดหรือการติดยาเสพติดซ้ำเป็นกระบวนการของการถอยหลังไปสู่พฤติกรรม หรือ ทัศนคติที่เบี่ยงเบน และอาจนำไปสู่การใช้นาเสพติดในระยะที่สามารถอดยาได้แล้ว

1.7.3 มาเลตต์ และโกรดอน (Marlatt. and Gordon. 1985. อ้างอิงจาก สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2547: 92) ที่ว่าการติดยาเสพติดซ้ำจะเกิดขึ้นเป็น กระบวนการ การติดยาเสพติดซ้ำ มิได้เริ่มจากการใช้นาครั้งแรกหลังจากที่ผ่านการบำบัดและ หยุดเสพมาได้ระยะหนึ่งแล้วแต่เริ่มจากมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสังคมปกติและใช้นาเสพติด ในที่สุด

1.7.4 กอร์สกี (Gorski. 1989. อ้างอิงจาก สำนักงานป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด. 2547: 92-93) ได้อธิบายว่า การติดยาซ้ำนั้นมีความหมายมากกว่าการกลับมา ใช้นาเสพติดหรือแอลกอฮอล์ แต่เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนของการฟื้นฟูสภาพที่ผิดระบบจนทำให้ การกลับไปใช้นาเสพติดหรือแอลกอฮอล์กลายเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลในการที่จะรักษาตนเอง กระบวนการติดยาซ้ำ เปรียบเสมือนกับการล้มของแถวโดมิโน เมื่อโดมิโนตัวแรกกระทบตัวที่สอง ก็จะ ไปกระทบตัวที่สามต่อ จากนั้นปฏิริยาถูกใช้ก็จะเริ่มขึ้นกระบวนการติดยาซ้ำสามารถแบ่งเป็นขั้นตอน ต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดการติดขัดในการฟื้นฟูสภาพ
2. ปฏิเสธว่าตนเองติดขัดในการฟื้นฟูสภาพ
3. ใช้พฤติกรรมอื่น ๆ มากลบกลืนความรู้สึก
4. ประสบกับเหตุกระตุ้นจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้
5. เกิดปัญหาภายในจิตใจ

6. เกิดปัญหาพฤติกรรมภายนอก
7. ขาดการควบคุม
8. มีความคิดแบบผู้เสพติด
9. กลับไปสู่กลุ่ม สถานที่ หรือสิ่งที่ทำให้เสพติด
10. ใช้สารเสพติด

จากคำจำกัดความและหลักการ กระบวนการจะสามารถสรุปได้ว่ามีปัจจัยหรือภาวะหลายอย่างที่ทำให้มีการกลับไปเสพติดได้ โดยเฉพาะที่เกิดจากการตกอยู่ในภาวะความเครียด กดดันและการได้รับตัวกระตุ้น เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ กาว จึงต้องมีการสร้างทักษะในการป้องกันตนเองไม่ให้กลับไปเสพติดอีก ที่ต้องใช้กระบวนการทางความคิดและพฤติกรรมเป็นหลักสำคัญ

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

อารีรัตน์ ภู่อิม (2540:165–166) ศึกษา เรื่องปัญหาและความเป็นไปได้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ได้ให้ข้อเสนอแนะ ไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดบุคลากรที่มีวุฒิภาวะ ที่เป็นที่ยอมรับ ของนักเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ ทำหน้าที่ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน โดยสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน ตลอดจนการ สอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อแบ่งเบาภาระของสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขการเสพติด โดยจัดให้มีรูปแบบที่ หลากหลายตามสภาพแวดล้อม ตลอดจนการสอดแทรกความรู้เข้าไปในการเรียนการสอน และควร กำกับดูแลนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด สร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกและ ภูมิคุ้มกัน

อุทัยศรี แสงคล้าย (2539: 94–100) ศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้า เห็น ของครูต่อการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะใน กรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการป้องกันปัญหายาบ้า ตามความคิดเห็นของครู เห็นว่าควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนแสดงออกตามความสามารถที่ มีอยู่ เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการป้องกัน ยาบ้า แก่ผู้ปกครอง และนักเรียน ในด้านการเรียนการสอน ครูควรใช้จิตวิทยาเด็กมาใช้ และใช้สื่อ ทางการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับโทษของยาบ้า ในด้านการแก้ไขปัญหายาบ้า ครูมีความ คิดเห็น

ว่าต้องมีการร่วมมือระหว่างครู ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน และครูควรมีสัมพันธภาพ ที่ดีกับนักเรียนทุกคน

มัทสุมิโต (Matsumoto, T. 2000: 112) ได้วิจัยเรื่อง เปรียบเทียบรูปแบบการเสพเมทแอมเฟตามีนแบบสูบและแบบฉีดเข้าเส้นเลือดในผู้เสพติดเมทแอมเฟตามีนในญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เสพโดยวิธีสูบมักจะไม่สามารถควบคุมการเสพได้ และเกิดอาการโรคจิต เช่น อาการหลงผิด และประสาทหลอนได้เร็วกว่าแบบฉีดเข้าเส้นเลือด แต่ไม่พบความแตกต่างในลักษณะอาการโรคจิตในขณะที่มีเมามา (Intoxication) และไม่พบความแตกต่างของจำนวนร้อยละของผู้ป่วยโรคจิตจากเมทแอมเฟตามีนเรื้อรัง (Chronic methamphetamine psychosis) ระหว่างผู้ที่เสพแบบสูบหรือแบบฉีด ในแง่ของการรักษาพบว่าผู้เสพแบบฉีดที่มีอาการโรคจิตมีความต้องการยาต้านโรคจิตในขนาดที่สูงกว่า ซึ่งอาจมีผู้ที่เสพเมทแอมเฟตามีนแบบสูบอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้ารับการรักษา

เยช และคณะ (Yeh H. and others. 2001: 390) ได้วิจัยเรื่อง ผู้ป่วยโรคจิตจากเมทแอมเฟตามีนจำนวน 21 ราย ด้วยแบบประเมิน Schedule of affective disorder and schizophrenia (SADS), Scale for assessment of negative symptoms (SANS) และ Global assessment scale (GAS) ขณะรักษาตัวในโรงพยาบาลและ 6 เดือนหลังจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า สามารถติดตามผู้ป่วยได้ 17 รายในจำนวนนี้ 8 รายยอมรับว่ากลับไปเสพเมทแอมเฟตามีนซ้ำ ผลการประเมินหลังติดตาม 6 เดือนพบว่า คะแนน Delusion และ Hallucination จาก SADS มีค่าลดลง คะแนน GAS ดีขึ้น ส่วนคะแนน SANS ต่ำกว่าระดับปานกลาง สรุปได้ว่าผู้ป่วยโรคจิตจากเมทแอมเฟตามีนมีอาการดีขึ้นมากหลังติดตาม 6 เดือน และจากผลการประเมิน SANS และลักษณะการดำเนินโรคบ่งชี้ว่าโรคจิตจากเมทแอมเฟตามีนแตกต่างจากโรคจิตเภทเรื้อรัง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าในเยาวชน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันเยาวชนที่ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต วิธีการแพร่ระบาดของยาเสพติดติดพบว่าถูกชักจูงจากเพื่อน อยากลอง และสภาพแวดล้อมมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ดังนั้นในการศึกษารายกรณีจะทำให้ทราบรายละเอียดต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการเสพยาบ้า ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

2.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

นักจิตวิทยาและแนวหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การศึกษารายกรณี (case study) ไว้หลายทัศนะ ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ กันคือ เป็นกระบวนการของการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเป็นระยะเวลาติดต่อนั่นเอง เป็นรายกรณีไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาทางช่วยเหลือให้บุคคลนั้นได้รู้จักตัวเอง เข้าใจตนเอง และสามารถปรับปรุงตนเองได้ดีขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน อารมณ์ และสังคม เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษารายกรณี คือ การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลอย่างลึกซึ้ง และวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือมีพฤติกรรมแปลกไปว่ามีสาเหตุมาจากอะไร รวมทั้งแปลความหมายของพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาและการปรับตัวของบุคคลนั้นอย่างไร (พนม ลิ้มอารีย์, 2548: 123) ซึ่งสอดคล้องกับกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 3) ที่กล่าวไว้ว่าการศึกษาคือการศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญของหน่วยใดหน่วยหนึ่งในสังคม เช่น บุคคล กลุ่ม ชุมชน บ้าน สถาบัน เป็นต้น โดยเฉพาะในปัจจุบันมักเน้นรายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดจะต้องศึกษาอย่างต่อเนื่องกันไประยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์หาคำตอบ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้ พัฒนาการด้านต่างๆ ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง

ทศพร มณีศรีขำ (2539:170) ได้ให้ความหมายของการศึกษารายกรณีว่า การศึกษารายกรณีเป็นการศึกษาคูคนอย่างกว้างขวางและอย่างละเอียด ทั้งภูมิหลัง และชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลนั้นได้อย่างแท้จริง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือบุคคลนั้น และช่วยให้เขาได้ตระหนักรู้ รวมทั้งสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

กรมสุขภาพจิต (2544 ก: 17) ได้ให้ความหมายของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้ การศึกษารายกรณีเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาวินิจฉัยสาเหตุ กระบวนการความเป็นมาของเหตุการณ์เรื่องราวของปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษา แก่ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป รวมทั้งทำการประเมินติดตามผลหลังจากให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นไปแล้ว

เจส สเทิน (Jess Stein 1994: 229) ได้ให้ความหมายของ การศึกษารายกรณี หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และจัดการกับข้อมูลต่างๆ ของแต่ละบุคคลเพื่อสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ และอธิบายถึงที่มาของพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่เราต้องการจะศึกษา

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียดและนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตีความหมาย เพื่อหาทางช่วยเหลือ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

2.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี มีจุดมุ่งหมายหลายประการดังที่ พนม ลัมอารีย์ (2538: 10) ได้สรุป จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อสืบค้นกระบวน (Pattern) ของพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริม พัฒนาได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางศึกษาต่อ และเลือกอาชีพ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนได้ดีขึ้นและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาของบุตรหลานของตน
5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียด ลึกซึ้งและถูกต้อง และนำผลของการศึกษารายกรณีไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการให้บริการต่างๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของนักเรียน

นอกจากนี้ ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2543: 247) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. เพื่อสืบค้นรูปแบบของพัฒนาการเพื่อค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขอย่างถูกต้อง
2. เพื่อสืบค้นรูปแบบของพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ เพื่อทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้ในทุก ๆ ด้าน และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจบุตรหลานของตนได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาของบุตรหลานของตน

5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียด ลึกซึ้ง ถูกต้อง และสามารถนำผลของการศึกษารายกรณีนี้นี้ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และความพร้อมของเขา

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีนี้นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงสาเหตุต่างๆ ของพฤติกรรมทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาของผู้รับการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อวินิจฉัยและหาแนวทางในการช่วยเหลือป้องกัน ตลอดจนส่งเสริมผู้รับการศึกษาให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้การศึกษารายกรณียังก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา เช่น ครู-อาจารย์ บิดามารดา เพื่อน เป็นต้น

2.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ต่องานของบุคคลที่นำไปใช้ และบุคคลที่เกี่ยวข้องดังที่ พนม ลิ้มอารีย์ (2538: 10) ได้สรุปประโยชน์ของการศึกษารายกรณีไว้คือ

1. ประโยชน์ต่อครู หรือผู้แนะแนวที่เป็นผู้ศึกษาโดยตรง มีดังนี้

1.1 ช่วยให้ครู หรือผู้แนะแนวได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างกว้างขวาง ทำให้รู้จักเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวมีความเข้าใจและยอมรับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลดีขึ้น มีจิตใจเป็นกลางไม่มีอคติต่อบุคคลที่มาเกี่ยวข้อง

1.2 ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวเข้าใจถึงสาเหตุ และเงื่อนไขต่างๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทำให้มองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ทันเวลาและทันเหตุการณ์

1.3 ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวมีความรู้ มีทักษะในการใช้เครื่องมือและกลวิธีต่างๆ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนและยังช่วยให้เป็นคนที่มีเหตุผล รู้จักเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

2. ประโยชน์ต่อนักเรียนที่เป็นผู้ได้รับการศึกษา ดังนี้

2.1 ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง มีการปรับปรุงตนเอง หรือแก้ไขปัญหาของตน เพื่อช่วยให้สภาพชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม

2.2 ช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจและมีความเต็มใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความหวังและเข้มแข็ง

3. ประโยชน์ต่อคณะครูและโรงเรียน ดังนี้

3.1 ช่วยให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนดีขึ้น ยินดีให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน

3.2 ให้โรงเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำให้สามารถนำข้อเท็จจริงเหล่านั้น มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการศึกษา

4.1 ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม

4.2 ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความสบายใจ เพราะได้ตระหนักว่าโรงเรียนมีความตั้งใจและจริงจังในการป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 182) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้ได้ข้อมูลจำนวนมากและกว้างขวาง ช่วยให้รู้จักและเข้าใจนักเรียนละเอียดทุกแง่มุม

2. ช่วยให้นำข้อมูลที่ได้รวบรวมนั้นมาวิเคราะห์ และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรมได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ

3. ทำให้ผู้ศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มองเห็นแนวทางที่จะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

4. ทำให้นักเรียนได้รู้จักเข้าใจตนเอง สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เท่ากับเป็นการช่วยลดปัญหา และเป็นกำลังใจสำคัญในการพัฒนาชีวิตทางหนึ่งด้วย

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าการศึกษารายกรณีนี้นั้นมีประโยชน์มากไม่ว่าจะเป็นผู้ศึกษา ผู้ถูกศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคคลภายในครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมไปถึงผู้สนใจ ในการนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาช่วยเหลือผู้ถูกศึกษา และยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหากับบุคคลอื่นต่อไปได้

2.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี

ประภาพิศ สัญชาติเจตน์ (2539: 333) ได้กำหนดกระบวนการศึกษารายกรณีมีขั้นตอนตามลำดับขั้นดังนี้

1. การเลือกนักเรียนสำหรับศึกษารายกรณี

โดยทั่วไปแล้วการศึกษารายกรณี ควรได้กระทำกับนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติ เด็กที่ฉลาด เด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เด็กที่มีความลำบากในการปรับตัว หรือเด็กที่เรียนอ่อนก็ตาม แต่โดยทางปฏิบัติก็มักจะเลือกศึกษารายกรณีกับเด็กที่มีปัญหาเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เพราะการศึกษารายกรณีต้องใช้เวลามากในการศึกษาและนักศึกษาต้องรู้เทคนิควิธีการในการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี

2. การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษารายกรณี

การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษารายกรณีนั้น ผู้ศึกษาสามารถกระทำได้ 2 ทางคือ

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ถูกศึกษาจากระเบียบสะสม
2. ใช้กลวิธีต่าง ๆ ของเทคนิคการรวบรวมข้อมูลเพื่อการแนะแนวศึกษาผู้ถูก

ศึกษาเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลที่มีอยู่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ถูกศึกษาอย่างละเอียดและกว้างขวาง ผู้ศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลและกลวิธีดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บข้อมูลจากผู้ถูกศึกษาเอง โดยใช้กลวิธีดังต่อไปนี้

2.1.1 การสังเกตแล้วบันทึกพฤติกรรมตรง หรืออาจประเมินพฤติกรรมโดยให้ระเบียบพฤติกรรมและมาตราส่วนประมาณค่า

2.1.2 การสัมภาษณ์ผู้ถูกศึกษา

2.1.3 การศึกษาจากผลงานของผู้ถูกศึกษาเป็นต้นว่า อัตชีวประวัติ บันทึกประจำวันหรืออนุทิน

2.1.4 การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม เช่น แบบสอบถามแบบเติมประโยคให้สมบูรณ์ แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเจตคติและค่านิยมต่าง ๆ

2.1.5 การใช้แบบทดสอบต่าง ๆ เป็นต้นว่า แบบทดสอบสติปัญญา แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบบุคลิกภาพ

2.2 การเก็บข้อมูลจากเพื่อนผู้ถูกศึกษา โดยใช้กลวิธีดังนี้

2.2.1 การสัมภาษณ์เพื่อนผู้ถูกศึกษา

2.2.2 การใช้กลวิธีสังคมมิติ

2.2.3 การใช้แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการวินิจฉัยปัญหา

เมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกศึกษาได้มากเพียงพอแล้ว ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลทั้งหลาย มาวิเคราะห์และวินิจฉัยสาเหตุของปัญหาหรือพฤติกรรมนั้นอย่างรอบคอบและถูกต้อง เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

4. การดำเนินการช่วยเหลือแก้ไข

เมื่อวินิจฉัยปัญหาได้แล้ว ขั้นนี้จะเป็นการหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาช่วยเหลือแนะแนว และดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้

5. การติดตาม

หลังจากที่ได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนผู้นั้นไปแล้ว จะต้องมีการติดตามผลดูเท่าที่ได้ช่วยเหลือแก้ไขไปแล้วนั้น ได้ผลหรือไม่อย่างไร จะต้องปฏิบัติอย่างไรเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ครูแนะแนวต้องติดตามผลต่อเนื่องจนกว่าเด็กจะปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

พนม ลิ้มอารีย์ (2538: 12-13) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีที่เหมาะสมนั้น อาจจำแนกขั้นตอนในการดำเนินงานได้ 6 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. ขั้นรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวบุคคล (Collecting of the necessary data) ซึ่งจะช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนที่ถูกศึกษา ตลอดจนช่วยให้ทราบภาวะความเป็นไปในปัจจุบันของนักเรียนอีกด้วย

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมเอาไว้มารวบรวมหาข้อเท็จจริงต่างๆ และจำแนกออกเป็นด้านๆ เพื่อสะดวกในการตีความหมายข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้น

3. ขั้นตรวจวินิจฉัยปัญหา (Diagnosis) เป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 เป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา การลงความเห็นเกี่ยวกับปัญหานี้อาจเป็นการชั่วคราวไม่ใช่ข้อยุติ แต่ก็ยังเป็นพื้นฐานของการสังเคราะห์ข้อเท็จจริงในขั้นต่อไป

4. ขั้นสังเคราะห์ข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (Synthesis) เมื่อวินิจฉัยแล้วว่าอะไรน่าจะเป็นปัญหา ก็ควรจะได้อีกศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มเติม ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ เป็นต้น แล้วนำข้อเท็จจริงที่ได้มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน

กับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละด้าน เกิดเป็นภาพรวมทางบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้น อันจะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจลักษณะของปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้อย่างถ่องแท้

5. ขั้นให้ความช่วยเหลือ (Treatment) เมื่อแน่ใจว่าวินิจฉัยปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ควรจะหามาตรการต่างๆที่จะนำมาช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาแล้วดำเนินการช่วยเหลืออย่างจริงจัง

6. ขั้นติดตามผล (Follow -Up) เมื่อผู้ศึกษารายกรณีได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกศึกษาไปแล้ว สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ การติดตามผล เพราะจะช่วยให้ทราบว่า การศึกษารายกรณีประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร มีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง และจะต้องให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมอีกหรือไม่

กรมสุขภาพจิต (2544 ข: 18-20) ได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลความเป็นมา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ลักษณะปัญหา ได้แก่ การแสดงออกรวมถึงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นระยะเวลาในการเกิดปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ความถี่ของการเกิดปัญหามากน้อยเพียงใด ความรุนแรงของการแสดงออกของปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวบุคคลและผู้เกี่ยวข้อง ต่อครอบครัว โรงเรียน และสังคมมากน้อยเพียงใด

(2) ประวัติครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ผู้ปกครองในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ลักษณะบุคลิกของผู้อบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ปัญหาในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้ง ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ

(3) ประวัติส่วนตัว ได้แก่ บุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ การแสดงออกในช่วงวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน การปรับตัว ผลการเรียนในอดีตถึงปัจจุบัน กิจกรรมการใช้เวลาว่างส่วนตัว และกับบุคคลในครอบครัว

(4) การปรับตัวในสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนกับครู และกับบุคคลอื่นๆ การใช้ชีวิตประจำวันในสังคม การมีส่วนร่วม การเข้ากลุ่ม กิจกรรมต่างๆ การปรับตัวด้านเพศ พัฒนาการทางเพศตามช่วงวัย

(5) ปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวบุคคล เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดปัญหา ในระยะที่เริ่มเกิดปัญหามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่นักเรียนเกี่ยวข้องด้วย หรือเกิดเหตุการณ์อะไรที่มีผลกระทบต่อจิตใจอันเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา

2. วิเคราะห์สาเหตุ นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากข้อ 1 มาวิเคราะห์ ดังนี้

- (1) สาเหตุของปัญหาในด้านตัวนักเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- (2) ความเป็นมาของเหตุการณ์ เรื่องราวในอดีตจนถึงปัจจุบัน
- (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆที่เป็นสาเหตุของปัญหาทั้งในด้านครอบครัว โรงเรียน และสิ่งแวดล้อม

(4) สรุปสาเหตุของปัญหา ซึ่งอาจมีหลายสาเหตุ สาเหตุใดเป็นสาเหตุนำ สาเหตุใดเป็นสาเหตุรอง ลำดับความสำคัญของสาเหตุของปัญหา เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไข

3. ศึกษาปัจจัยที่เป็นแนวทางในแก้ไขปัญหา ดังนี้

- (1) ศักยภาพในตัวนักเรียน ได้แก่ ระดับเชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ ทักษะ ความรู้สึกลึกซึ้งต่อปัญหา เหตุการณ์เรื่องราว และความต้องการในการแก้ไข
- (2) ครู ผู้ให้ความช่วยเหลือมีความพร้อมในบทบาทหน้าที่ที่ตนคือนักเรียนต่อปัญหา และการให้ความช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด
- (3) บิดามารดา ผู้ปกครอง พื้นฐานครอบครัว ความพร้อม ความเข้าใจ และความร่วมมือในการแก้ปัญหา
- (4) บุคคล องค์กรสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลืออย่างไร
- (5) ศึกษาวิชาการในการช่วยเหลือ เทคนิค ขั้นตอนในการให้คำแนะนำปรึกษา การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

4. การประเมิน ติดตามผล เมื่อให้คำปรึกษา และดำเนินการให้ความช่วยเหลือแล้ว มีการประเมินติดตามผล เพื่อดูความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีการประเมิน ติดตามผล ใช้การสังเกต หรือการใช้แบบประเมินผลโดย ครู ผู้ปกครอง เป็นผู้ตอบแบบ ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อนักเรียน หรือการใช้แบบประเมินผลที่ให้นักเรียนเป็นผู้ตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 22-23) กล่าวว่า “กระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีไม่มีกฎตายตัวแน่นอนลงไป” แต่จากความรู้และประสบการณ์จริงที่เคยได้ฝึก ทำการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี จึงแบ่งกระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

กำหนดปัญหา หมายถึง การที่ผู้ศึกษารายกรณีตั้งจุดมุ่งหมายหรือกำหนดว่า จะศึกษาสิ่งใดในบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือมีไขปัญหา แต่เป็นความสนใจ ความสามารถ พิเศษ หรืออื่น ๆ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529: 23)

ในการตั้งสมมติฐานนั้น ควรตั้งไว้หลาย ๆ สมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พบว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งใจไว้ นอกจากนั้นการที่คนเราแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมานั้น อาจไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียว และในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันก็ได้ ฉะนั้นจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐานแล้ว โดยใช้เครื่องมือการแนะแนวเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เราศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ ระเบียบสะสม การทดสอบ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตีความหรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิค เพื่ออธิบายเหตุผลหรือผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ อาจจะทำโดยวิธีประชุมปรึกษา ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เราศึกษา ร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ดีนั้น ควรจะต้องใช้หลาย ๆ ด้าน หลายเทคนิค และแต่ละเทคนิค ควรจะใช้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียด และตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เทคนิคต่าง ๆ ที่นิยมใช้มี 9 เทคนิค ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529: 29-30)

1. การสังเกต

พนม ลิ้มอารีย์ (2538: 55-57) ได้สรุปการสังเกตที่ดีไว้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่สังเกตให้ชัดเจน ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมควบคู่ไปกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม

2. การสังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมควบคู่ไปกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

3. ควรทำการสังเกตเพียงคนเดียวในการสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

4. ควรทำการสังเกตในกิจกรรมปกติ เช่น ในห้องเรียน ห้องประชุม สนามเด็กเล่น เป็นต้น เพื่อทำนายพฤติกรรมในอนาคตได้ดีที่สุด

5. การสังเกตเป็นระยะเวลานาน ผู้สังเกตจำเป็นต้องใช้เวลาสังเกตเป็นระยะเวลาหลาย ๆ วัน เพราะมนุษย์ย่อมมีอารมณ์แตกต่างกันไปในแต่ละวันอาจเป็นระยะเวลา 3 เดือน หรือ 1 ภาคเรียน

6. ควรจะทำการสังเกตในสถานการณ์วิกฤต ซึ่งผิดแผกไปจากสถานการณ์ปกติบ้าง เพราะจะทำให้ทราบบุคลิกภาพที่แท้จริงบางประการของเด็กได้

7. การสังเกตเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่แท้จริง ควรมีผู้สังเกตหลาย ๆ คน เป็นการช่วยป้องกันข้อบกพร่อง ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เที่ยงธรรมหรืออคติของผู้สังเกตและยังช่วยให้สามารถทำการสังเกตพฤติกรรมได้กว้างขวาง

8. ควรสังเกตพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ในการสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ

9. ผู้สังเกตต้องพยายามฝึกตนเองอย่าให้เกิดความลำเอียง พยายามทำให้เที่ยงตรงมากที่สุด ขณะสังเกตอย่านำเอารูปร่างหน้าตาหรือคุณลักษณะประจำตัวของเด็กหรือสิ่งอื่น ๆ มามีอิทธิพลต่อการสังเกตได้

10. การสังเกตจะมีคุณค่าเมื่อมีการบันทึกการสังเกตไว้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นหลักฐานนำไปคิดค้นหาสาเหตุแห่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และคิดหาทางช่วยเหลือต่อไป

11. การสังเกตที่ดีจะต้องตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือวัดที่แน่นอนอื่น ๆ ประกอบไปด้วย เพื่อให้เป็นที่เชื่อมั่นได้มากยิ่งขึ้น

12. ควรสังเกตในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน เช่น ขณะอยู่ในห้องเรียน ในโรงอาหาร ในชุมชนและในบ้าน นอกจากนี้ควรสังเกตขณะทำงาน เพื่อให้ผู้สังเกตได้มองเห็นกระแสพฤติกรรมที่แท้จริง และแบบแผนพัฒนาการที่สำคัญของผู้ถูกสังเกต

13. ผู้สังเกตจะต้องระลึกไว้เสมอว่า การสังเกตเพียงครั้งเดียวไม่เป็นการเพียงพอที่จะเข้าใจเด็ก จำเป็นต้องสังเกตหลาย ๆ ครั้ง แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาประมวลเข้ากัน จึงจะช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องแม่นยำ

1. ลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกต

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 37-38) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่ครูหรือผู้แนะแนวควรสังเกตนักเรียน คือ

1.1 พฤติกรรมที่นักเรียนกระทำซ้ำซากอยู่เสมอในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพราะพฤติกรรมเช่นนั้นย่อมเป็นภาพที่แสดงถึงอุปนิสัย หรือคุณลักษณะของนักเรียนผู้นั้นได้เป็นอย่างดี

1.2 พฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากธรรมชาติหรือกระทำไปโดยมิคาดหมาย ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่ปกติมีความร่าเริง แจ่มใส เรียนเก่ง แต่กลับแสดงอาการเศร้าซึมและเบื่อหน่ายอย่างเห็นได้ชัด เป็นต้น

1.3 พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เต็มใจ หรือไม่สามารที่จะเผชิญกับสภาพความเป็นจริง เช่น นักเรียนบางคนไม่ยอมรับสภาพว่าบิดาของตนเสียชีวิตไปแล้วยังคงพูดคุยกับเพื่อนเหมือนว่า ตัวเขานั้นทำกิจกรรมบางอย่างกับบิดาของเขาอยู่ เป็นต้น

1.4 พฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับที่แท้จริง ผู้สังเกตจะทราบได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาในสถานการณ์ปกติธรรมดา

2. ประโยชน์ของการสังเกต

การสังเกตมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

2.1 ให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการอื่นๆ

2.2 ให้ข้อเท็จจริงบางประการซึ่งไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่นๆ

2.3 ช่วยให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคล โดยเฉพาะการสังเกตในขณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว

2.4 ช่วยให้เข้าใจบุคคลได้ดีขึ้น และช่วยเหลือได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาและงบประมาณมาก

3. ปัญหาในการสังเกต

การสังเกตสำหรับการวิจัยส่วนใหญ่กระทำกับมนุษย์ ฉะนั้นจึงมักจะมีปัญหาในการสังเกตดังนี้

3.1 การเข้าถึงผู้ที่จะถูกสังเกต จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้ถูกสังเกต จึงสามารถสังเกตได้ โดยเฉพาะการสังเกตแบบพินิจการ

3.2 โอกาสที่จะสังเกต บางครั้งมีโอกาสนในการสังเกตน้อย

3.3 ลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ บางครั้งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมๆ กันหลายเหตุการณ์ ผู้สังเกตต้องวางเหตุการณ์สังเกตให้ดี

3.4 การจดบันทึกข้อมูล อาจไม่ได้บันทึกทันที ทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปได้

4. การบันทึกการสังเกต (Observation Record)

การบันทึกการสังเกตเป็นการกระทำเมื่อมีการสังเกตแล้ว โดยใช้หลักการบันทึกดังนี้

4.1 บันทึกพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน โดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง

4.2 ใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจและสื่อความหมาย เพื่อผู้อื่นจะได้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจตรงกับผู้บันทึก

4.3 ควรบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต แยกไปจากการแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกตและบันทึกเป็นพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้วิธีการสรุปรวมพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตหลายๆ ครั้งเข้าด้วยกัน

4.4 ควรบันทึกทันทีหลังจากการสังเกตเสร็จสิ้น หรืออาจบันทึกในขณะที่สังเกตหากมีการสังเกตในระยะเวลาสั้น และมีผู้สังเกตหลายคน โดยการแบ่งเวลาในการสังเกตและบันทึก

5. วิธีการบันทึกการสังเกต

การบันทึกการสังเกตโดยทั่วไปมี 2 วิธีดังนี้

5.1 การบันทึกแบบอัตนัย (Subjective Record) เป็นวิธีการบันทึกที่ใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตไปพร้อมๆ กับพฤติกรรมที่สังเกตได้ วิธีการบันทึกแบบนี้ที่นิยมกันมาก คือ การบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา (Descriptive Record) ซึ่งสามารถทำได้ง่ายโดยเขียนเป็นความเรียงไปเรื่อยๆ แต่ถ้าผู้สังเกตมีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ข้อมูลที่บันทึกอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้

5.2 การบันทึกแบบปรนัย (Objective Record) เป็นการบันทึกเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและแยกความคิดเห็นของผู้สังเกตออกต่างหาก ซึ่งการบันทึกอาจจะกระทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. การบันทึกแบบไม่เป็นระบบ คือบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตตามจุดมุ่งหมายและตามลำดับเหตุการณ์การบันทึกแบบนี้ที่นิยมเรียกว่าระเบียบเหตุการณ์ (Anecdotal Record) เป็นวิธีที่นิยมมากกว่าการบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนาเนื่องจากผู้อ่านสามารถเข้าใจพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ถูกสังเกตได้มากกว่า

2. การบันทึกแบบเป็นระบบ คือ การบันทึกหลังจากที่มีการตีความหรือเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตได้อย่างถูกต้อง เป็นการบันทึกที่เป็นปรนัยมากที่สุดมีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมแบบนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

2.1 การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Graphic Rating Scale) คือ การบันทึกการสังเกตโดยทำเป็นมาตราส่วนประเมินลักษณะพฤติกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดให้ตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกต

2.2 การบันทึกพฤติกรรมแบบกำหนดลักษณะพฤติกรรม (Behavioral Descriptive Scale) คือ การบันทึกการสังเกต โดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมแล้วบรรยายลักษณะพฤติกรรมนั้นๆ ไว้หลายๆ ข้อความให้ผู้บันทึกทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่คิดว่าตรงลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.3 การบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน (Scoring Scale) คือ การบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยการที่ผู้บันทึกประเมินลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นตัวเลขและตัวเลขนี้จะเป็นรหัสที่แปลความหมายออกเป็นพฤติกรรมต่างๆ

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาหรือพูดคุยกันระหว่างบุคคลสองคนอย่างมีจุดหมายนับว่าเป็นกลวิธีรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เราศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะในการสัมภาษณ์นั้นผู้ศึกษามีโอกาสได้สังเกตปฏิกิริยาของเด็ก ที่มีต่อคำถามต่างๆ ด้วยซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษานำมาประกอบการพิจารณา ทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กให้ดียิ่งขึ้น (พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์. 2536 : 12)

1. ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาหรือการพูดคุยกันระหว่างบุคคลทั้งสองคนขึ้นไปโดยมีจุดประสงค์ในการสนทนา ซึ่งอาศัยสัมพันธภาพและมนุษยสัมพันธ์เป็นกุญแจสำคัญของวิธีการสัมภาษณ์

2. ชนิดของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่นิยมใช้ในวงการแนะแนวและจิตวิทยามี 2 ชนิด (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527: 94 - 96) ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาหรือทราบข้อเท็จจริง (Fact Finding Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์สนทนาหรือซักถามข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในด้านความคิดเห็น ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ และค่านิยมของผู้ถูก

สัมภาษณ์เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาข้อเท็จจริง หรือข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ รวมทั้งยังเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่มีอยู่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่

2.2 การสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษา (Counseling Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ สนทนาหรือซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจ และมองเห็นสภาพปัญหาของตนเองได้ชัดเจน จนสามารถพิจารณาแก้ไขหรือตัดสินใจปัญหาของเขาได้หลังจากการให้สัมภาษณ์นอกจากนั้นการสัมภาษณ์ชนิดนี้จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

3. กระบวนการสัมภาษณ์

กระบวนการสัมภาษณ์ มี 3 กระบวนการดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์ กระบวนการขั้นนี้มีองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้

1.1 การเตรียมบุคคลเป็นการเตรียมทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ในเรื่องของความพร้อมของทั้ง 2 ฝ่าย คือมีการกำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ บอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ

1.2 การเตรียมจุดมุ่งหมายและหัวข้อในการสัมภาษณ์ อาจมีการบันทึกหัวข้อก่อนการสัมภาษณ์ และมีการจดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ด้วยแต่ถ้าหากเป็นการสัมภาษณ์ในขณะที่ไม่บอกจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ก็ไม่ควรบันทึกหัวข้อที่จะมาสัมภาษณ์

1.3 การเตรียมสถานที่ ซึ่งจะต้องมีลักษณะสะดวก สบาย ควรเป็นที่มิดชิด หรือมีความเป็นส่วนตัว ปราศจากสิ่งรบกวน เพื่อผลของการสัมภาษณ์

1.4 การเตรียมวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มักให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้เลือกวัน เวลาที่เขาสะดวก พร้อมทั้งจะให้สัมภาษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น

2. ขณะสัมภาษณ์

ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคต่างๆ ในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคทั่วไป และเทคนิคเฉพาะ

กลมรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 99 -100) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ชนิดใดจะต้องใช้เทคนิคทั่วไป 4 ประการ ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) โดยใช้ข้อวัตรับสัมผัสทั้ง 5
2. การฟัง (Listening) เป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการแนะแนวและให้

คำปรึกษา

3. การใช้คำถาม (Questioning) ผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องถามผู้ถูกสัมภาษณ์ในสิ่งที่ไม่กระจ่าง โดยการใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นมิตร ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังแล้วเข้าใจว่าผู้สัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออย่างแท้จริง

4. การพูด (Talking) การพูดที่ดีนั้นจะต้องแสดงการยอมรับเจตคติและความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ ใช้ภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสม ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามพูดเมื่อควบคุมให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

เทคนิคที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

การสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport)

การแสดงความคิดเห็น (Sympathy)

การแสดงอารมณ์ร่วม (Empathy)

การทำให้เกิดความมั่นใจ (Assurance)

การแสดงความเห็นด้วย (Approval)

การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification)

การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)

การใช้ความเงียบ (Using Silence)

การสร้างอารมณ์ขัน (Sense of Humor)

3. การยุติการสัมภาษณ์

การยุติการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญดังนั้นจึงต้องพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อที่จะเป็นผลดีต่อการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป จึงควรปฏิบัติดังนี้

3.1 ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความมั่นใจว่า สิ่งที่เขาพูดไปนั้นจะเป็นความลับและเป็นผลดีแก่เขา

3.2 ผู้สัมภาษณ์อาจตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์นำไปคิดก่อนยุติการสัมภาษณ์ เพื่อจะได้มีเรื่องราว ต่อเนื่องในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

3.3 ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สรุปสิ่งที่เขาคิดหรือรู้สึกในขณะสัมภาษณ์ เพื่อจะช่วยให้เขาเข้าใจสภาพปัญหายิ่งขึ้น และอาจจะต้องมีการเพิ่มเติมหรือแก้ไขในบางตอน โดยผู้สัมภาษณ์

3.4 ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้คำพูดและท่าทีที่นมนวล มีความจริงใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าต้องการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปอีก

3.5 มีการนัดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

เมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ผู้สัมภาษณ์จะต้องรีบบันทึกการสัมภาษณ์ลงในแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ทันที เพื่อป้องกันข้อมูลผิดพลาด

3. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit)

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมมือกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้รับการศึกษา ข้อมูลที่ควรได้จากการไปเยี่ยมบ้าน เช่น สภาพทั่วไปของบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง ลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ดังที่ คมเพชร จัตรศุภกุล (2527: 70) ได้เสนอแนะว่า การที่จะรู้จักนักเรียนเฉพาะในห้องเรียนนั้นอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอกับความจำเป็นที่จะต้องนำมาช่วยเหลือเด็ก ดังนั้นบางครั้งบุคลากรทางการแนะแนวอาจจะต้องมีการะในการออกไปหาข้อมูลทางบ้านของเด็กด้วย ทั้งนี้เพื่อจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทางบ้านในด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางบ้าน ทักษะคติของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ความร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กของผู้ปกครอง เป็นต้น โดยหน้าที่แล้วผู้ที่จะต้องไปทำหน้าที่เยี่ยมบ้านคือนักสังคมสงเคราะห์ประจำโรงเรียน ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นบุคลากรในการแนะแนวด้วย แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมโรงเรียนส่วนใหญ่จะไม่มีนักสังคมสงเคราะห์ประจำโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจึงตกไปเป็นหน้าที่ของผู้ทำหน้าที่การแนะแนวบุคคลอื่นต่อไป

1. วัตถุประสงค์ของการไปเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้าน
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันกับบ้าน
3. เพื่อหาข้อมูลบางประการที่ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่น

2. ข้อปฏิบัติในการเยี่ยมบ้าน

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. (2529: 122-127) ได้เสนอแนะข้อควรปฏิบัติในการเยี่ยมบ้านไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมก่อนการเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน
 - นัดหมาย วัน เวลา ที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง
2. ขณะเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - แสดงสัมมาคารวะต่อเจ้าของบ้านและแสดงความเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

- ใช้ความสังเกตและจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น
- ระยะแรกของการสนทนาควรหาทางสนับสนุนให้ผู้รับการศึกษาร่วมสนทนาด้วย เพื่อสังเกตสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้รับการศึกษากับผู้ปกครอง
- พยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะผู้รับการศึกษาและสถาบันให้มากที่สุด
- กล่าวถึงผู้รับการศึกษาในด้านดีที่เป็นจริง
- ไม่ควรทำตัวเป็นพิธีรีตอง
- ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 – 60 นาที หรือสังเกตจากกิริยาอาการของเจ้าบ้านที่แสดงว่าอึดอัดหรือมีกิจกรรมที่ต้องทำ

3. หลังจากเยี่ยมบ้าน ควรจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ทันทีเมื่อกลับจากเยี่ยมบ้านโดยใช้แบบฟอร์มในการบันทึกการเยี่ยมบ้าน

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2527: 71) ได้กล่าวถึงแนวทางในการปฏิบัติในการไปเยี่ยมบ้านไว้ดังต่อไปนี้

1. การเยี่ยมบ้าน อาจจะเป็นโครงการของโรงเรียนโครงการหนึ่ง โดยกำหนดว่าครูที่รับผิดชอบเด็กแต่ละกลุ่มควรมีโอกาสไปเยี่ยมบ้านเด็กบางอย่างน้อยที่สุดปีละ 1 ครั้ง ถ้าหากเป็นโครงการของโรงเรียนแล้วจะช่วยให้พ่อแม่เกิดความรู้สึกรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อครู หรือผู้แนะแนวที่จะต้องทำตามหน้าที่และโครงการ นอกจากนี้แล้วความรู้สึกที่อาจเกิดขึ้นว่าเป็นการไปจับผิดอะไรบางอย่างก็จะลดน้อยลงไปด้วยประเด็นที่สำคัญ หนึ่งคือทำให้ครูมีความรับผิดชอบต่อเยี่ยมบ้านเด็กอย่างจริงจัง

2. การไปเยี่ยมบ้านจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปกครองได้จัดวันเวลาที่เหมาะสม การติดต่ออาจจะใช้เป็นจดหมายจากอาจารย์ใหญ่ โดยขอความร่วมมือในกิจกรรมการเยี่ยมบ้านของโรงเรียน หรือในบางแห่งอาจจะใช้การติดต่อทั้งทางจดหมายและโทรศัพท์ก็ได้ ข้อสำคัญ ข้อสำคัญคือให้มีการนัดอย่างแน่นอน จะได้ไม่ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนี้การนัดหมายล่วงหน้าก็เป็นมารยาททางสังคมด้วย

3. ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเยี่ยมบ้านจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี เพราะโดยปกติแล้วการเยี่ยมบ้านของใครก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักจิตวิทยาในการทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความสบายใจและให้เกิดความรู้สึกว่าการไปเยี่ยมบ้านนั้นไม่ใช่เป็นการไปจับผิดหรือไปสำรวจสถานะต่างๆ ของเขา แต่การไปพูดคุยเพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาการขึ้นทุกด้าน ถ้าเด็กเป็นคนที่มีปัญหาอาจจะปรึกษาหารือกันเสียก็ได้

4. ถ้ามีความจำเป็นจะต้องพูดถึงปัญหาของเด็กควรระมัดระวังการใช้ถ้อยคำที่ไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนใจผู้ปกครองของเด็กเพราะโดยธรรมชาติแล้ว พ่อแม่และผู้ปกครองย่อมเกิดความไม่สบายใจ ถ้าหากมีการตำหนิลูกของเขา สำหรับบางคนที่มีลักษณะตรงไปตรงมาอาจจะพูดออกไปโดยไม่เจตนา ผลเสียย่อมเกิดขึ้นได้ ดังนั้นคำพูดหรือคำถามควรจะเป็นกลางไม่รุนแรงเกินไป

5. ควรจะถามความรู้สึกของพ่อแม่เด็กให้มาก เพื่อดูทัศนคติของเขาในด้านต่างๆ การที่ผู้ไปเยี่ยมบ้านพูดมากเกินไปอาจจะเป็นผลเสียทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่ดีพอก็ได้ ดังนั้นสิ่งที่ควรจะให้ความสนใจมากขึ้นคือ พ่อแม่เด็กรู้สึกอย่างไรกับเด็ก พ่อแม่เข้าใจเด็กของตนเองอย่างไรเขาใช้วิธีการอย่างไรในการอบรมเลี้ยงดูลูกของเขา เป็นต้น

6. การสังเกตสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ และสิ่งอื่นๆ ควรจะกระทำด้วยความระมัดระวังอย่ากระทำอย่างชัดเจนโดยให้เจ้าของบ้านรู้ตัวว่าผู้ไปเยี่ยมบ้านกำลังสำรวจสิ่งต่างๆ เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปได้และเป็นมารยาทที่จะไม่ชอกแซกดูทุกสิ่งทุกอย่างเกินความจำเป็น ควรจะสังเกตเฉพาะสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ก็เพียงพอ

7. การใช้เวลาในการเยี่ยมบ้าน ควรจะเป็นเวลาที่ไม่ทำการรบกวนเจ้าของบ้าน เช่น การไปเยี่ยมบ้านในเวลารับประทานอาหาร เวลาที่เจ้าของบ้านต้องการพักผ่อน ดังนั้นในการนัดหมายเวลา ควรจะเลือกเวลาที่เจ้าของบ้านสบายใจที่สุด นอกจากนี้แล้วการไปเยี่ยมในแต่ละครั้งก็ไม่ควรจะใช้เวลานานเกินไป เพราะจะทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น ถ้าหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ก็จะสามารถทำได้โดยการเตรียมการล่วงหน้าว่าจะถามหรือพูดคุยในเรื่องอะไรบ้างและควรพยายามพูดคุยในเรื่องราวที่ต้องการให้มาก แต่ทั้งนี้ก็ควรจะมีคามยืดหยุ่นในการสนทนาด้วย

8. การไปเยี่ยมบ้านในแต่ละครั้งจะต้องทำการบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับถือเป็นหลักฐานข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาเด็กต่อไป การบันทึกควรจะทำหลังจากการไปเยี่ยมบ้านมาแล้ว โดยไม่ควรปล่อยเวลาไว้นานเกินไป เพราะจะทำให้ลืมข้อมูลบางอย่างได้ การบันทึกข้อมูลนั้นควรมีแบบฟอร์มเพื่อเป็นการสะดวกที่จะบันทึก

4. อัตชีวประวัติ (Autobiography)

การเขียนอัตชีวประวัติ เป็นการให้บุคคลเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง โดยมุ่งเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสำคัญ กลมรตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 78) กล่าวว่า อัตชีวประวัติ คือ การที่บุคคลได้เขียนบรรยายประวัติความเป็นมาของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ส่วนผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 78) กล่าวว่า อัตชีวประวัติ หมายถึง เรื่องราวชีวิตของบุคคลซึ่งเจ้าตัวเป็นผู้เขียนเองและ

เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการแนะแนว โดยให้นักเรียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสพการณ์ ตลอดจนการกระทำต่างๆ พนม ลิมอารีย์ (2538: 108) กล่าวว่า อัตชีวประวัติเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล วิธีการจัดทำคือทำให้บุคคลเขียนประวัติความเป็นมาและเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง

พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์ (2537: 14) ได้เสนอแนะว่า อัตชีวประวัติส่วนใหญ่ ควรมีหัวข้อดังนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ของผู้เขียน
2. ข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิด เจตคติที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
3. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตั้งความหวังในอนาคต

สรุปได้ว่า อัตชีวประวัติเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลโดยเปิดโอกาสให้ผู้รับการศึกษได้เขียนบรรยายเรื่องราวต่างๆ ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน รวมไปถึงความคาดหวังในอนาคตได้อย่างเสรี ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้

1. วัตถุประสงค์ในการเขียนอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม
- เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจบุคคลที่เขียนอัตชีวประวัติมากขึ้น
- เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น

2. รูปแบบของอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบไม่มีการกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Unstructured Autobiography) การเขียนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เขียนบรรยายเรื่องราวของตนเองเป็นความเรียงอิสระ การเขียนแบบนี้จะให้ประโยชน์และคุณค่ามากในการให้คำปรึกษา แต่ยากต่อการตีความหมายเพราะไม่ได้เขียนตามรูปแบบใดๆ

2. แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Structured Autobiography) การเขียนแบบนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ให้เขียน ว่าต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องใด

5. บันทึกประจำวัน (Diary Report)

พนม ลิมอารีย์ (2538: 120) กล่าวว่า การเขียนบันทึกประจำวัน คือ การที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนได้ประสบในแต่ละวัน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์เหล่านั้น ดังนั้นการเขียนบันทึกประจำวัน

หรืออนุทินส่วนตัว เป็นส่วนหนึ่งของอัตชีวประวัติโดยการเขียนถึงประสบการณ์ในด้านกิจกรรม และความรู้สึกในแต่ละวันซึ่งเป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน การวิเคราะห์ก็คือการสรุปเรื่องราวที่เขียนเล่า มาในแต่ละวันนั่นเอง โดยก่อนให้เขียนบันทึกประจำวันผู้ให้เขียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกัน พอสมควรกับผู้เขียน นอกจากนั้นผู้ให้เขียนจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการให้เขียน และ ให้เขียนต่อเนื่องกันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ในการบันทึกอาจมีแบบฟอร์มหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องมี หัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ อายุ เพศ ของผู้บันทึก
2. วัน เดือน ปี ที่บันทึก
3. กิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยต้องทำต่อเนื่องอย่าง 1 สัปดาห์ จะทำให้ทราบนิสัยของผู้เขียนบันทึกได้

6. สังคมมิติ (Sociometry)

สังคมมิติ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม หรือ ในกลุ่มว่ามีปฏิกริยาโต้ตอบกันในลักษณะใด เช่น สามัคคีกลมเกลียวเป็นกลุ่มใหญ่ หรือ แตกแยกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกแต่ละคนได้รับการยอมรับในกลุ่มมากน้อยเพียงใด (กลมรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529: 186)

1. หลักการทำสังคมมิติ

การทำสังคมมิติมีหลักในการทำดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มควรจะรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี
2. ก่อนทำสังคมมิติ ผู้ทำควรมีความสัมพันธ์อันดี และคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มพอสมควร
3. ควรแจ้งจำนวนและรายชื่อสมาชิกให้ทุกคนในกลุ่มทราบ
4. การทำสังคมมิติแต่ละครั้ง ควรสมมติสถานการณ์เพียงสถานการณ์เดียว
5. ไม่ควรบอกล่วงหน้า เพราะจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ
6. การทำสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ ควรให้สมาชิกเลือกมากกว่า 1 อันดับ แต่ไม่ควรเกิน 3 อันดับ เพราะจะยุ่งยากในการเขียนแผนผัง
7. การแปลความหมายของสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ จะแตกต่างกัน ควรใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กลวิธีไครเอย์ ฯลฯ

2. คำศัพท์ที่ใช้ในการทำสังคมมิติ

คำศัพท์ต่างๆ ที่นิยมใช้มีดังนี้ (กลมรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527: 188 - 189)

1. คำถามหรือสถานการณ์ที่ผู้ทำสังคมมิติกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเลือกบุคคลบางคนในกลุ่มเรียกว่า Sociometric หรือ Sociometric Criterion
 2. แผนผังสังคมมิติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลในกลุ่มเรียกว่า Sociogram
 3. กลุ่มย่อยๆ ในกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายกลุ่ม กลุ่มย่อยที่เล็กที่สุดอาจมีสมาชิกเพียง 2 คนก็ได้ เรียกว่า Sociometric Clique หรือ Subgroup
 4. การที่บุคคล 2 คน ต่างเลือกซึ่งกันละกัน อาจเป็นอันดับเดียวกัน หรือคนละอันดับก็ได้เรียกว่า Mutual Choice
 5. บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด เรียกว่า Star หรือ Leader
 6. บุคคลที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลยเพราะเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในกลุ่ม แต่บุคคลนั้นยังเลือกสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มเรียกว่า Rejectee
 7. บุคคลที่แยกตัวออกจากกลุ่มอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มและบุคคลนั้นก็ไม่เลือกสมาชิกในกลุ่มด้วย เรียกว่า Isolate
 8. บุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย และบุคคลนั้นมักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เรียกว่า Neclectee
 9. การขาดการเลือกซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลสองคน หรือมากกว่าสองคนขึ้นไปของกลุ่มย่อย เรียกว่า Sociometric Cleavage
 10. โครงสร้างทางสังคมมิติที่แสดงแบบแผนของการเลือกในระหว่างสมาชิกของกลุ่มโดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันของแต่ละคน เรียกว่า Sociometric Structure
 11. วิธีการทดสอบเพื่อวัดโครงสร้างทางสังคมมิติ เรียกว่า Sociometric test
จำนวนครั้งหรือคะแนนที่แต่ละบุคคลได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม เรียกว่า Sociometric Score
 12. สถานภาพของบุคคลในกลุ่ม เช่น Star, Rejectee , Isolate , Neclectee เรียกว่า Sociometric Status
3. ลำดับขั้นตอนของการทำสังคมมิติ มี 4 ขั้น ดังนี้
- ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์
 - ขั้นที่ 2 การทำตารางแสดงผลการเลือก
 - ขั้นที่ 3 การสร้างแผนผังสังคมมิติ

ขั้นที่ 4 การตีความหมายจากแผนผังสังคมมิติ

7. แบบสอบถาม (Questionnaires)

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลชนิดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในการนำมาใช้ในโรงเรียน ในระยะแรกเมื่อนักเรียนเข้าเรียน ครูมักจะมีการรวบรวมข้อเท็จจริงที่มีระบบเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการจัดทำระเบียบสะสม และหลังจากนั้นจะรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มขึ้น (คมเพชร จิตรสกุล. 2527: 58)

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529: 215-217) ได้อธิบายความหมายของแบบสอบถามไว้ว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อประสงค์ให้ผู้ถามได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อย่างกว้างขวางเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ เจตคติ ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคล รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวส่วนตัว สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสนใจ การใช้เวลาว่าง สุขภาพ นิสัยในการเรียนและการทำงาน ตลอดจนโครงการศึกษาและอาชีพในอนาคตของนักเรียน

1. ชนิดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการแนวนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ชนิด คือ แบบสอบถามกรอกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามชนิดนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนที่ถูกล่ามได้กรอกข้อความลงไป เรื่องที่ถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ภูมิหลังโครงการในอนาคต แบบสอบถามนี้นำมาใช้เพื่อยืนยันหรือตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนที่ได้รวบรวมมาก่อน

1.1 แบบสอบถามแบบการประเมินผล จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้บอกถึงปฏิกิริยาของตนที่มีต่อการเรียนการสอน กิจกรรมและบริการต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 แบบสอบถามแบบการติดตามผล จะนำมาใช้เพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนเก่า และเพื่อประเมินค่าประสิทธิผลของโครงการต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อโรงเรียนจะได้นำข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นแนวทางสำหรับเตรียมนักเรียนเพื่อชีวิตภายนอกโรงเรียน

2. การสร้างแบบสอบถาม

ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการแนวนั้น ควรปฏิบัติดังนี้

2.1 ตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าต้องการทราบเรื่องราวของนักเรียนในด้านใดบ้าง

2.2 การสร้างคำถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และคำถามแต่ละข้อจะต้องมีความหมายเป็นนัยเดียว โดยการถามเพียงสิ่งเดียว

2.3 แยกคำถามออกเป็นหมวดหมู่ จัดให้มีความต่อเนื่องของเรื่องและเรียงลำดับความสำคัญ

2.4 ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม ควรจะมีความกระชับรัด เข้าใจง่ายเหมาะกับระดับชั้นและวัยของผู้ตอบ

2.5 แบบสอบถามทุกฉบับ ควรจะมีคำสั่งให้ชัดเจนเพื่อเป็นการขอความร่วมมือนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม โดยให้กรอกข้อความให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

2.6 ผู้ที่ใช้แบบสอบถามจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับ และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของนักเรียนเท่านั้น

2.7 คำถามที่ไม่จำเป็น ควรจะได้ตัดทิ้งให้หมดและควรหลีกเลี่ยงคำถามที่แนะคำตอบให้ เพราะนักเรียนส่วนมากชอบที่จะให้คำตอบที่ถูกแนะว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง จะทำให้ไม่เข้าใจนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังทำให้ข้อมูลที่ได้ขาดความเชื่อถือได้ และไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

2.8 แบบสอบถามที่จัดทำไว้อย่างเรียบร้อยแล้ว ควรจะได้นำไปให้นักเรียนทดสอบตอบดูก่อน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตรวจสอบและแก้ไขให้เหมาะสมจึงค่อยนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มที่ต้องการถามจริงๆ

2.9 การกำหนดขอบข่ายความสั้นยาวของแบบสอบถามให้เหมาะสม เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ แบบสอบถามที่ดีควรจะสั้นเท่าที่จะทำได้ ถ้าสิ่งที่ต้องการทราบหลายเรื่อง ก็สร้างแบบทดสอบแยกเป็นตอนๆ เป็นเรื่องๆ ไป

2.10 แบบสอบถามที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็น หรือเจตคติออกมาไม่ควรให้นักเรียนเขียนชื่อเพราะอาจทำให้ไม่กล้าตอบตามความเป็นจริงเกรงว่าจะมีผลสะท้อนในภายหลัง แต่แบบสอบถามที่ใช้เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน จำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนบอกชื่อของตนในแบบสอบถามด้วย

3. ประโยชน์ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามถ้าสร้างและใช้อย่างเหมาะสมแล้ว จะได้รับประโยชน์ดังนี้

3.1 แบบสอบถามช่วยให้ทราบเรื่องราวต่างๆ ของนักเรียนเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น

3.2 แบบสอบถามช่วยให้ทราบเรื่องราวของนักเรียนหลายๆ ด้าน พร้อมๆ กัน และเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

3.3 แบบสอบถามช่วยให้ได้ข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่ได้รวบรวมเอาไว้ก่อนแล้ว

3.4 แบบสอบถามช่วยให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำให้ครูและผู้แนะแนวสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4. การใช้แบบสอบถาม

เพื่อช่วยให้การใช้แบบสอบถามได้ผลอย่างเต็มที่ครูหรือผู้แนะแนวควรจะปฏิบัติดังนี้

4.1 จะต้องพยายามกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนกรอกแบบสอบถามด้วยความจริงใจ ไม่ปกปิด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวอย่างแท้จริง

4.2 ควรที่จะได้ให้ความมั่นใจกับนักเรียนว่าข้อเท็จจริงต่างๆ จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องได้ทราบ เว้นแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากนักเรียนเสียก่อน

4.3 ควรที่จะได้อธิบายให้นักเรียนได้ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการให้นักเรียนกรอกแบบสอบถามตลอดจนวิธีการตอบอย่างละเอียด เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

8. แบบทดสอบ (Testing)

การใช้แบบทดสอบ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบและเป็นวิธีที่ควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรัดกุม มีกฎเกณฑ์แน่นอน ผลที่ได้จากแบบทดสอบนั้นมีความหมายชัดเจน ในการแนะแนวจะนำแบบทดสอบมาใช้ในการกรณีที่ต้องการทราบข้อมูลที่เด่นชัด ซึ่งเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้แบบทดสอบเมื่อต้องการจะทราบถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาที่เด็กกำลังประสบอยู่ เป็นต้น

1. จุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบ

จุดมุ่งหมายสำคัญของการนำวิธีการทดสอบมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล มี 5 ประการดังนี้

1.1 เพื่อพยายามรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนมากขึ้น

1.2 เพื่อครูและผู้แนะแนวจะได้นำผลจากการทดสอบไปใช้ในการวินิจฉัยนักเรียน

1.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.4 เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขีดความสามารถและความเข้าใจของบุตรหลานของตน

1.5 เพื่อทางโรงเรียนจะได้นำผลการทดสอบที่ได้มาใช้ในการจำแนกตัวนักเรียนโดยเฉพาะในด้านบริการจัดวางตัวบุคคล

2. ประเภทของแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

แบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการแนะแนวดังนี้

2.1 แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา (Intelligence Tests)

เป็นการทดสอบที่ใช้สำหรับวัดความสามารถทั่วไปทางสติปัญญาของบุคคลในการแนะแนวนำเอาแบบทดสอบชนิดนี้มาใช้ เพื่อต้องการทราบถึงระดับเชาว์ปัญญาของผู้ถูกวัดโดยการนำเอาผลของระดับเชาว์ปัญญา ที่เรียกว่าเกณฑ์ภาคเชาว์หรือ I.Q. (Intelligence Quatient) มาใช้เพื่อต้องการวินิจฉัยปัญหาและเพื่อทำนายความสำเร็จของผู้ถูกวัดแบบทดสอบเชาว์ปัญญาที่นิยมใช้ในประเทศไทย ได้แก่

1. แสตนฟอร์ด บิเน็ต (Stanford - Binet) สร้างโดยแสตนฟอร์ด บิเน็ต (Stanford - Binet) ในศตวรรษที่ 20 โดยเน้นเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม แบบทดสอบของบิเน็ตได้ปรับปรุงในปี 1961 โดยเทอร์แมน และเมอริลล์ แห่งมหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ดซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบของบิเน็ต

2. เวคสเลอร์ อินเทลลิเจนซ์ (Eechster - Intelligence Test) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ เดวิด เวคสเลอร์ (David Wechsler) ได้สร้างแบบทดสอบนี้ขึ้นเพื่อใช้วัดความสามารถในด้านต่างๆ ของบุคคล คือ ด้านการเรียนรู้ การปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม การเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม การกระทำอย่างมีเป้าหมาย การคิดอย่างมีเหตุผล โดยแบ่งแบบทดสอบเป็น 3 ชุด ดังนี้

2.1 WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กับผู้ที่มีอายุระหว่าง 5 – 15 ปี

2.2 WAIS (Wechsler Adult Intelligence Scale) ใช้สำหรับผู้ที่มีอายุ 16 ปี

2.3 WPPSI (Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence) ใช้กับเด็กอายุระหว่าง 4 – 6 ปี

2.2 แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Tests)

เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับการหาความถนัดเฉพาะอย่างของแต่ละบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำนายแนวโน้มที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต และเพื่อเป็นส่วนช่วยในการพิจารณาวางแผนศึกษาต่อในอนาคต และการประกอบอาชีพ

แบบทดสอบความถนัดที่ใช้กันมี 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบความถนัดชนิดตัวประกอบพหุคูณ (Multifactor Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดความถนัดตามธรรมชาติหลายๆ ชนิด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นส่วนประกอบของการเรียน
2. แบบทดสอบความถนัดเฉพาะด้าน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความถนัดเฉพาะด้านของบุคคลเพื่อดูว่ามีความถนัดทางด้านใด มากน้อยเพียงใด มากน้อยเพียงใด เช่น ความถนัดทางดนตรี หรือความถนัดทางศิลปะ เป็นต้น

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Tests)

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดสิ่งที่นักเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาต่างๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใด คะแนนต่างๆ ของการทดสอบจะสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่ผู้เรียนได้มีหรือได้รับทั้งภายในและภายนอกสถานการศึกษา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์สร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อใช้วัดหรือประเมินผลสัมฤทธิ์ในหลายๆ วิชา เช่น การใช้ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา แบบทดสอบลักษณะนี้ เรียกว่า แบบทดสอบชุด ซึ่งใช้สำหรับวัดความเจริญงอกงามของผู้เรียนในเนื้อหาวิชาต่างๆ อย่างกว้างๆ สามารถนำมาใช้กับเด็กในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับผู้ใหญ่
2. เพื่อใช้วัดหรือประเมินผลสัมฤทธิ์แต่เพียงด้านเดียว เช่น การอ่าน หรือ คณิตศาสตร์ เป็นต้น
3. แบบทดสอบวัดความพร้อมหรือการทำนาย สร้างขึ้นเพื่อทำนายหรือคาดคะเนว่าบุคคลแต่ละคนอาจได้รับประโยชน์จากการฝึก การเรียนในระยะต่อมา ดีเลวอย่างไร จุดเน้นเฉพาะของแบบทดสอบนี้เพื่อค้นหาความสามารถที่เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการอ่าน การคิดเกี่ยวกับตัวเลข และในการเขียนแบบทดสอบความพร้อมนี้บางท่านจัดไว้เป็นแบบทดสอบความสามารถมากกว่าที่จะเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เพื่อการตรวจวิเคราะห์ สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเพื่อวัดทักษะเฉพาะอย่าง แบบทดสอบนี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถตรวจวิเคราะห์ถึงความสามารถในทางวิชาการของผู้เรียน เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์และวิเคราะห์ถึงจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนควบคู่กัน

2.4 แบบสำรวจความสนใจ (Interest Inventory)

เป็นแบบทดสอบที่จัดทำออกมาในรูปของแบบสำรวจ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความสนใจสิ่งใดบ้างและมากน้อยเพียงใด เพราะความสนใจของคนเรานั้นจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จในด้านการเรียน และการประกอบอาชีพ แบบสำรวจความสนใจที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมีดังนี้

1. Kuder Preference Record เป็นแบบสำรวจที่มีข้อให้ตอบ แต่ละข้อมีตัวเลือก 3 ข้อ โดยให้เลือกตอบตัวที่ชอบมากที่สุด และชอบน้อยที่สุด ซึ่งแบบสำรวจความสนใจของ Kuder นี้มี 3 ชุดดังนี้

1.1 ความสนใจสาขาอาชีพต่างๆ เช่น อาชีพเกี่ยวกับเครื่อง กลไก คำนวณ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น

1.2 ความสนใจอาชีพเฉพาะ เช่น อาชีพครู แพทย์ สถาปนิก นักจิตวิทยา เป็นต้น

1.3 ความสนใจลักษณะงาน เช่น ชอบทำงานกับกลุ่มชนชอบทำงานที่ใช้ความคิด ชอบทำงานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. แบบสำรวจความสนใจทางอาชีพ ของสำนักทดสอบทางการศึกษากกรมวิชาการ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งกลุ่มความสนใจออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ ทางด้านจักรกล ด้านคำนวณ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ งานชักชวนโฆษณา งานเสมียน งานศิลปะ งานวรรณกรรม งานดนตรี งานบริการสังคม และการทำงานนอกบ้าน

3. แบบทดสอบความสนใจในอาชีพของกองจัดหางาน กรมแรงงาน แบ่งความสนใจออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพเสมียน การค้า การบริการ ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ กลไก หัตถกรรม ช่างรถ ช่างก่อสร้าง และช่างโลหะ

2.5 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Tests)

แบบทดสอบบุคลิกภาพเป็นแบบสอบถามที่ใช้สำหรับวัดลักษณะการปรับตัวทางอารมณ์ มนุษย์สัมพันธ์ แรงจูงใจ อุปนิสัย ค่านิยม เจตคติ กิริยาท่าทาง ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตได้ การวัดบุคลิกภาพเพื่อการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อเข้าใจบุคลิกลักษณะของบุคคล และช่วยให้เขาเข้าใจบุคลิกภาพของเขาเองอย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลในการนำมาวางแผนทางศึกษาต่อและประกอบอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เพื่อรู้จักและเข้าใจลักษณะการปรับตัว เช่น ฝันเลื่อนลอย เอาแต่อารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ เผด็จการ ก้าวร้าว วิดกกังวล เรียกร้องความสนใจ ซึ่งนับเป็นบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ ควรได้รับการช่วยเหลือแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ชนิดของแบบทดสอบบุคลิกภาพ

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพที่เป็นปรนัย (Objective Type) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามด้วยความจริงใจตามความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง บุคคลอื่น สิ่งแวดล้อม การร่วมมือ โดยให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แบบทดสอบที่นิยมมี ดังนี้

1.1 Edward Personal Preference Schedule (EPPS) ผู้สร้างคือ อเลน แอล เอดเวิร์ด ประกอบด้วย ความต้องการด้านต่างๆ รวม 15 ด้าน ใช้ทดสอบกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

1.2 California Psychological Inventory (C.P.I) ผู้สร้างคือ เอช.จี.ยอร์ก (H.G.Gough) มักจะเป็นคำถามเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบ ความสนใจ เป็นต้น

2. แบบทดสอบโปรเจกทีฟ (Projective Tests) เป็นแบบทดสอบที่เป็นสิ่งไร้เป็นสื่อโดยการให้ผู้ถูกทดสอบเผชิญกับสิ่งไร้ต่างๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะคลุมเครือ จนกระทั่งแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาจนผู้ทดสอบสามารถนำคำตอบมาตีความหมายได้ แบบทดสอบที่นิยมใช้มีดังนี้

2.1 Rorschach Ink Blot Test ผู้สร้างแบบทดสอบนี้ คือ จิตแพทย์ชาวสวิสเซอร์แลนด์ ชื่อ เฮอร์แมน รอร์ชัค (Herman Rorschach) แบบทดสอบนี้จะประกอบด้วยภาพหยดหมึกเป็นรูปต่างๆ รวม 10 ภาพ เป็นภาพสี 5 ภาพ และเป็นภาพขาวดำ 5 ภาพ ผู้ถูกทดสอบจะตอบคำถามจากการดูภาพเหล่านั้นทีละภาพ ผู้ทดสอบจะนำคำตอบที่ได้มาตีความ การทดสอบทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม

2.2 Thematic Apperception Test (T.A.T) ผู้สร้างแบบทดสอบนี้คือ ซี. ดี. มอร์แกน (C.D.Morgan) และ เอช.เอ.เมอร์เรย์ (H.A.Murry) แบบทดสอบชนิดนี้จะประกอบไปด้วยภาพจากสถานการณ์คลุมเครือทั้งหมด 20 ภาพ เป็นภาพที่แสดงสถานการณ์ทาง

สังคมต่างๆ ที่ไม่ชัดเจน อาจพิจารณาได้หลายแง่หลายมุม ผู้ถูกทดสอบจะถูกกำหนดให้เล่าเรื่องจากภาพและนำคำตอบที่ได้มาตีความ การทดสอบจะทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

2.3 Word Association เป็นกลวิธีระบายความในใจชนิดที่ใช้ความเกี่ยวโยงทางถ้อยคำ เป็นการให้ระบายความรู้สึกออกมาด้วยการพูดปากเปล่า ผู้ทดสอบจะต้องคำถามขึ้นมาซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคำถามที่มีความหมายเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ เช่น ครอบครัว บ้าน โรงเรียน ครู ฯลฯ ให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามเหล่านั้นตามความรู้สึกนึกคิด ซึ่งต้องใช้เวลารวดเร็ว ไม่ให้ใช้เวลาคิดนาน การทดสอบชนิดนี้จะทำให้ทราบถึงความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของผู้รับการทดสอบหรืออาจจะทำให้ทราบถึงสาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้งของการกระทบกระทั่งอันอารมณ์ได้

2.4 Sentence Completion เป็นวิธีการที่ให้ผู้ทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ ซึ่งข้อความที่เติมนั้นอาจจะเปิดเผยถึงความรู้สึกนึกคิดที่ลึกซึ้ง หรือเก็บกด หรือมีแนวโน้มของความเป็นไปได้ต่างๆ ทำให้ทราบถึงความวิตกกังวล ความลังเลใจ ฯลฯ ประโยคต่างๆ เหล่านั้นผู้ทดสอบมักจะสร้างแบบทดสอบเกี่ยวกับเรื่องรอบๆ ตัว และทั้งประโยคค้างไว้ เช่น

ฉันรู้สึกดีใจเมื่อ.....

ฉันไม่ชอบบุคคลที่.....

2.5 Oral and Written Story Telling and Composition เป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกทดสอบเล่าเรื่องหรือเขียนเรียงความเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อกระตุ้นให้ระบายความขัดแย้งในใจ ความกระวนกระวายใจ ความปรารถนาต่อสิ่งต่างๆ หรือความกลัวตลอดเวลาที่ถูกทดสอบเขียนหรือเล่าควบคู่กันไปด้วย

2.6 การใช้งานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียนซึ่งอาจจะใช้วิธีดังนี้

2.6.1 การวาดภาพด้วยนิ้วมือ (Finger Printing) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ทันทีทันใด อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ก็ได้

2.6.2 การเล่น (Play) เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อหาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหา เพราะการเล่นจะเป็นการแสดงออกของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาถึงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ประสบการณ์ โดยทั่วไปจะจัดสถานการณ์ให้แล้วให้นักเรียนเล่นกับเครื่องเล่นต่างๆ ที่จัดไว้ และผู้ทดสอบใช้การสังเกตติดตามพฤติกรรมและบุคลิกภาพต่างๆ ได้

สำหรับแบบทดสอบที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้คือ แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personality Tests) ใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ 3 ชุด

1. แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test) เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนวาดภาพ 9 ภาพ โดยวาดทีละภาพ

2. แบบทดสอบบุคลิกภาพ K.H.T.P. (Kinetic House Tree Person) เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนวาดภาพ 1 ภาพ โดยส่วนประกอบของภาพประกอบด้วยบ้าน ต้นไม้ และคน

3. แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) เรียกว่า S.C.T เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ในแต่ละข้อ โดยคิดถึงสิ่งแรกเมื่ออ่านข้อความในแต่ละข้อ จำนวน 64 ข้อ

3. ข้อควรคำนึงถึงในการใช้แบบทดสอบ

แบบทดสอบจะมีคุณค่าเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใช้แบบทดสอบ ผู้ใช้ควรมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการต่างๆ อย่างดีพอเพื่อจะได้ผลดี ข้อมูลมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะในการใช้แบบทดสอบดังนี้

3.1 ผู้ใช้แบบทดสอบควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในแบบทดสอบนั้นๆ เคยได้รับการเรียนรู้หรืออบรมมาดีพอ

3.2 ไม่ควรใช้แบบทดสอบมาเป็นเครื่องยืนยันความสามารถ หรือเก่งกล้าอย่างใดอย่างหนึ่งให้ระลึกเสมอว่าต้องการข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบไปเพื่อช่วยเหลือบุคคล ไม่ใช่การพิสูจน์

3.3 ใช้แบบทดสอบเมื่อมีกรณีจำเป็น เป็นต้นว่า ไม่สามารถหาข้อมูลด้วยวิธีการอื่น

3.4 ก่อนใช้แบบทดสอบควรแน่ใจเสียก่อนว่า บุคคลที่ถูกทดสอบนั้นเหมาะสมกับแบบทดสอบนั้นๆ

3.5 ไม่จำเป็นต้องนำผลที่แปลได้จากแบบทดสอบมารายงานให้ผู้ถูกทดสอบทราบโดยละเอียดเพราะบางอย่างควรทราบแต่ส่วนรวมเท่านั้นไม่จำเป็นต้องแจ้ง

4. ประโยชน์ของการใช้แบบทดสอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

4.1 การทดสอบช่วยให้ครูและผู้แนะแนววินิจฉัยนักเรียนได้ถูกต้องแม่นยำ และเป็นที่เชื่อถือได้มากกว่าการไม่ใช้แบบทดสอบเสียอีก

4.2 การทดสอบที่ดีจะช่วยให้ครูและผู้แนะแนวสามารถจัดกลุ่มนักเรียนหรือจัดวางตัวนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมีความหมายชัดเจนกว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือไม่ใช่แบบทดสอบ

4.4 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบช่วยให้ครูและผู้แนะแนวได้ข้อมูลในเวลาอันรวดเร็วและสะดวก

9. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

จำเนียร ชวงโชติ (2533: 212) ได้ให้ความหมายของระเบียบสะสมไว้ว่า ระเบียบสะสมคือ เอกสารอย่างหนึ่งที่เป็นที่รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่างๆ ของนักเรียนแต่ละอย่างมีแบบแผน เช่น ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว รายงานการเรียน รายงานการทดลอง รายงานสุขภาพ ความถนัด ความสนใจกิจกรรมพิเศษ โครงการศึกษา และอาชีพในอนาคต บันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกการให้คำปรึกษา และรายละเอียดอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการทราบเกี่ยวกับตัวนักเรียน

วัชร ทรัพย์มี (2531: 13) กล่าวว่า ระเบียบสะสม เป็นบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่บันทึกสะสมมาตั้งแต่นักเรียนเข้ามาโรงเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาหรือออกจากโรงเรียน ระเบียบสะสมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูแนะแนวได้เห็นภาพพจน์เกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน อารมณ์และสังคม ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการที่นักเรียนมารับบริการปรึกษาก็ควรเก็บรวบรวมไว้ในระเบียบสะสมด้วย ระเบียบนี้ต้องเก็บไว้เป็นความลับ

1. ชนิดของระเบียบสะสม

โดยทั่วไปอาจแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 แบบแผ่นเดียว โดยบรรจุข้อความต่างๆ ที่จะบันทึกทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ระเบียบสะสมชนิดนี้อาจสะดวกต่อการเก็บรักษาไม่เปลืองเนื้อที่ แต่ข้อมูลต่างๆ บันทึกได้น้อยเพราะเนื้อที่จำกัด ฉะนั้นระเบียบสะสมชนิดนี้ถ้านำไปใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาอาจไม่เหมาะสมเพราะอาจต้องมีข้อมูลที่ต้องบันทึกหรือบรรจุลงในระเบียบสะสมมาก

1.2 แบบรวมหรือเป็นเล่ม มีลักษณะถาวรกว่าชนิดแรก แบบนี้ส่วนใหญ่จะแยกข้อมูลและประเภทออกจากกันเป็นแผ่นๆ ไป แล้วนำมารวมเย็บเป็นเล่ม ฉะนั้นเนื้อที่ในการบันทึกจะมีมาก

ข้อเสียของระเบียบสะสมชนิดนี้คือ สิ้นเปลืองงบประมาณมาก และเสียเนื้อที่ในการเก็บรักษา มากพอสมควร การรักษาข้อมูลที่เป็นความลับอาจทำไม่ได้ดีพอ เพราะต้องยกไปศึกษาหรือบันทึกทั้งเล่ม

1.3 แบบเป็นซอง เป็นการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวมไว้เป็นซองๆ เดียว โดยแยกข้อมูลแต่ละชนิดออกจากกันเป็นเรื่องๆ ไป สะดวกต่อการบันทึกข้อมูลในแง่ของข้อมูลที่เป็นความลับ ข้อเสียก็คืออาจง่ายต่อการสูญหาย

2. ข้อมูลต่างๆ ที่ควรเก็บรวบรวมไว้ในระเบียบสะสม ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ - สกุล เพศ วันเดือนปีเกิด เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สถานที่อยู่ปัจจุบัน

2.2 ประวัติครอบครัวและสภาพความเป็นไปทางบ้าน

ชื่อบิดามารดา	ที่อยู่ของผู้เรียนในปัจจุบัน
อาชีพของบิดามารดา	สถานที่เกิดของบิดามารดา
อาชีพผู้ปกครองที่มีใช้บิดามารดา	สภาพทางเศรษฐกิจ
สถานภาพของบิดามารดา	จำนวนพี่น้อง พี่ชาย พี่สาว

2.3 ประวัติสุขภาพและรายงานสุขภาพ

ระเบียบสุขภาพที่บันทึกโดยแพทย์หรือพยาบาล	
บันทึกการฉีดวัคซีน ปลูกฝี	การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ
การรักษาสุขภาพฟัน	ความบกพร่องทางร่างกาย

2.4 ประวัติทางการศึกษา และรายงานพัฒนาการ

- คะแนนผลการเรียนประจำภาค คะแนนรายวิชา
- รายงานพิเศษเกี่ยวกับวิชาที่เป็นปัญหา
- รายงานเกี่ยวกับการประมาณค่าผลการเรียน
- คะแนนการทดสอบอื่นๆ เช่น
 - เชาว์ปัญญา
 - ความถนัด ความสนใจ
 - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - บุคลิกภาพ
- รายงานเกี่ยวกับการมาเรียน
- อื่นๆ.....

2.5 ข้อมูลอื่นๆ ที่ได้รับจากบริการต่างๆ ของสถาบัน

- ผลการสัมภาษณ์ การให้คำปรึกษา รายงานสังคมมิติ
- อัตชีวประวัติ บันทึกประจำวัน รายงานการเยี่ยมบ้าน
- การสังเกตของครูแนะแนวหรือครูประจำชั้น
- อื่นๆ.....

3. การรวบรวมข้อมูลและการบันทึกข้อมูลลงในระเบียบสะสม จะต้องรวบรวมจากหลายแหล่ง ดังนี้

- 3.1 จากตัวผู้เรียนเอง เช่น จากการสัมภาษณ์ การเขียนอัตชีวประวัติ
- 3.2 จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เช่น จากการไปเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์
- 3.3 จากเพื่อน เช่น การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ
- 3.4 จากครูโดยขอความร่วมมือในการสังเกต การทำระเบียบ พฤติการณ์
- 3.5 จากคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการจะรวบรวม เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา
- 3.6 จากครูแนะแนว เช่น การให้คำปรึกษา การใช้แบบทดสอบ หรือ การสัมภาษณ์

4. ประโยชน์ของระเบียบสะสม

- 4.1 ช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านการเรียน ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ซึ่งจะทำให้ยอมรับและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
- 4.2 เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้แนะแนว และผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจนักเรียนแต่ละคนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้ครูยอมรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนและร่วมมือในการแก้ปัญหาของนักเรียน
- 4.3 ช่วยให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนได้ดียิ่งขึ้น สามารถให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เด็กเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ หรือเลือกแนวทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ช่วยให้บิดามารดายอมรับขีดความสามารถของนักเรียน
- 4.4 เป็นการประเมินผลนักเรียนในด้านต่างๆ ทำให้โรงเรียนทราบว่านักเรียนคนใดมีความสามารถพิเศษด้านใดที่ควรได้รับการส่งเสริม นักเรียนคนใดมีปัญหาที่ควรได้รับความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา

4.5 เป็นการทำความเข้าใจพัฒนาการของนักเรียนโดยตลอด ตั้งแต่นักเรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย

การวินิจฉัย คือ การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือตีความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมาได้หลายๆ วิธี มาพิจารณาดูว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา โดยนำเอาหลักเกณฑ์ในทฤษฎีทางจิตวิทยามาพิจารณาตัดสิน กำหนดปัญหา แต่ในบางครั้งการวินิจฉัยปัญหาอาจเป็นเพียงการเสนอแนวคิดเบื้องต้นที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อความช่วยเหลือเท่านั้น

นันทิกา แย้มสรวล (2529: 34-35) ได้เสนอแนวความคิดว่า กระบวนการวินิจฉัยปัญหาสามารถดำเนินการได้เป็น 2 ระยะดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา โดยยึดหลักการตอบคำถามว่าปัญหาคืออะไร ปัญหานี้เกิดขึ้นเมื่อใด ระยะการเกิดปัญหานานเพียงใด มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้น ปัญหาเกิดขึ้นที่ใด มีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากสถานที่นี้แล้วเกิดปัญหาที่อื่นอีกหรือไม่ ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร

2. การค้นหาสาเหตุของปัญหา เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ให้หาข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อดูว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร มีลักษณะอย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมประเภทใด

ในการวินิจฉัยปัญหานี้จะเขียนสรุปพฤติกรรม สาเหตุของปัญหาและควรเสนอแนวทางในการให้ความช่วยเหลือไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ คือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมเมื่อทราบสาเหตุของปัญหาก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาลงไปด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษา (Counseling) ซึ่งจะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับการศึกษาในรายที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจตนเองได้ หลังจากได้รับคำปรึกษาแล้ว
2. การส่งต่อให้ผู้มีประสบการณ์หรือสนใจปัญหานี้
3. การใช้ระบบส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ในรายที่มีปัญหาซับซ้อนรุนแรง

การป้องกัน เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา เช่น สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ซึ่งการป้องกันนี้อาจทำได้ในรายที่ยังไม่เกิดปัญหา หรือเกิดปัญหาแล้วแต่ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นมาอีก

การส่งเสริม คือ วิธีการที่ทำให้บุคคลมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งอาจทำได้โดยการทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น การร้องเพลง การพูดคุยสนุกสนาน การไปทัศนอาจร เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การทำนายผล

การทำนายผลเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ผู้รับการศึกษาจะมีสภาพการณ์เป็นเช่นไรในอนาคต นันทิกา แย้มสรวล (2529: 36) ได้เสนอแนะว่า การทำนายผลจะต้องกระทำโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 3 ประการ ต่อไปนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นของตัวเอง ซึ่งไม่เหมือนกับผู้อื่น
2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตนเอง อย่างต่อเนื่องกันไป
3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นของตนเองซึ่งดำเนินไปตามลักษณะประสบการณ์ที่เคยประสบมาและตามแผนการที่วางไว้สำหรับอนาคตของตน นอกจากนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างเงื่อนไขและข้อจำกัดในชีวิตของผู้ประสบปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้จะทำนายผลได้ถูกต้องแม่นยำ มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 370) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า หากผู้กระทำการศึกษาเป็นรายกรณีไม่มีความเชี่ยวชาญพอ กระบวนการในขั้นนี้อาจไม่ต้องมีเนื่องจากหากผลการทำนายผิดพลาดก็อาจเกิดความเสียหายทั้งผู้ทำนายและผู้ถูกทำนายได้

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

ขั้นการติดตามผลนี้เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องกระทำ ในการศึกษารายกรณีเป็นการกระทำหลังจากให้ความช่วยเหลือไปแล้วควรติดตามผลเพื่อประเมินการช่วยเหลือว่าได้ผลอย่างไร และเพื่อสำรวจดูว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้น ก็จะได้ช่วยเหลือได้ทันท่วงที นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใด เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการติดตามผล

การติดตามผลสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การนัดสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา
2. การสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับการศึกษา
3. การสัมภาษณ์ติดตามผลจากผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้อง
4. ติดต่อซักถามข่าวคราวด้วยการส่งจดหมายหรือแบบสอบถาม
5. ให้ผู้อื่นไปเยี่ยมเยียนแทน โดยบอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ไปเยี่ยมทราบระยะเวลาในการติดตามผล

การติดตามผล

การติดตามผลไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์ผู้ทำการศึกษา กลมรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529: 371) ได้เสนอแนะหลักในการติดตามผลดังนี้

1. รายที่มีปัญหาซับซ้อนให้ติดตามผลในช่วงระยะเวลานั้น
2. การติดตามผลระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น เช่น ติดตามทุก 2 สัปดาห์ เมื่อดีขึ้นในระยะหนึ่งจึงติดตามทุกเดือน เมื่อดีขึ้นเรื่อยๆ ในระยะที่ 3 ก็ติดตามทุก 2 เดือน จนแน่ใจว่าอาการดีขึ้นจนหายเป็นปกติ จึงปล่อยช่วงเวลาให้ห่างออกไปโดยไม่ต้องกำหนดให้สม่ำเสมอหรือตายตัวเช่นครั้งแรกๆ

การติดตามผลมักติดตามในรายที่มีปัญหาและการติดตามผลไม่จำเป็นต้องทำในรายที่ทำการศึกษารายกรณีสิ้นสุดแล้ว แต่การติดตามผลจะทำได้ในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีทุกระยะ โดยเฉพาะในแต่ละครั้งไม่พบผู้รับการศึกษาหรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือป้องกันส่งเสริม เพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้อง ให้ผลดีหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลดีแสดงว่าไม่ถูกต้องจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่อไป

การติดตามผลทุกครั้ง ควรเขียนสรุปผลการติดตามผล ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาในโอกาสต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาผู้ประสบปัญหาคนต่อไปอีกด้วย

ขั้นที่ 7 การสรุปและข้อเสนอแนะ

การสรุปและการให้ข้อเสนอแนะสามารถทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยทั่วไปพบว่ามักทำควบคู่กันไปเพื่อประสิทธิภาพของการศึกษารายกรณี และก่อนปิดการศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมดและให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลรายนี้หรือผู้ที่สนใจต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529: 372) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะที่ดีควรให้ไว้หลายๆทาง อย่างน้อยควรเสนอไว้ 3 ทาง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการศึกษารายกรณี
2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี
3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจหรือบุคคลที่จะศึกษาในลักษณะเดียวกัน

2.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษานั้นจะต้องใช้วิธีควบคู่กันไป 2 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)
2. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประชุมปรึกษารายกรณีหมายถึง การประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นและปรึกษาหารือร่วมกันพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และวินิจฉัยหาสาเหตุของปัญหาของพฤติกรรม ตลอดจนหาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ให้แก่บุคคล

2.1 ประโยชน์ของการประชุมปรึกษารายกรณี

การประชุมปรึกษารายกรณีมีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นประโยชน์โดยตรงกับบุคคลที่ถูกศึกษารายกรณี ซึ่งจะได้มีการช่วยเหลือให้มีการปรับปรุงตนเอง แก้ไขปัญหาของตนเองให้ดียิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมในการประชุม โดยเฉพาะครูได้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
3. ช่วยให้ผู้บุคคลได้รับพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริงและเป็นการลดความโน้มเอียงหรือการมองบุคคลในแง่ร้ายต่างๆ โดยไม่มีการพิจารณาอย่างแท้จริงเช่น ครูมองนักเรียนคนหนึ่งว่าเป็นเด็กเกียจคร้านชอบโกหก ชอบขโมย

2.2 รูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณี

จากรูปแบบของการศึกษารายกรณีดังกล่าว รูปแบบที่ 2 เป็นที่นิยมใช้กันมากที่สุดและจะต้องเน้นการรักษาความลับมากที่สุด นอกจากนั้นในการประชุมปรึกษารายกรณีทุกรูปแบบจะต้องมีประธานในการประชุม ซึ่งอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อาวุโส และจะต้องมีผู้ประชุมให้ที่ประชุมทราบ ส่วนเวลาที่ใช้ในการประชุมมักใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยช่วงเวลาที่สมาชิก

ทุกคนพร้อมหรือส่วนใหญ่พร้อม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529: 603-604)

2.3 กระบวนการในการจัดการประชุมปรึกษาหารือ

การประชุมปรึกษาหารือมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

ในขั้นเตรียมการมีการปฏิบัติดังนี้

1.1 เตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญประชุมไปยังประธานและสมาชิกโดยระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

1.2 เตรียมสถานที่ เป็นการจองสถานที่ล่วงหน้าให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิก รวมทั้งระบบแสง เสียง ที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุม

1.3 เตรียมข้อมูล อาจเตรียมเฉพาะผู้ศึกษารายกรณีสำหรับรายงานในการประชุมหรืออาจมีการบันทึกย่อแจกแก่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

2. ขั้นดำเนินการประชุม

ในขั้นดำเนินการประชุม มีการปฏิบัติดังนี้

2.1 ประธานกล่าวเปิดประชุมและแนะนำผู้ทำการศึกษารายกรณีพร้อมทั้งอนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณีรายงานผลการศึกษาแก่สมาชิกในที่ประชุม

2.2 ผู้ทำการศึกษารายกรณีรายงานข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

2.3 ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัยจากผู้ศึกษา สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2.4 ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมโดยมีเลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุม

3. ขั้นยุติการประชุม

การยุติการประชุม กระทำเมื่อประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม และประธานกล่าวขอบคุณสมาชิกและปิดการประชุม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษารายกรณีควบคู่กับการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและช่วยเหลือผู้ถูกศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

ธวัชรณ พิมพงาม (2538: 137-143) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว ผลการศึกษาว่าปัญหาการปรับตัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากลักษณะส่วนตัวของนักเรียน คือ เด็กเกิดความไม่สบายใจ และมีความเครียดเนื่องมาจากการไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ อีกสาเหตุหนึ่งคือ สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม

ดวงกมล วงษ์ศรีหัส (2541: 156-164) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการปรับตัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี และระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำและปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย

สุรพล สุขสายชล (2541: 71-94) ได้ศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมลักษณะไม่มีสาเหตุมาจาก ลักษณะส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาทางอารมณ์และบุคลิกภาพ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม สภาพชุมชนที่แออัด

ธัญชนก ศิริสุขชัยวุฒิ (2542: 80-87) ได้ทำการศึกษารายกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัวกับเพื่อน ผลจากการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากตัวเด็กเอง ได้แก่ การขาดความมั่นใจในตนเอง ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียด สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียน สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ได้แก่ ระบบการเรียนที่เน้นการแข่งขัน

จากการศึกษารายกรณี พบว่า การศึกษารายกรณีสามารถใช้ได้ผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาทางครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม การศึกษารายกรณีได้มีการช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริมผู้รับการศึกษา จากการศึกษาเรื่องการศึกษารายกรณีที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้รับการศึกษามีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีการพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าการศึกษารายกรณี เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการเสพยาบ้าของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุ และดำเนินการให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมกระทำความผิด ประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการศึกษารายกรณี
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นวัยรุ่นที่เสพยาบ้าและเข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 4 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นวัยรุ่นชาย อายุ 15-18 ปี ที่เสพยาบ้าตั้งแต่ 2 เม็ดต่อวันขึ้นไป มีผลการเรียนตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป และมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง สมควรให้ศึกษารายกรณี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสังเกตและบันทึกการสังเกต (Observation and Observation Record)
2. แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview and Interview Record)
3. อัตชีวประวัติ (Autobiography)
4. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน (Home visit)
5. แบบสอบถาม (Questionnaire)
 - 5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
 - 5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น
6. แบบทดสอบ (Test)
 - 6.1 Bender Gestalt Test
 - 6.2 Kinetic House Tree Person

6.3 Sentence Completion Test

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตและบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ อัตชีวประวัติ แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
3. สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับวัยรุ่นที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ราย

วิธีการศึกษารายกรณี

ในการศึกษารายกรณีครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน
สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจาก
 - สาเหตุจากตัวเอง วัยรุ่นมีลักษณะส่วนตัวทางด้านจิตใจที่อ่อนไหว มีบุคลิกภาพที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การตัดสินใจขาดความยั้งคิดและเหตุผล
 - สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ้าน การเลี้ยงดูของครอบครัว การเลียนแบบเพื่อน สมมติฐาน คือ การเสพยาบ้าของวัยรุ่นซึ่งเกิดจากตัววัยรุ่นเองและการเลียนแบบเพื่อนจากสิ่งแวดล้อม ลดลงภายหลังได้รับการศึกษารายกรณี
2. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของวัยรุ่น และรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เพื่อศึกษาหาสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ในข้อ 1 โดยใช้เทคนิคต่างๆ ต่อไปนี้

2.1 การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของวัยรุ่น เพื่อเก็บข้อมูลไว้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยพฤติกรรมเสพติด

2.2 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองของวัยรุ่น และพระตี (พระผู้ดูแล) โดยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อเก็บข้อมูลไว้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยพฤติกรรมเสพติด

2.3 อัดชีวประวัติ

ผู้วิจัยได้ให้วัยรุ่นเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง ตามหัวข้อที่กำหนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสบการณ์ ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ทราบถึงลักษณะของตัววัยรุ่นได้มากขึ้น

2.4 การเยี่ยมบ้าน

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทางบ้าน เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลอื่นๆ ในบ้าน ตลอดจนขอความร่วมมือจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในการให้ความช่วยเหลือวัยรุ่น ในการไปเยี่ยมบ้านผู้วิจัยปฏิบัติ ดังนี้

- ก. กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน
- ข. นัดเวลาที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง
- ค. ไปเยี่ยมบ้านพร้อมทั้งสังเกตสิ่งแวดล้อมทางบ้านและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง รวมทั้งบุคคลภายในบ้าน ในการไปเยี่ยมบ้านใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที และไปเยี่ยมบ้านอย่างน้อย คนละ 1 ครั้ง

ง. บันทึกการเยี่ยมบ้าน

2.5 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยให้วัยรุ่นตอบแบบสอบถามต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อศึกษารายละเอียดข้อเท็จจริงบางประการที่เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยปัญหาพฤติกรรมเสพติด และช่วยเหลือวัยรุ่นต่อไป แบบสอบถามที่ใช้มีดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามความรู้สึกและอารมณ์

2.6 แบบทดสอบ

ผู้วิจัยให้วัยรุ่นทำแบบทดสอบต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อใช้ผลของการทดสอบมาช่วยในการวินิจฉัยปัญหาพฤติกรรมเสพติด ซึ่งเป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่วัยรุ่น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบต่อไปนี้

ก. Bender Gestalt Test

ข. Kinetic House Tree Person

ค. Sentence Completion Test

3. วินิจฉัยสาเหตุของเสพติด โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อวินิจฉัยสาเหตุของการเสพติด

4. การให้การช่วยเหลือวัยรุ่น โดยให้คำปรึกษารายบุคคลกับวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Center-Counseling) ในการให้คำปรึกษาทุกครั้ง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เริ่มต้นให้คำปรึกษา โดยสร้างความคุ้นเคยให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ไว้วางใจและกล้าที่จะระบายปัญหาให้ผู้วิจัยทราบ

ขั้นที่ 2 ดำเนินการให้คำปรึกษา โดยใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่างชัด การเจียบ การฟัง การใช้คำถาม ฯลฯ เพื่อให้วัยรุ่นเข้าใจตนเอง รู้จักตนเอง มองเห็นแนวทางในการเลิกเสพติดและเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยให้วัยรุ่นสรุปเรื่องที่สนทนาตลอดจนแนวทางในการเลิกเสพติดและแนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

5. ทำนายผล โดยชี้แจงให้วัยรุ่นทราบว่า ปัญหาสามารถแก้ไขได้หากวัยรุ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดทั้งการวินิจฉัยปัญหา และการช่วยเหลือ เพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

6. การติดตามผล ผู้วิจัยได้ทำการติดตามผลภายหลังที่ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นในขณะที่ทำการศึกษายุ่งๆ คือ ติดตามผลทุกครั้งที่ได้พบกลุ่มตัวอย่างหรือแต่ละครั้งที่ให้ความช่วยเหลือ เพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปแล้วได้ผลหรือไม่ และควรมีการปรับปรุงอย่างไร

7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ปฏิบัติดังนี้

7.1 สรุปผลทุกครั้งหลังทำการศึกษาแต่ละครั้งทำให้ทราบว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง และให้ข้อเสนอแนะว่ามีการวางแผนทำอะไรในครั้งต่อไป

7.2 สรุปก่อนปิดทำการศึกษา โดยสรุปผลของการทำการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะแก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้รับการศึกษารายกรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี

ในการทำการศึกษารายกรณี มีการประชุมปรึกษาเป็นรายกรณีแต่ละราย คือ นายเอ นายบี นายซี และนายดี ในช่วงรวบรวมข้อมูลแล้วเข้าประชุมเพื่อการวินิจฉัยต่อไป

การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

เป็นการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับผู้ป่วยที่เป็นผู้รับการศึกษารายกรณี ดังนี้

1. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยทำการประชุมปรึกษารายกรณี โดยมีจุดประสงค์ของการศึกษารายกรณี ดังนี้

1.1 เพื่อพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริงจากบุคคลต่างๆ หลายๆ ฝ่ายในที่ประชุม

1.2 เพื่อลดความไม่เอียงหรือการมองด้วยรันทั้ง 4 คนในแง่ร้าย และจะทำให้ได้รับข้อเสนอแนะในการช่วยเหลือ และแก้ปัญหาจากบุคคลหลายๆ ฝ่ายในที่ประชุม

2. ในการประชุมปรึกษารายกรณีผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

2.1 การประชุมปรึกษารายกรณี ใช้การประชุมกลุ่มเล็กซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ ผู้วิจัย พระตี และผู้ปกครองของวัยรุ่น ได้แก่ นายเอ คือ มารดา นายบีและนายดี คือ บิดา มารดา นายซี คือ อา

2.2 การประชุมปรึกษารายกรณี ทำการประชุมรายละ 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

2.3 ในการประชุมแต่ละครั้งผู้วิจัยเป็นผู้กล่าวรายงานประวัติและวิธีการต่างๆ ที่ศึกษา โดยไม่มีบันทึกย่อแจกสมาชิกเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นหลักฐานที่สมาชิกอาจนำไปเปิดเผยต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Reserch) ในลักษณะของการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยละเอียดทุกขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือต่างๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหัวข้อเรื่องเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นการนำข้อมูลมาสรุปหาข้อเท็จจริง ดังนั้นการรายงานผลการวิจัย จึงเป็นการเขียนสรุปเป็นรายบุคคล และโดยภาพรวมทั้ง 4 ราย ตั้งแต่ลักษณะของปัญหา ประวัติด้านต่างๆ โดยย่อ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ และการติดตามผลตลอดจนการสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษารายกรณี พฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น จำนวน 4 คน โดยใช้ขั้นตอน 7 ขั้นตอน ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2551 ถึงวันที่ 8 ธันวาคม 2551 รวม 3 เดือน ผลการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ดังนี้

กรณีศึกษารายที่ 1 นายเอ (นามสมมติ)

ลักษณะทั่วไป

เป็นชายไทยวัยรุ่นอายุ 15 ปี รูปร่างผอมบาง ผิวเนื้อดำแดง ผมรองทรงสูง หยักศกเล็กน้อย นัยน์ตาสองชั้นสีน้ำตาล ใบหน้ารูปห้าเหลี่ยม เคร่งขรึม ยิ้มแย้มบ้างเล็กน้อย แต่งกายเสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย พื้นด้านหน้าป็น 1 ซี่ พุดจาติ มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่

ข้อมูลทั่วไป

นายเอ เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว มีพี่สาว 1 คน ปัจจุบันนายเอกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สมาชิกภายในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่สาว และนายเอ

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

ด้านบุคลิกลักษณะส่วนตัว

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนายเอ พบว่า นายเอเป็นคนที่ค่อนข้างขี้นัย ยิ้มแย้ม บ้างเล็กน้อย อุปนิสัยใจร้อน มีลักษณะของการพึ่งพาเพื่อน ไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง พูดเสียงเบา ฟังไม่ชัดเจน ทำทางไม่กระตือรือร้น มีลักษณะเหมือนคนเอาแต่ใจตนเอง ไม่ค่อยยอมใคร ใจน้อย หวาดระแวง สังเกตจากขณะกวาดลานวัดกับเพื่อน ๆ ที่มารับการบำบัดอาการติดยาบ้าที่วัดวัดอินทารามนั้น เมื่อพระผู้ดูแลเรียกเข้ามาพบ นายเอจะไม่ค่อยสบตา หลบตาลงต่ำ เมื่อพูดคุยมักแสดงสีหน้าไม่พอใจเมื่อต้องตอบคำถามที่ไม่อยากตอบ และขณะที่นั่งอยู่กับเพื่อนที่ศาลาวิมลกของวัด เมื่อถูกพระพี่เลี้ยงเรียกใช้งาน ก็จะลุกขึ้นไปเป็นคนสุดท้ายของกลุ่ม เพื่อนหันมองไปทางด้านข้าง ทำทางไม่กระตือรือร้น

หลังจากที่ผู้วิจัยและนายเอ มีความคุ้นเคยกันแล้วพบว่า นายเอมีท่าทางยิ้มแย้มบ้างถามคำถามบ้าง ไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง ขาดแรงจูงใจ ค่อนข้างเฉื่อยชา ไม่มีลักษณะของความเป็นผู้นำ เอาแต่ใจตนเอง สืบเนื่องจากการพูดคุย จะมีรอยยิ้มที่มุมปาก แต่ก็ยังคงพูดน้อย และไม่สบตาคู่สนทนาเท่าที่ควร

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เช่น แม่ พี่สาว พระผู้ดูแล ซึ่งได้ข้อมูลดังนี้

สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

สัมพันธ์ภาพกับบิดาไม่ดีเนื่องจากบิดาเป็นคนดุและพูดน้อย มีความรู้สึกที่บิดารักพี่สาวมากกว่าตนเอง บ้านที่พักอาศัยเป็นบ้านของบิดา ได้รับค่าใช้จ่าจากผู้ปกครองวันละ 80 บาท เรื่องการเสพยา นั้นมารดาทราบแต่เพียงผู้เดียว บิดาไม่ทราบ นายเอเป็นคนที่ไม่ค่อยเข้าหาใคร ค่อนข้างใจร้อน เอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว เวลาอยู่บ้านไม่ค่อยพูดกับใครในบ้าน เก็บตัวอยู่แต่ในห้อง หมกมุ่นกับการเรียน ช่วงหลังกลับบ้านคำเสมอ ๆ บางครั้งพาเพื่อนมาบ้านแต่ก็พาเข้าไปในห้องไม่ออกมาคุยกับผู้ใหญ่หรือคนในครอบครัว รับประทานอาหารน้อยลง ผลการเรียนลดลง ถ้าบิดาทราบเรื่องการเสพยาของนายเอจะต้องถูกลงโทษอย่างรุนแรง มารดาพยายามพูดและขอให้เลิกเสพยา โดยชี้ผลที่ทำให้กระทบต่อการเรียนแต่นายเอก็ยังไม่เลิก

สิ่งแวดล้อมด้านเพื่อนและที่อยู่อาศัย

นายเอเริ่มเสพยาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเสพยาเป็นจำนวนน้อยประมาณ สัปดาห์ละ 1-2 เม็ด โดยเสพยาเพราะเพื่อน ๆ ชวน เวลาเสพยาแล้วรู้สึกสนุกเพราะเสพกันหลายคนแย่งกันเสพ ปัจจุบันนี้เสพวันละ 7 – 8 เม็ด ถ้าเสพน้อยประมาณ 1-2 เม็ดจะไม่หายอยากและไม่รู้สึกกระปรี้กระเปร่า การเสพในปัจจุบันจะแอบเสพที่บ้านโดยไม่ให้ผู้ปกครองรู้ มีบางครั้งถ้าเพื่อนเอามาจากบ้านก็จะแอบเสพที่โรงเรียนโดยมีเพื่อน ๆ คอยดูอาจารย์และส่งสัญญาณหากอาจารย์มา พยายามเลิกเสพเพราะมีผลกระทบต่อการเรียน แต่เวลาเพื่อนชวนก็เกิดความอยาก วิธีการเสพจะนำยาไปใส่บนกระดาษตะกั่วแล้วลนไฟให้เป็นควัน สูดควันเข้าไปโดยใช้หลอดกาแฟ เงินที่ซื้อยาบ้ามายาเสพก็จะเก็บจากคนที่เสพด้วยกันคนละ 10-20 บาท แล้วแต่ว่าคนใดมีเงินมากหรือน้อย ยาบ้ามายาที่เสพกันจะซื้อมาจากซอยแถวบ้าน ราคาถูกเพราะซื้อกันเป็นประจำ

3. อัตชีวประวัติ

ผู้วิจัยได้ให้วัยรุ่นเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง ตามหัวข้อที่กำหนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ทั้งในด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสพการณ์ ตลอดจนทั้งการกระทำต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ความสามารถทางภาษา การสะกดคำถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทย แสดงว่ามีเชาว์ปัญญา ชีวิตในอดีต มีความรู้สึกมีความสุข ชีวิตปัจจุบัน รู้สึกผิดที่ทำให้พ่อแม่เสียใจ มีความตั้งใจที่จะเลิกยาและกลับมาตั้งใจเรียน ต้องการความรักความเข้าใจ ชีวิตในอนาคต อยากเป็นคนดีในสังคม ประกอบอาชีพที่สุจริต

4. การเยี่ยมบ้าน

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านนายเอ 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เมื่อวันเสาร์ที่ 18 ตุลาคม 2551 เวลา 10.00 น. – 10.30 น. ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัวของนายเอ มีรายละเอียดดังนี้

จากการสังเกต พบว่า สภาพบ้านเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น มีสนามหญ้าอยู่หน้าบ้าน บ้านตั้งอยู่ในซอยลึกเข้าไปประมาณ 300 เมตร บริเวณบ้านเป็นแหล่งชุมชน ภายในบ้านสะอาดเรียบร้อย ชั้นล่างมีชุดรับแขก 1 ชุด คอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง และมีเครื่องเสียงชุดใหญ่ 1 ชุด ด้านในเป็นห้องครัวและห้องน้ำ

จากการสัมภาษณ์มารดาทราบว่า ขณะอยู่บ้านนายเอ ไม่เคยช่วยทำงานบ้าน ชอบอยู่บ้านแบบสบาย ๆ ใจร้อน โกรธง่าย เวลาว่างชอบดูโทรทัศน์และคุยโทรศัพท์เป็นเวลานาน ไม่ค่อยเห็นทำการบ้าน การอ่านหนังสือน้อยลงมาก เวลาที่มารดาดุชอบเถียง และมักจะทะเลาะกับมารดาเป็นประจำ กับบิดาไม่ค่อยพูดคุยกันมากนัก เพราะบิดาเป็นคนค่อนข้างเก็บขี้นิ่งและดู

5. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นายเอกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 15 ปี เป็นบุตรคนสุดท้องมีพี่สาว 1 คน บิดาประกอบอาชีพรับซ่อมและจำหน่ายอะไหล่มอเตอร์ไซด์ มารดาเป็นแม่บ้าน ได้รับค่าใช้จ่าจากมารดาวันละ 80 บาท นายเอมีโรคกระเพาะอาหารเป็นโรคประจำตัว เคยประสบอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์คว่ำและเย็บ 5 เข็ม ไม่เคยตรวจสุขภาพมาก่อน ปกติพักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง ส่วนสูง 170 เซนติเมตร น้ำหนัก 54 กิโลกรัม ที่พักอาศัยของนายเอเป็นบ้านบิดา มีเพื่อนมาบ้านบ่อย ๆ ในเรื่องการตัดสินใจนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเอง ชอบดูภาพยนตร์ประเภทสงคราม และชอบอ่านหนังสือประเภทลึกลับ ไม่ชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง เวลาว่างชอบเล่นกีตาร์ งานอดิเรกชอบเลี้ยงสัตว์ นายเอไม่มีสิทธิในการเรียน

หนังสือ สิ่งที่ทำร่วมกับเพื่อน ๆ คือเล่นสิ่งเล่นพีดีและสูบบุหรี่ ในอนาคตมีความสนใจอยากเรียนต่อทางด้านช่างยนต์ เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งใจว่าจะเรียนต่อทางด้านช่าง ความรู้สึกของนายเอที่มีต่อโรงเรียนคือ สนุกสนาน ความรู้สึกที่มีต่อครอบครัว นายเอมีความรู้สึกว่าบรรยากาศภายในบ้านตึงเครียด

5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น

แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น พบว่า นายเอเป็นคนที่ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ค่อยได้ มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า เป็นคนใจร้อนและไม่โง่ง่าย รู้สึกท้อแท้เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ เวลามีปัญหาพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เอาใจใส่ รู้สึกว่าพ่อแม่รักลูกไม่เท่ากันอยากมีคนรับฟังเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง เวลามีปัญหาต่างๆ มักจะปรึกษาเพื่อน รู้สึกเหงาและว่าเวลาที่เพื่อนสนิทไม่อยู่ การเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ชอบดูโทรทัศน์และฟังวิทยุจนดึก

6. แบบสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test)

จากแบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ พบว่า นายเอเป็นคนจิตใจไม่สงบ คิดวุ่นวาย คิดมาก มีความเครียดสูง มีความรู้สึกต้องการพึ่งพิงพึ่งพา พยายามควบคุมอารมณ์ตนเองแต่ไม่สำเร็จ มีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย รู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย

6.2 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House Tree Person)

จากแบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน พบว่า นายเอเป็นคนไม่ค่อยมีพลัง มีความรู้สึกถูกทอดทิ้ง เศร้า ๆ หงุดหงิด ย้ำคิดย้ำทำ นายเอมีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพครอบครัว ภายในบ้านไม่ค่อยมีความผูกพันใกล้ชิดกัน เวลาอยู่บ้านไม่มีความสุข รู้สึกอึดอัด ต้องการความสนใจเอาใจใส่จากพ่อแม่โดยเฉพาะพ่อ เป็นคนโง่ง่าย พยายามเรียกร้องความสนใจ

6.3 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

จากแบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ พบว่า นายเอมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา ด้านความสัมพันธ์กับมารดา ด้านครอบครัว ด้านความสามารถ และด้านความรู้สึกผิด ดังนี้ นายเอรู้สึกไม่ลงรอยกับบิดามารดา ภาพลักษณ์ของบิดาในอดีตเป็นคนที่ใจดีปัจจุบันไม่ค่อยได้พูดคุยกัน ส่วนความรู้สึกที่มีต่อมารดา รู้สึกว่าเป็นคนที่จู้จี้ขี้บ่น นายเอมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ใจร้อน มีความรู้สึกผิดที่ตนเองติดยาเสพติด และทำให้พ่อแม่ผิดหวังเรื่องการเรียน

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นายเอ เสพยาบ้า มีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวนายเอ

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า นายเอเป็นคนหงุดหงิดง่าย ควบคุมตนเองไม่ได้ มีความเครียดสูง ไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง อารมณ์ไม่มั่นคงและเปลี่ยนแปลงง่าย มีความรู้สึกไม่ค่อยได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดา จึงพยายามเรียกร้องความสนใจ โดยการเสพยาบ้าเพื่อให้คนรอบข้างสนใจตนเอง ทำให้ผลการเรียนตกลงเกรดเฉลี่ยจาก 3.18 เป็น 2.75

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเสพยาบ้าของนายเอ คือ ภายในครอบครัวไม่มีความผูกพัน ทำให้นายเอคิดว่า บิดามารดาไม่สนใจ และไม่มีที่พึ่งพิง ขาดสมาธิในการเรียน จึงทำให้มีความรู้สึกท้อแท้ ไม่มีความสุข ประกอบกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งอาจเป็นโรงเรียนหรือที่พักอาศัย มีการมั่วสุมเสพยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น นายเอจึงรวมกลุ่มกับวัยรุ่นเหล่านั้นเสพยาบ้าจนลืมนึกถึงเรื่องการทำผลการเรียนลดลง ประกอบกับการหาซื้อยาบ้ามาเสพยาซึ่งง่าย ราคาไม่แพง

การช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง

1.1 การให้คำปรึกษากับนายเอโดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person –Centered Counseling) ทฤษฎีนี้เน้นความจริงของชีวิตว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถอยู่ในตนเองที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีการยอมรับและเข้าใจปัญหาอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยให้คำปรึกษานายเอ 3 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ผลการให้คำปรึกษา นายเอสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับมารดาของนายเอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวชของนายเอมากขึ้น ชี้นำทางในการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ในด้านการเรียน ความ

ประพติและอารมณ์ เพื่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุขมากขึ้น ผลปรากฏว่า มารดาเข้าใจ นายเอมากขึ้น ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนายเออย่างดี

2. การช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2551 เวลา 10.00 น. – 11.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้วิจัย พระตี และ มารดาของนายเอ เพื่อขอความร่วมมือในการให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ นายเอ เลิกเสพยาบ้า หันมาสนใจและเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียนให้มากขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัวได้ ผลการประชุมปรึกษารายกรณี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือนายเอเป็นอย่างดี

การทํานายผล

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของนายเอ พบว่า การเสพยาบ้ามีสาเหตุ เนื่องจากปัญหาส่วนตัวของนายเอ ที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการพึ่งพิงพึ่งพาผู้อื่น และพยายามเรียกร้องความสนใจจากบิดามารดา และจากการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมของครอบครัว อยู่ในสภาพครอบครัวบิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องราวชีวิตและความเป็นอยู่ในแต่ละวัน นายเอมักทะเลาะกับมารดาบ่อย ๆ และการที่ไม่สนิทกับบิดาจึงทำให้นายเอเริ่มไม่สนใจเรียน มีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงนัก ดังนั้นหากนายเอมีจิตใจที่เข้มแข็ง และทุกฝ่ายร่วมมือกันช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วยการ เอาใจใส่อย่างแท้จริง ให้กำลังใจกัน พฤติกรรมการเสพยาบ้าของนายเอก็น่าจะลดลงและเลิกเสพยาได้ รวมทั้งจะเป็นผลทำให้นายเอเห็นความสำคัญของการเรียน และมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะทุก 2 สัปดาห์ ปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกตและสัมภาษณ์นายเอ รายงานว่า นายเอสามารถลดปริมาณการเสพยาบ้าลงได้ จากที่เคยเสพวันละ 7-8 เม็ด ลดลงเหลือวันละ 1-2 เม็ด บางสัปดาห์ไม่ได้เสพเลย ขณะนี้มีความพยายามและตั้งใจที่จะเลิกเสพให้ได้เพื่ออนาคตของตนเอง

2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง รายงานว่า นายเอมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและเป็นที่น่าพอใจ มีการพูดคุยกับผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ในบ้านมากขึ้น กลับบ้านตรง

เวลา กลับมาตั้งใจเรียนอีกครั้ง ทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ มีการช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถทำได้ ควบคุมตนเองได้มากขึ้น บางวันก็นำกีตาร์มาเล่นเหมือนช่วงที่ยังไม่ได้เสพยาบ้า

3. จากการสัมภาษณ์พระตี รายงานว่า นายเอ มารับยาสมุนไพรเพื่อบำบัดอาการเสพติด ยาบ้าจากวัดอินทาราม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนายเอ

นายเอควรรู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น เป็นตัวของตัวเอง ปรับปรุงตนเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง และทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ สอดถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวัน ควรให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจ และพยายามทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้น เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นและเข้าใจความต้องการของนายเอให้มากขึ้น

กรณีศึกษาครั้งที่ 2 นายบี (นามสมมติ)

ลักษณะทั่วไป

เป็นชายไทยวัยรุ่นอายุ 18 ปี รูปร่างผอมสูง ผิวขาว ผสมทองแพ้น้ำที่กำลัสนิยมแบบเกาหลี นัยน์ตาสองชั้น สีดำ ใบหน้ายาวเรียวรูปไข่ จมูกโด่ง ปากเรียวบาง ท่าทางเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายด้วยเสื้อผ้ากันสุมัย มีสัมมาคารวะ

ข้อมูลทั่วไป

นายบี เป็นบุตรคนโตของครอบครัว มีน้องชาย 1 คน นายบีอาศัยอยู่บ้านพักข้าราชการกับบิดาและมารดาซึ่งมีอาชีพรับราชการ ขณะนี้กำลังเรียนการศึกษานอกโรงเรียน นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย บิดา มารดา นายบี และน้องชาย

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนายปี พบว่า นายปีเป็นคนที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง อุปนิสัยใจร้อน มีลักษณะของการพึ่งพาเพื่อน มีลักษณะเหมือนคนเอาแต่ใจตนเอง พูดจาดี สังเกตจากการเป็นคนไม่ค่อยอยู่กับที่ มักเดินหยอกเข้าคนโน้นที คนนี้ที มักจะไปไหนมาไหนกับเพื่อนเป็นกลุ่ม เมื่ออยู่ในกลุ่มจะพูดเสียงดัง และเมื่อถึงเวลาที่ต้องจริงจัง เช่น พระผู้ดูแลเรียกใช้งานจะไม่ให้ความสนใจ ยังคงพูดคุยสนุกสนานกับเพื่อนเหมือนเดิม

หลังจากที่ผู้วิจัยและนายปี มีความคุ้นเคยกันแล้วพบว่า นายปียังคงยิ้มแย้มแจ่มใส ใจร้อน และเอาแต่ใจตนเอง อ่อนไหวง่าย เรียกร้องความสนใจ สังเกตจากการที่ต้องมีเพื่อนอยู่ใกล้ตัวตลอดเวลา พูดเสียงดังตลอด

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดา น้องชาย พระผู้ดูแล ซึ่งได้ข้อมูล ดังนี้

สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

ความรู้สึกลึกซึ้งของนายปีที่มีต่อครอบครัวนั้น นายปีคิดว่าตนเองไม่ค่อยสนิทสนมกับคนในครอบครัว บิดามารดาให้ความใส่ใจน้องชายมากกว่าตน ไม่ชอบอยู่บ้านเพราะไม่ค่อยมีความสุข นายปีอยากเป็นสถาปนิก นายปีเป็นคนที่คุยเก่ง สนุกสนาน มีเพื่อนมาก ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง มักอยู่กับเพื่อนหลาย ๆ คน บางครั้งมีเพื่อนมาค้างที่บ้าน บางครั้งก็ขออนุญาตไปค้างคืนที่บ้านเพื่อน บิดามารดาก็อนุญาต หากไม่อนุญาตก็นิ่งไปเฉย ๆ เมื่อถูกบิดามารดาถามมักจะเถียงเอาแต่ใจตนเอง นายปีจะติดเพื่อนมาก มักกลับบ้านผิดเวลา บางวันกลับ 23.00 น. บางวันก็ไม่กลับบอกว่าไปค้างบ้านเพื่อนจึงไม่ค่อยได้พูดคุยกัน ตอนที่นายปีกลับบ้านตอนเช้าบิดามารดาก็ออกไปทำงานแล้ว บิดามารดาจะเอาเงินค่าใช้จ่ายวางไว้บนโต๊ะ หลังจากบิดามารดาทราบเรื่องการเสพยาบ้าได้พูดคุยให้เลิกเสพแต่ก็ไม่ได้ผล นายปีกลายเป็นคนไม่สนใจเรียน นอกจากนี้บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้และไม่มีเวลาดูแลเพราะต้องทำงานพิเศษกันทั้ง 2 คน

สิ่งแวดล้อมด้านเพื่อนและที่อยู่อาศัย

นายปีเริ่มเสพยาบ้ามาตั้งแต่สมัยมัธยมศึกษาปีที่ 3 พอจบ ม.3 ก็ไม่ยอมเรียนต่อทั้งที่ผลการเรียนดี ต่อมาบิดามารดาจึงขอให้เรียน กศน. ขณะนั้นนายปีเสพยาบ้าเพียง 1-2 เม็ดต่อสัปดาห์ ปัจจุบันเสพประมาณ 5-6 เม็ดต่อวัน สถานที่เสพจะเป็นบ้านเพื่อน ขณะเสพจะเสพด้วยกัน 3-4 คน เวลาที่เสพแล้วรู้สึกมีความสุขดี เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ สำหรับค่ายาที่จะซื้อ

มาเสฟก็จะรวมเงินกันซื้อ ลูกค้าประจำจะซื้อได้ในราคาถูก พยายามที่จะเลิกเสฟหลายครั้งแล้วแต่ก็ไม่สามารถเลิกเสฟได้ เวลาเสฟแล้วจะมีความสุขสนุกสนาน ลืมเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่สบายใจ

3. อดีตชีวิตประวัติ

ผู้วิจัยได้ให้วัยรุ่นเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง ตามหัวข้อที่กำหนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสพการณ์ ตลอดจนทั้งการกระทำต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

ความสามารถทางภาษา การสะกดคำถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทย แสดงว่ามีเชาว์ปัญญา ชีวิตในอดีต จะคิดถึงความสุขสนุกสนาน คิดถึงการได้เล่นสนุกกับเพื่อน ๆ การที่พ่อแม่พาไปเที่ยว พาไปซื้อหาสิ่งของที่ต้องการ ชีวิตในปัจจุบัน ต้องการเป็นคนดีให้มากกว่านี้ ยังติดเที่ยวอยู่ ต้องการที่จะเลิกยา ชีวิตในอนาคต อยากจะเป็นสถาปนิก เป็นคนดีของพ่อแม่และสังคม ประสบความสำเร็จในการเรียนอีกครั้ง มีงานทำที่มั่นคง

4. การเยี่ยมบ้าน

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านนายปี 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เมื่อวันที่ เสาร์ที่ 25 ตุลาคม 2551 เวลา 13.30 น.- 14.00 น. ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัวของนายปี มีรายละเอียดดังนี้

จากการสังเกต พบว่า สถานที่พักของนายปีเป็นบ้านพักข้าราชการ บิดามารดาข้าราชการ ชั้นบนเป็นห้องนอน ชั้นล่างเป็นห้องรับแขก มีชุดรับแขก 1 ชุด มีห้องน้ำและห้องครัวอยู่ด้านหลังของบ้าน การวางสิ่งของในบ้านไม่ค่อยเป็นระเบียบ

จากการสัมภาษณ์บิดามารดาของนายปี ทราบว่านายปีมักจะออกไปเรียน กศน. ในช่วงเย็นและกลับบ้านค่ำเป็นประจำ บางครั้งก็ไม่กลับบ้าน จะกลับมาตอนที่บิดามารดาไปทำงานแล้ว ไม่ค่อยมีโอกาสได้พูดคุยกัน เนื่องจากบิดามารดาไปทำงานแต่เช้า จะมีโอกาสได้พูดคุยกันเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่ของนายปีจะเล่นเกม ไม่ค่อยพูดคุยกับคนในบ้านนัก จะพูดบ้างกับน้องชาย น้องชายไม่ค่อยชอบนายปีเพราะนายปีชอบแกล้ง เมื่ออยู่บ้านจะอยู่แต่ในห้องของตน เวลาว่างชอบออกไปเดินเล่นกับเพื่อนที่ศูนย์การค้า ไม่สนใจเรียนเหมือนตอน ม.ต้น

5. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นายปีกำลังศึกษา กศน. อายุ 18 ปี เป็นบุตรคนที่ 1 มีน้องชาย 1 คน บิดา มารดาข้าราชการ ได้รับค่าใช้จ่ายประจำวันวันละ 100 บาท นายปีไม่เคยประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บอย่างหนักมาก่อน สุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง ส่วนสูง 178 เซนติเมตร น้ำหนัก 62 กิโลกรัม ปกตินอนวันละ 8-10 ชั่วโมง ที่พักอาศัยของนายปี

เป็นบ้านพักข้าราชการ เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นครั้งคราว เมื่อได้สมาคมกับเพื่อน ๆ จะรู้สึกสนุกสนาน เพื่อน ๆ มีน้ำใจและห่วงใยกันดี ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ชอบดูโทรทัศน์ประเภทกีฬาและรายการเพลง ชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขันและชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง กีฬาที่ชอบคือ ฟุตบอล กีฬาในร่มที่ชอบคือ สนุกเกอร์ นายปีเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ไม่สนใจการเรียน กิจกรรมที่ชอบคือเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ สิ่งที่ทำร่วมกับเพื่อนสนิท คือ เล่นฟุตบอล เวลารว่างชอบเดินเล่นที่ศูนย์การค้า วิชาที่ชอบที่สุดคือวิชาศิลปะ อาชีพที่สนใจ คือ สถาปนิก

5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น

แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น พบว่านายปีไม่ค่อยมีความสุข เหนงและว่าเหว่บอย เป็นคนอ่อนไหวง่าย ไม่ค่อยชอบอยู่คนเดียว ไม่ค่อยมั่นใจ เป็นคนใจร้อนและโมโหง่าย อยากให้มีคนรับฟังเรื่องราวของตนเอง ไม่ค่อยได้รับสนใจ เอาใจใส่จากบิดามารดา บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้และไม่เคยแสดงความห่วงใย เวลาที่กลับบ้านคำบิตำมารดาไม่ได้แสดงความห่วงใยเท่าที่ควร เวลามีปัญหา มักปรึกษาเพื่อน มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีค่า ไม่ยอมกลับบ้าน รู้สึกท้อแท้เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ กลัวความผิดหวัง มักจะทำอะไรให้ตัวเองเสียใจภายหลัง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี ชอบดูโทรทัศน์และฟังวิทยุอยู่จนดึก

6. แบบสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test)

จากแบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ พบว่า นายปีเป็นคนจิตใจไม่สงบ คิดวุ่นวาย กระสับกระส่าย มีความวิตกกังวล เจ้าอารมณ์ ฉุนเฉียวง่าย พยายามควบคุมอารมณ์ตนเองค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ค่อนข้างคิดลบ ไม่พอใจตนเอง บางครั้งรู้สึกเศร้า ย้ำคิดย้ำทำ

6.2 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House Tree Person)

จากแบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน พบว่า นายปีมีลักษณะค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง เรียกร้องความสนใจ รู้สึกด้อยและโดดเดี่ยว พยายามคิดแก้ปัญหาแต่หาทางออกไม่ได้ มีความกังวล กลุ่มใจ ว่าเหว่ คิดไม่ตก ไม่สดชื่น สัมพันธภาพกับบิดามารดาไม่ดี ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากบิดามารดา ประารถนาที่จะพึ่งพาบิดามารดา แต่ไม่สมปรารถนาและไม่ทราบว่าหาหน้าไปพึ่งใคร

6.3 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

จากแบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ พบว่า นายปีมีปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา ด้านความสัมพันธ์กับมารดา ด้านความสามารถ และด้านความรู้สึกผิด

ดังนั้น นายปีไม่ค่อยได้รับความไว้วางใจจากบิดามารดา มีความรู้สึกต่อต้านตนเองว่ามักจะทำอะไรไม่คิด ต้องการให้บิดามารดาเข้าใจ นายปีมองตนเองว่ามีความผิดอย่างมากที่ไม่ศึกษาตามระบบ หลังจากจบ ม.ต้น คบเพื่อนไม่ดีและเสพยาบ้า ทำให้บิดามารดาไม่สบายใจ

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นายปี เสพยาบ้า มีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวนายปี

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า นายปีเป็นคนที่ค่อนข้างเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตนเอง ฉุนเฉียวง่าย พยายามควบคุมตนเองแต่ไม่สำเร็จ ประกอบกับเป็นคนที่อ่อนไหวง่าย ค่อนข้างคิดลบสับสน มีความรู้สึกที่ตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว ว้าเหว พยายามที่จะพึ่งพาพ่อแม่แต่ไม่สำเร็จ เมื่อต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ จึงแก้ปัญหาด้วยการตัดสินใจที่ไม่เหมาะสม โดยพยายามเรียกร้องความสนใจจากการเสพยาบ้า

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเสพยาบ้าของนายปี คือ สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม นั่นคือ เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย นายปีจึงขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ขาดความมั่นคง ปลอดภัย และไม่มีที่พึ่ง ประกอบกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีการมั่วสุมยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น เมื่อนายปีรู้สึกว่าเหว จึงหันเข้าหากกลุ่มเพื่อนที่เสพยาบ้า ไม่สนใจการเรียน ไม่มีความหวังในอนาคตประกอบกับการหาซื้อยาบ้ามาเสพยาอย่างง่าย ราคาไม่แพง

การช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง

1.1 การให้คำปรึกษากับนายปีโดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person –Centered Counseling) ทฤษฎีนี้เน้นความจริงของชีวิตว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถอยู่ในตนเองที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและสามารถที่จะสร้าง

สัมพันธภาพที่ดี มีการยอมรับและเข้าใจปัญหาอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยให้คำปรึกษานายปี 3 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ผลการให้คำปรึกษา นายปีสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบิดามารดาของนายปี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวชของนายปีมากขึ้น ซึ่งแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ในด้านร่างกายและจิตใจ ผลปรากฏว่า บิดามารดาเข้าใจนายปี ให้ความร่วมมือ สนใจและเอาใจใส่นายปี ให้กำลังใจในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเรียน และการวางแผนสำหรับอนาคตที่กำลังจะมาถึง

2. การช่วยเหลือทางอารมณ์ ปฏิบัติดังนี้

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2551 เวลา 11.00 น. – 12.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้วิจัย พระตี และบิดามารดาของนายปี เพื่อขอความร่วมมือในการให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ นายปี เลิกเสพยาบ้า ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุข กลับมาสนใจการเรียน และมีความหวังในชีวิตมากขึ้น ผลการประชุมปรึกษารายกรณี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนายปี ให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือนายปีเป็นอย่างดี

การทํานายผล

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของนายปี พบว่า การเสพยาบ้ามีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาส่วนตัวชของนายปีเอง ได้แก่ จิตใจอ่อนไหว ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ต้องการพึ่งพาผู้อื่น ต้องการเรียกร้องความสนใจจากคนรอบข้าง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง และอยู่ในสภาพครอบครัวที่ปล่อยปละละเลย บิดามารดาไม่สนใจและเอาใจใส่ ทำให้นายปีมีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ต้องการเรียกร้องความสนใจจากบิดามารดา ไม่มีที่พึ่ง บางครั้งรู้สึกว่าเหว่ ไม่มีความสุข ขาดการควบคุมตนเอง ทำให้นายปีไม่มีสมาธิในการเรียน ผลการเรียนตกต่ำและไม่สนใจเรียนในที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงนัก ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ ดังนั้นหากทุกฝ่ายร่วมมือกันช่วยเหลือ แก้ปัญหาด้วยการเอาใจใส่อย่างแท้จริง ให้กำลังใจกัน นายปีน่าจะลดลงปริมาณการเสพยาบ้า และเลิกเสพยาบ้าได้ และหันกลับมาสนใจการเรียน มีความหวังในชีวิตมากขึ้น

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะทุก 2 สัปดาห์ ปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกตและสัมภาษณ์นายปี รายงานว่า นายปีสามารถลดปริมาณการเสพยาบ้าลงได้ จากที่เคยเสพวันละ 5-6 เม็ด ลดลงเหลือวันละ 1 เม็ด บางสัปดาห์ไม่ได้เสพเลย สามารถควบคุมและบังคับตนเองได้มากขึ้น คือเมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพจะเดินหนีไม่ร่วมเสพกับเพื่อน ด้านการเรียนก็เริ่มจัดตารางเวลาในการทบทวนบทเรียน และเข้าชั้นเรียนทุกครั้ง เริ่มหาสถาบันเพื่อสมัครเรียนพิเศษเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการสอบเข้าเรียนทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ด้วย

2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและน้องชาย รายงานว่า นายปีพยายามควบคุมตนเองได้มากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นคือพูดคุยกับบิดามารดามากขึ้น เมื่อไม่เข้าใจด้านการเรียนก็นำมาปรึกษา ช่วยเหลืองานบ้านบ้าง เวลาจะไปเที่ยวบ้านเพื่อนมีการขออนุญาตก่อนเสมอ เมื่อว่างก็เล่นเกมกับน้องบ้าง ไม่แก้งน้องเหมือนก่อน พี่น้องรักกันมากขึ้น

3. จากการสัมภาษณ์พระตี รายงานว่า นายปี มารับยาสมุนไพรเพื่อบำบัดอาการเสพติดยาบ้าจากวัดอินทาราม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนายปี

นายปีควรมีเพื่อนหรือบุคคลที่ไว้ใจ สามารถพูดคุยถึงปัญหาของตน ควรรู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น พยายามแก้ไขข้อผิดพลาดของตนให้สำเร็จ เห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าในการเรียน และทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ การเลี้ยงดู การให้ความรักความอบอุ่น และพยายามทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้น และเข้าใจความต้องการของนายปีให้มากขึ้น เพื่อให้นายปีสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง เห็นความสำคัญของการเรียน และสามารถเลิกเสพยาบ้าได้ในที่สุด

กรณีศึกษาตอนที่ 3 นายซี (นามสมมติ)

ลักษณะทั่วไป

เป็นชายไทยวัยรุ่นอายุ 16 ปี รูปร่างสันทนต์ ผิวขาวเหลือง นัยน์ตาสีน้ำตาลเข้ม ทรงผม สกินเฮด คิ้วเข้มหนา จมูกโด่ง มีหนวดขึ้นบาง ๆ บริเวณริมฝีปากบน การแต่งกายสะอาด ทันสมัย มักใส่กางเกงขาสั้นที่วัยรุ่นกำลังนิยม ท่าทางใจร้อน พูดจาไม่ชัดเจน เสียงอยู่ในลำคอ

ข้อมูลทั่วไป

นายซี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ยังไม่ได้ศึกษาต่อ เป็นบุตรคนที่ 2 มีพี่ชาย 1 คนและน้องชาย 1 คน นายซีอาศัยอยู่กับบิดามารดา น้องชาย ย่าและอา ส่วนพี่ชายอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะกลับบ้านเดือนละครั้ง บิดามารดามีอาชีพรับจ้างทำงานตอนกลางคืนทั้ง 2 คน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนายซีพบว่า นายซีเป็นคนที่ใจร้อน อารมณ์ฉุนเฉียวถ้าไม่ได้ดังใจ นายซีจะดูเป็นคนเฉย ๆ แต่ก็มีแววตาที่แสดงออกว่าเป็นคนใจร้อน การพูดจาไม่ชัดเจน เสียงอยู่ในลำคอ สังเกตจาก เวลาพูดคุยจะตอบในลักษณะถามคำตอบคำ ขบขันคิดอะไรอยู่คนเดียว เมื่อสังเกตจากดวงตาดูจะแข็ง ๆ ไม่ยอมใคร เวลาอยู่กับเพื่อน ๆ ที่เข้ารับการบำบัด ส่วนใหญ่จะนั่งฟังมากกว่าพูด ใจร้อน ฉุนเฉียว เมื่อเกิดความรู้สึกไม่พอใจจะแสดงออกทางสีหน้าและเสียงกว่าเดิม

หลังจากที่ผู้วิจัยและนายซี มีความคุ้นเคยกันแล้วพบว่า นายซีมีท่าทางสุภาพ เรียบร้อย มั่นใจในตนเอง กล่าวพูด กล่าวแสดงออก สังเกตจากนายซี พูดจาชัดถ้อยชัดคำมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็น

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เช่น อา ย่า พระผู้ดูแล ซึ่งได้ข้อมูล ดังนี้

สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง ทำงานตั้งแต่เวลา 16.00 – 02.00 น. ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันนัก นายสีจึงอยู่ในความดูแลของย่าและอา อาจจะเป็นผู้ควบคุมเรื่องเรียนและเวลาในการกลับบ้าน หากกลับบ้านผิดเวลาจะถูกว่ากล่าวตักเตือนอย่างหนัก หรือบางครั้งก็จะถูกลงโทษ ย่ามีสุขภาพไม่แข็งแรงนัก มีโรคประจำตัวตามประสานแก่ ดังนั้นขณะที่อยู่บ้านนายสีจึงมีหน้าที่คอยดูแลและคอยปรนนิบัติย่าตลอดเวลา ได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากย่าสัปดาห์ละ 500 บาท ความคาดหวังในอนาคตนายสีอยากเป็นตำรวจหรือทหาร และอยากเป็นคนดีคนหนึ่งของสังคม นายสีเป็นคนที่มีความกตัญญูโดยเฉพาะต่อย่า เวลาอยู่บ้านจะคอยดูแลย่าตลอดเวลา เวลาวางจะชอบร้องเพลงและเล่นกีตาร์ เวลาออกนอกบ้านจะต้องขออนุญาตทุกครั้ง ช่วงนี้นายสีจะกลับบ้านค่ำ จึงถูกอาว่ากล่าวอย่างรุนแรงและถูกลงโทษทุกครั้งที่กลับค่ำ นายสีจึงไม่ค่อยพูดกับอาเหมือนแต่ก่อน เป็นคนที่ใจร้อน ฉุนเฉียวง่าย ในเรื่องการติดยาเสพติดนั้นทางบ้านทราบแล้วยกเว้นบิดามารดายังไม่ทราบเพราะย่าขอไว้ไม่ให้บอก อาเป็นคนพามารับการบำบัดรักษาที่วัดอินทาราม

สิ่งแวดล้อมด้านเพื่อนและที่อยู่อาศัย

การเสพยาบ้าเริ่มเสพ ขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทางบ้านไม่ทราบเรื่อง ขณะนั้นเสพวันละ 1 เม็ด ปัจจุบันเสพยาบ้าวันละ 4-5 เม็ด เสพกันหลาย ๆ คน จะมีความรู้สึกสนุกสนาน สบายใจ มีความสุข เหมือนได้รับอิสระ สถานที่เสพจะแอบเสพทั้งที่บ้านและออกไปเสพนอกบ้านกับเพื่อน ๆ ปัจจุบันทางบ้านทราบเรื่องการเสพยาบ้าแล้ว ตั้งแต่ก่อนจบการศึกษา เพราะทางโรงเรียนจับได้ขณะเสพกับเพื่อน ๆ ทางโรงเรียนจึงเชิญผู้ปกครองมาพบ หลังจากทราบเรื่องแล้วทางบ้านยิ่งควบคุมนายสีมากขึ้น

3. อัตชีวประวัติ

ผู้วิจัยได้ให้วัยรุ่นเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง ตามหัวข้อที่กำหนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสพการณ์ ตลอดจนทั้งการกระทำต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ความสามารถทางภาษา การสะกดคำถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทย แสดงว่ามีเชาว์ปัญญา ชีวิตในอดีต จะคิดถึงความสุขสนุกสนานที่ได้อยู่กับครอบครัวและเพื่อน ๆ ชีวิตในปัจจุบัน ยังต้องการที่จะเที่ยวเล่นกับเพื่อน ๆ อยู่ รู้สึกขาดความเป็นอิสระชีวิต ในอนาคต อยากทำให้ย่าและพ่อแม่มีความสุข อยากเลิกยา และเรียนต่อ

4. การเยี่ยมบ้าน

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านนายซี 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เมื่อวันเสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00 น.– 13.30 น. ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัวของนายซี มีรายละเอียดดังนี้

จากการสังเกต พบว่า สภาพบ้านเป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้ ค่อนข้างเก่า สภาพอากาศไม่ดีเท่าที่ควร ไม่ถูกสุขลักษณะ มีเสียงรบกวนจากรถจักรยานยนต์อยู่ตลอดเวลา หน้าบ้านเป็นถนนเล็กและแคบ ภายในบ้านค่อนข้างคับแคบ ห้องน้ำอยู่ใต้บันได ห้องครัวอยู่ทางด้านหลังสุ

จากการสัมภาษณ์ของนายซี ทราบว่า ขณะที่นายซีเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 2 นายซีจะเป็นคนที่ขยันเรียน กลับบ้านตรงเวลาทุกวัน ต่อมาในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็เริ่มที่จะกลับบ้านไม่ตรงเวลา จะกลับบ้านค่ำ ไม่ค่อยเห็นทำการบ้านเหมือนก่อน เมื่ออาให้อ่านหนังสือเรียนก็จะเหม่อลอย ช่วงหลังได้รับการแจ้งจากทางโรงเรียนว่าหนีเรียนบ่อย ได้รับแจ้งจากทางโรงเรียนว่าเสพยาบ้าช่วงใกล้จบการศึกษา ผลการเรียนลดลงจากเดิมมากแต่ก็จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาได้ อาได้ลงโทษอย่างรุนแรงและดูแลอย่างเข้มงวดขึ้นกว่าเดิม นายซีก็ยังไม่เลิกเสพยาบ้าไม่เรียนต่อ และหนีออกจากบ้านไปค้างบ้านเพื่อน 2 วันจึงกลับ

5. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นายซีจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ยังไม่ได้ศึกษาต่อ เป็นบุตรคนที่ 2 มีพี่ชาย 1 คน และน้องชาย 1 คน บิดามารดามีอาชีพรับจ้างทำงานกลางคืนทั้ง 2 คน ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของอาและย่า นายซีได้รับเงินค่าใช้จายจากผู้ปกครองเป็นสัปดาห์ สัปดาห์ละ 500 บาท นายซีไม่เคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน สุขภาพทั่วไปแข็งแรง ไม่เคยตรวจสุขภาพ ปกตินอนวันละ 6-8 ชั่วโมง ส่วนสูง 175 เซนติเมตร น้ำหนัก 60 กิโลกรัม เคยมีอาการปวดไมเกรนบ้าง ที่พักอาศัยของนายซีเป็นบ้านของตนเอง มีเพื่อน ๆ มาเที่ยวบ้านบ้างเป็นบางครั้ง ความรู้สึกเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนจะสนุกสนาน ก็ฟากกลางแจ้งที่ชอบคือฟุตบอล กีฬาในร่มที่ชอบคือปิงปอง ชอบเล่นกีตาร์ ร้องเพลง นายซีชอบเล่นกีตาร์ ร้องเพลง ขณะที่ยังเรียนหนังสือเคยได้รับคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าชั้น สิ่งที่ทำร่วมกับเพื่อนสนิทคือไปเที่ยว ผลการเรียนที่ผ่านมามีอยู่ในเกณฑ์ดี อาชีพที่สนใจในอนาคตคือ ตำรวจ, ทหาร

5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น

แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น พบว่านายซีเป็นคนที่มีกวิตกกังวลในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นคนมีความรู้สึกท้อแท้ใจ รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า เป็นคนช่างคิด

และวิตกกังวล บิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจ อยากให้มีคนรับฟังเรื่องราวของตนเอง เวลามีปัญหาต้องแก้ปัญหาด้วยตัวเอง บิดามารดาไม่ค่อยแสดงความสนใจและห่วงใย กลัวความผิดหวัง รู้สึกท้อแท้เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ

6. แบบทดสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test)

จากแบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ พบว่า นายซีเป็นคนจิตใจไม่สงบ คิดวนวาย คิดมาก มีวิตกกังวลสูง พยายามควบคุมอารมณ์ตนเองแต่ไม่สำเร็จ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

6.2 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House Tree Person)

จากแบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน พบว่า นายซีมีความวิตกกังวลสูง ไม่ค่อยได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดา กลุ้มใจ คิดไม่ตก สัมพันธภาพกับมารดาไม่ค่อยดี ต้องการพึ่งพาพ่อและต้องการใกล้ชิดกับพ่อ ไม่ทราบว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร ไม่เชื่อมั่นในตนเอง พยายามต่อสู้ชีวิตและจริงจังกับชีวิต

6.3 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

จากแบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ พบว่า นายซีมีปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อครอบครัว ด้านความสามารถ และด้านอดีต ดังนี้ มีความรู้สึกต่อครอบครัว คือ ควบคุมและเข้มงวดมากเกินไป ไม่ให้ตนเองได้รับอิสระ ความต้องการสูงสุดของนายซี ต้องการอิสระ ไม่อยากถูกบังคับและควบคุม ไม่อยากผิดพลาดเหมือนที่ผ่านมา อยากศึกษาต่อ

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นายซี เสพยาบ้า มีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวนายซี

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า จากการที่นายซีไม่ค่อยได้รับความสนใจเอาใจใส่จากบิดามารดา ถูกควบคุมจากคนในครอบครัวมากเกินไป ทำให้เป็นคนช่างคิด มีความวิตกกังวลสูง เนื่องจากไม่มีบุคคลที่จะรับฟังเรื่องราวของตนเอง ไม่รู้จะหันไปพึ่งใครจึงพยายามหาทางออกด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม โดยการเสพยาบ้า เพื่อให้ลืมเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จนทำให้กระทบต่ออนาคตด้านกาเรียน

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเสพยาบ้าของนายซี คือ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม นั่นคือ ขาด

ความสนใจและเอาใจใส่จากบิดามารดา ประกอบกับบุคคลอื่นในครอบครัวเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ทำให้นายซีรู้สึกขาดความเป็นอิสระ และมีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ไม่มีใครไว้วางใจ ประกอบกับบริเวณที่พักมีการมั่วสุมเสพยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น นายซีจึงรวมกลุ่มกับวัยรุ่นเหล่านั้นเสพยาบ้าเพื่อให้ลืมปัญหา จนทำให้ไม่สนใจเรียน และการหาซื้อยาบ้ามาเสพยาซึ่งง่าย ราคาไม่แพง

การช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง

1.1 การให้คำปรึกษากับนายซีโดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person –Centered Counseling) ทฤษฎีนี้เน้นความจริงของชีวิตว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถอยู่ในตนเองที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีการยอมรับและเข้าใจปัญหาอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยให้คำปรึกษานายซี 3 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ผลการให้คำปรึกษา นายซีสามารถควบคุมตนเองและเข้าใจครอบครัวได้มากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับยาและอาของนายซี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของนายซีมากขึ้น ชี้แนวทางในการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสม สอนให้นายซีรู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ผลจากการปรึกษาปัญหาของนายซีกับผู้ปกครองทำให้ผู้ปกครองเข้าใจนายซีมากขึ้น และให้โอกาสนายซีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. การช่วยเหลือทางอ้อม ปฏิบัติดังนี้

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00 – 14.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้วิจัย พระดี และอาของนายซี เพื่อขอความร่วมมือในการให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยกันแก้ไขเพื่อให้นายซี เลิกเสพยาบ้า หันมาสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนต่อ ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัวได้ หลังจากประชุมปรึกษารายกรณีปรากฏว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือนายซีเป็นอย่างดี

การทำนายผล

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของนายซี พบว่า การเสพยาบ้ามีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาส่วนตัวของนายซี ที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการพึ่งพิงพึ่งพาผู้อื่น ต้องการหาทางออกให้กับชีวิตตนเอง และจากการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมของครอบครัว อยู่ในสภาพครอบครัวที่ควบคุมมากเกินไป ไม่ให้อิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ ทำให้นายซี มีความรู้สึกกดดัน ไม่มีความสุข ไม่มีที่พึ่ง จนเกิดปัญหาทางด้านการเรียนจากเรียนดีเป็นไม่สนใจเรียนได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงนัก ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ ดังนั้นหากนายซีให้ความร่วมมือและพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่ผ่านมาของตนเอง และทุกฝ่ายร่วมมือกันช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วยการเอาใจใส่อย่างแท้จริง ให้กำลังใจกัน นายซีก็น่าจะเลิกเสฟได้ และหันกลับมาศึกษาต่อและสนใจเรียนดังเดิม

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะทุก 2 สัปดาห์ ปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกตและสัมภาษณ์นายซี รายงานว่า นายซีสามารถลดปริมาณการเสพยาบ้าลงได้ จากที่เคยเสฟวันละ 4-5 เม็ด ลดลงเหลือวันละ 1 เม็ด บางสัปดาห์ไม่ได้เสฟเลย ความเป็นอยู่ในครอบครัวมีความสุขมากขึ้น อาไม่ลงโทษรุนแรงเหมือนก่อน มีอิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น สามารถรับผิดชอบตนเองได้
2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง รายงานว่า นายซีพยายามควบคุมตนเองได้มากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น คือ เริ่มพูดเรื่องเรียนต่อ พูดคุยกับคนในครอบครัวมากขึ้น สนใจและปรนนิบัติย่าเหมือนเดิม เวลาจะไปเที่ยวหรือออกนอกบ้านจะขออนุญาตก่อนเสมอ
3. จากการสัมภาษณ์พระตี รายงานว่า นายซี มารับยาสมุนไพรเพื่อบำบัดอาการเสฟติดยาบ้าจากวัดอินทาราม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนายซี

นายซีควรเข้าใจครอบครัวให้มากขึ้น รู้จักควบคุมตนเองและมีเหตุผล พยายามแก้ไขข้อผิดพลาดของตน มองเห็นคุณค่าและความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง สนใจอนาคตให้มากและทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียน การเลี้ยงดู ควรให้ความรักความอบอุ่น ใช้เหตุผล ให้อิสระตามสมควร ให้กำลังใจ รับฟังปัญหา เพื่อนายซีจะได้สามารถแก้ไขและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนไปในทางที่ดีขึ้น ผู้ปกครองควรเข้าใจความต้องการของนายซีให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และชี้ถึงความสำคัญของการเรียน

กรณีศึกษาครั้งที่ 4 นายดี (นามสมมติ)

ลักษณะทั่วไป

เป็นชายไทยวัยรุ่นอายุ 18 ปี รูปร่างผอมสูง ผิวเนื้อดำแดง ผมหงอกแป้น ผมนตรง ตาสอง ชั้นนัยน์ตาสีดำ ใบหน้ารูปไข่ แต่งกายเสื้อผ้าตามสมัยนิยม ดัดฟัน จมูกโด่ง ริมฝีปากบาง ไร้เครา บริเวณคาง ท่าทางเป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดง่าย

ข้อมูลทั่วไป

นายดี เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว มีพี่ชาย 1 คน ปัจจุบันนายดีไม่ได้ศึกษาต่อ หลังจากออกจากชั้น ปวช.2 สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย บิดา มารดา พี่ชาย พี่สะใภ้ นายดี และหลาน บิดามีทำงานในองค์กรรัฐวิสาหกิจ มารดาเป็นแม่บ้านและเลี้ยงหลาน

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต

ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนายดี พบว่า นายดีเป็นคนที่ อุนิสัยใจร้อน อารมณ์ฉุนเฉียวถ้าไม่ได้ดังใจ มีลักษณะของการพึ่งพาเพื่อน ไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง ท่าทางไม่กระตือรือร้น มีลักษณะเหมือนคนเอาแต่ใจตนเอง ไม่ค่อยยอมใคร ใจน้อย หวาดระแวง สังเกตจากการขยับตัวบ่อยครั้งจากการนั่งสมาธิ ถอนหายใจบ่อย เวลาจะเข้าห้องน้ำต้องชวนเพื่อนไปด้วย เวลาอยู่กับเพื่อน ๆ ที่เข้ารับการบำบัดจะไม่ค่อยใส่ใจคนในกลุ่ม ส่วนใหญ่จะใช้เวลาไปกับการคุยโทรศัพท์ ไม่ใส่ใจฟังเพื่อน

หลังจากที่ผู้วิจัยและนายดี มีความคุ้นเคยกันแล้วพบว่า นายดีมีท่าทางยิ้มแย้มบ้าง สุขภาพ ตอบคำถามได้มากขึ้น สังเกตจากการพูดจาที่มีหางเสียงขึ้น ไม่ค่อยฉุนเฉียวเวลาไม่พอใจ

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เช่น มารดา บิดา พี่ชาย พระผู้ดูแล ซึ่งได้ข้อมูล ดังนี้

สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

สัมพันธภาพกับบิดามารดาไม่ดี มักขัดแย้งกับมารดาเสมอ รู้สึกว่าบิดามารดารักพี่ชายมากกว่า ทำอะไรมักถูกบิดามารดาตำหนิเสมอ นอกจากนี้มารดาจะคอยควบคุมไม่ให้ออกจากบ้านตลอดเวลาเพราะกลัวจะไปคบเพื่อนที่ไม่ดี นายดีมักจะหนีออกไปหาเพื่อนเป็นประจำ เมื่อมารดาโมโหจะทุบตี ส่วนบิดาไม่ค่อยมีเวลาเจอกันเนื่องจากออกจากบ้านแต่เช้าและกลับมืด นายดีจึงไม่มีสมาธิในการเรียน เลยไม่ไปเรียนและต้องโดนให้ออกจากการเรียน ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีผลการเรียนดี นายดีเป็นคนที่ค่อนข้างเจ้าอารมณ์ มีนิสัยใจร้อน หงุดหงิดง่าย ไม่ค่อยยอมใคร เอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว เวลาอยู่บ้านไม่ค่อยพูดกับใครในบ้าน เก็บตัวอยู่แต่ในห้อง ไม่ชอบให้ใครเข้าไปในห้อง ช่วงที่ไม่ได้เรียนแล้วจะกลับบ้านคำเสมอ ๆ บางครั้งพาเพื่อนมาบ้านแต่ก็จะพากันเข้าไปในห้องไม่ออกมาคุยกับผู้ใหญ่หรือคนในครอบครัว มารดามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนายดีที่เสียยาบ้า เพราะญาติพี่น้องไม่มีใครเป็นแบบนี้ ทำให้รู้สึกอาย

สิ่งแวดล้อมด้านเพื่อนและที่อยู่อาศัย

นายดีเริ่มเสพยาตั้งแต่ชั้นปวช.1 โดยเสพเป็นจำนวนน้อยประมาณสัปดาห์ละ 1-2 เม็ด โดยเสพเพราะเพื่อน ๆ ชวน เวลาเสพแล้วรู้สึกสนุกเพราะเสพกันหลายคน จนลืมเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนด้วย ปัจจุบันนี้เสพวันละ 7 – 8 เม็ด ถ้าเสพน้อยประมาณ 1-2 เม็ดจะไม่หายอยากการเสพในปัจจุบันจะแอบเสพที่บ้านตนเองและบ้านเพื่อน พยายามเลิกเสพแล้ว แต่เวลาเพื่อนชวนก็เกิดความอยาก ยาบ้าที่เสพกันจะซื้อมาจากซอยแถวบ้าน

3. อัตชีวประวัติ

ผู้วิจัยได้ให้วัยรุ่นเขียนเล่าประวัติของตนเองตามที่ตนเองมอง ตามหัวข้อที่กำหนด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังในอนาคต ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสพการณ์ ตลอดจนทั้งการกระทำต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ความสามารถทางภาษา การสะกดคำถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทย แสดงว่ามีเชาว์ปัญญา ชีวิตในอดีต รู้สึกไม่ค่อยดีต่อการถูกลงโทษ คิดถึงความสุขที่ได้อยู่กับครอบครัว ชีวิตในปัจจุบัน รู้สึกไม่ค่อยมีความสุขเท่าไร รู้สึกว่าคนอื่นมีความสุขมากกว่า ปัจจุบันสิ่งที่กังวลคืออยากเลิกยาเสพติด แต่ก็ยังติดเที่ยวเล่นกับเพื่อนอยู่ ชีวิตในอนาคต อยากประกอบอาชีพช่างยนต์ ต้องการกลับไปเรียนหนังสือให้จบ และที่สำคัญคือมีความมุ่งมั่นที่จะเลิกยา

4. การเยี่ยมบ้าน

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านนายดี 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00 น. – 13.30 น. ได้สังเกตและสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัวของนายดี มีรายละเอียดดังนี้

จากการสังเกต พบว่า สภาพบ้านเป็นบ้านเดี่ยว 2 ชั้น มีบริเวณสนามหญ้าอยู่หน้าบ้าน มีประตูรั้วเป็นเหล็กดัด รั้วเป็นปูน ภายในบ้านชั้นล่างดูกว้างขวาง บ้านสะอาดเรียบร้อย จัดวางสิ่งของต่าง ๆ อย่างมีระเบียบ ชั้นล่างมีชุดรับแขก 1 ชุด ด้านในเป็นห้องครัวและห้องน้ำ ชั่วด้านข้างของตัวบ้านต่อออกมาเป็นห้องนอนส่วนตัวของนายดี

จากการสัมภาษณ์มารดาทราบว่า ขณะอยู่บ้านนายดี ไม่เคยช่วยทำงานบ้าน ใจร้อน โกรธง่าย เวลาว่าง ชอบคุยโทรศัพท์เป็นเวลานาน ไม่ชอบอ่านหนังสือเหมือนตอนเรียน ปวช. ใหม่ ๆ เวลาที่มารดาชอบเถียง และมักจะทะเลาะกับมารดาเป็นประจำ กับบิดาไม่ค่อยพูดคุยกันมากนัก เพราะบิดาทำงานต้องออกจากบ้านแต่เช้ากลับดึก จึงไม่ค่อยได้เจอกัน

5. แบบสอบถามและแบบสำรวจ

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นายดีไม่ได้ศึกษาต่อ หลังจากออกจาก การเรียนชั้น ปวช.2 อายุ 18 ปี เป็นบุตรคนสุดท้องมีพี่ชาย 1 คน บิดาทำงานในองค์การรัฐวิสาหกิจ มารดาเป็นแม่บ้าน ได้รับค่าใช้จ่าจากมารดาวันละ 100 บาท นายดีสุขภาพแข็งแรง ไม่เคย ประสบอุบัติเหตุหนัก ไม่เคยตรวจสุขภาพมาก่อน ไม่มีโรคประจำตัว ปกติพักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง ส่วนสูง 186 เซนติเมตร น้ำหนัก 62 กิโลกรัม ที่พักอาศัยของนายดีเป็นบ้านของตนเอง มีเพื่อนมา บ้านบ้าง ในเรื่องการตัดสินใจนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเอง ชอบดูภาพยนตร์ประเภท ตลก และชอบอ่านหนังสือประเภทแต่งรถ ก็พักกลางแจ้งที่ชอบเล่นคือ ฟุตบอล เวลาว่างชอบเล่น กีตาร์ งานอดิเรกชอบแต่งรถ นายดีไม่มีสมาธิในการเรียนหนังสือจึงต้องออกจากการศึกษา กลางคัน สิ่งที่ทำร่วมกับเพื่อน ๆ คือฟังเพลง ในอนาคตมีความสนใจอยากเรียนต่อทางด้าน ช่างยนต์ ความรู้สึกที่มีต่อครอบครัว นายดีมีความรู้สึกว่ารวยอากาศภายในบ้านดีเยี่ยม อยู่น่าอยู่

5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น

แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น พบว่า นายดีเป็นคน ที่ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ค่อยได้ มีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า เป็นคนใจร้อนและไม่ไหวง่าย รู้สึก ท้อแท้เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ เวลามีปัญหาพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เอาใจใส่ รู้สึกว่าพ่อแม่รักลูก

ไม่เท่ากันอยากมีคนรับฟังเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง เวลามีปัญหาต่างๆ มักจะปรึกษาเพื่อน ชอบดูโทรทัศน์และฟังวิทยุจนดึก

6. แบบสอบบุคลิกภาพ สามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ (Bender Gestalt Test)

จากแบบทดสอบเบนเดอร์เกสตัลท์ พบว่า นายดีเป็นคนจิตใจไม่สงบ คิดวุ่นวาย คิดมาก มีความเครียดสูง ควบคุมตนเองไม่ได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความรู้สึกต้องการพึ่งพิงพึ่งพา มีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย รู้สึกไม่มั่นคง

6.2 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน (Kinetic House Tree Person)

จากแบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน พบว่า นายดีเป็นคนย้ำคิดย้ำทำ ความรู้สึกถูกทอดทิ้ง เศร้า ๆ หงุดหงิด นายดีมีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ภายในบ้านไม่ค่อยมีความผูกพันใกล้ชิดกัน เวลาอยู่บ้านไม่มีความสุข รู้สึกอึดอัด ต้องการความสนใจเอาใจใส่จากพ่อแม่โดยเฉพาะพ่อ เป็นคนไม่โหยงาย พยายามเรียกร้องความสนใจ

6.3 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

จากแบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ พบว่า นายดีมีปัญหาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับมารดา ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความกลัว และด้านผู้ที่เหนือกว่า ดังนี้ ไม่ลงรอยกับมารดา รู้สึกว่าครอบครัวของตนไม่มีความสุข คล้ายตนเองไม่ใช่คนในครอบครัว บางครั้งมีความรู้สึกอ่อนแอมาก ส่วนความรู้สึกที่มีต่อมารดา รู้สึกว่าเป็นคนที่จู้จี้ขี้นั่น ไม่มีความสุข ความรู้สึกของนายดีต่อบิดาคือ มีความเป็นผู้นำ บางครั้งดูแต่เพียงภายนอกแต่ลึก ๆ แล้วใจดี นายดีอยากให้บิดารักตนเอง มีเวลาให้ตนเองบ้าง เข้ากับใครไม่ได้ มีเพียงบิดาเท่านั้น นายดีมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ใจร้อน มีความรู้สึกผิดที่ตนเองติดยาเสพติด ไม่สนใจเรียน จนเป็นเหตุให้ต้องออกจากการศึกษา พยายามจะเลิกแต่ไม่มีความมั่นใจ และทำไม่ได้

การวินิจฉัย

จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นายดี เสพยาบ้า มีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวนายดี

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า นายดีเป็นคนหงุดหงิดง่าย ควบคุมตนเองไม่ได้ มีความเครียดสูง อารมณ์ไม่มั่นคงและเปลี่ยนแปลงง่าย มีความรู้สึกไม่ค่อยได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดา ถูกควบคุมจากมารดา

เกินไป จึงพยายามเรียกร้องความสนใจ โดยเลือกทางออกที่ผิดคือการเสพยาบ้า ทำให้ขาดสมาธิ และความสนใจในการเรียนจนต้องออกจากการศึกษา

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถามและแบบทดสอบ พบว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเสพยาบ้าของนายดี คือ สัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่มีความผูกพัน การเลี้ยงดูแบบที่บ้านเป็นการเลี้ยงดูแบบขาดความรักความอบอุ่น ทำให้นายดีคิดว่า บิดามารดาไม่สนใจ และไม่มีที่พึ่งพิง จึงทำให้มีความรู้สึกที่บ้านไม่มีความสุข ไม่อยากเรียนหนังสือ จึงหันหน้าไปหาเพื่อน ปรึกษาปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ กับเพื่อน ประกอบกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งอาจเป็นโรงเรียนหรือที่พักอาศัย มีการมั่วสุมเสพยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่น เมื่อเพื่อนชวนให้ลองนายดีจึงรวมกลุ่มกับวัยรุ่นเหล่านั้นเสพยาบ้า จนไม่ให้ความสนใจกับการเรียนเลย ประกอบกับการหาซื้อยาบ้ามาเสพยาซื้อง่าย ราคาไม่แพง จึงทำให้นายดีถอนตัวไม่ขึ้น

การช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. การช่วยเหลือโดยตรง

1.1 การให้คำปรึกษากับนายดีโดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person –Centered Counseling) ทฤษฎีนี้เน้นความจริงของชีวิตว่า ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถอยู่ในตนเองที่จะเข้าใจถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีการยอมรับและเข้าใจปัญหาอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยให้คำปรึกษานายดี 3 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ผลการให้คำปรึกษา นายดีสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบิดามารดาของนายดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของนายดีมากขึ้น ซึ่งแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ในด้านความประพฤติและอารมณ์ เพื่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและมีความสุขมากขึ้น พยายามไม่รื้อฟื้นเรื่องราวไม่ดีเก่า ๆ ที่ผ่านมา เป็นกำลังใจและอยู่เคียงข้างนายดีเสมอเมื่อประสบปัญหา ผลปรากฏว่า บิดามารดาเข้าใจนายดีมากขึ้น มีเวลาให้กันในครอบครัวมากขึ้น ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนายดีเป็นอย่างดี

2. การช่วยเหลือทางอารมณ์ ปฏิบัติดังนี้

การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2551 เวลา 14.00 น. – 15.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้วิจัย พระตี และบิดามารดาของนายดี เพื่อขอความร่วมมือในการให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ นายดี เลิกเสพยาบ้า หันมาสนใจและเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัวได้ ผลการประชุมปรึกษารายกรณี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือนายดีเป็นอย่างดี

การทํานายผล

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาบ้าของนายดี พบว่า การเสพยาบ้ามีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาส่วนตัวของนายดี ที่ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการพึ่งพิงพึ่งพาผู้อื่น และพยายามเรียกร้องความสนใจจากบิดามารดา สาเหตุจากการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมของครอบครัว นายดีอยู่ในสภาพครอบครัวบิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องชีวิตและความ เป็นอยู่ในแต่ละวัน นายดีมักทะเลาะกับมารดาบ่อย ๆ และการที่บิดาไม่ค่อยมีเวลาให้ จึงทำให้นายดี มีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ไม่มีที่พึ่ง หันไปพึ่งเพื่อนและได้รับการชักจูงให้เสพยาบ้า ทำให้ขาดสมาธิในการเรียน ไม่สนใจเรียน จนต้องถูกให้ออก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงนัก ดังนั้นหากนายดีมีจิตใจที่เข้มแข็ง และทุกฝ่ายร่วมมือกันช่วยเหลือ แก้ปัญหาด้วยการเอาใจใส่อย่างแท้จริง ให้กำลังใจกัน ไม่จมอยู่กับอดีตที่ผิดพลาด เริ่มต้นใหม่ทั้ง การศึกษาต่อ และพฤติกรรมการเสพยาบ้าของนายดีก็น่าจะลดลงจนเลิกเสพได้ในที่สุด

การติดตามผล

หลังจากให้การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะทุก 2 สัปดาห์ ปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกตและสัมภาษณ์นายดี รายงานว่า นายดีสามารถลดปริมาณการเสพยาบ้าลงได้ จากที่เคยเสพวันละ 7-8 เม็ด ลดลงเหลือวันละ 1-2 เม็ด ขณะนี้มีความพยายามและตั้งใจที่จะเลิกเสพให้ได้เพื่อการกลับไปเรียนต่อและอนาคตของตนเอง
2. จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง รายงานว่า นายดีมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและเป็นที่น่าพอใจ มีการพูดคุยกับผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ในบ้านมากขึ้น กลับบ้านตรง

เวลา เริ่มพูดถึงเรื่องการเรียน มีการช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถทำได้ ควบคุมตนเอง ได้มากขึ้น บางวันก็นำกีตาร์มาเล่น หรือเล่นกับหลานที่สนามหญ้าหน้าบ้าน

3. จากการสัมภาษณ์พระตี รายงานว่า นายดี มารับยาสมุนไพรเพื่อบำบัดอาการเสพติด ยาบ้าจากวัดอินทาราม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนายดี

นายดีควรรู้จักควบคุมตนเองให้มากขึ้น เป็นตัวของตัวเอง ปรับปรุงตนเอง เห็นคุณค่า ในตนเอง และทำปัจจุบันให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ สอบถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวัน ควรให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจ และพยายามทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับบุตรหลานก็ไม่ต้องโทษว่าใครเป็นคนผิด ควรร่วมมือหาทางแก้ไข จะทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นและเข้าใจความต้องการของนายดีได้มากขึ้น

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหา และสาเหตุของวัยรุ่นที่เสพยาบ้า และหาแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือ โดยศึกษาเป็นรายกรณี

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรุ่นที่เสพยาบ้าและเข้ารับการบำบัด ณ วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 4 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นวัยรุ่นชาย อายุ 15-18 ปี ที่เสพยาบ้าตั้งแต่ 2 เม็ดต่อวันขึ้นไป มีผลการเรียนตั้งแต่ 3.0 ขึ้นไป และมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้าง สัมภาษณ์ให้ศึกษารายกรณี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสังเกตและบันทึกการสังเกต (Observation and Observation Record)
2. แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview and Interview Record)
3. อัตชีวประวัติ (Autobiography)
4. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน (Home visit)
5. แบบสอบถาม (Questionnaire)
 - 5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
 - 5.2 แบบสอบถามสภาพความรู้สึกและอารมณ์ของวัยรุ่น
6. แบบทดสอบ (Test)
 - 6.1 Bender Gestalt Test
 - 6.2 Kinetic House Tree Person
 - 6.3 Sentence Completion Test

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 คน เป็นรายกรณี โดยใช้กระบวนการในการศึกษาเป็นรายกรณี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน
2. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม
5. การทำนายผล
6. การติดตามผล
7. การสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น ทั้ง 4 รายกรณี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัววัยรุ่นเอง

ได้แก่ การเป็นคนอ่อนไหวง่าย ใจร้อน มีความรู้สึกไม่มั่นคง คิดมาก มีวิตกกังวลสูง ยึดติดย้ำทำ ควบคุมตนเองไม่ได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความรู้สึกต้องการพึ่งพิงพึ่งพา มีความรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความใกล้ชิดจากบิดามารดา จึงพยายามเรียกร้องความสนใจด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม โดยการเสพยาบ้า

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 การเลี้ยงดูของครอบครัว

เวลามีปัญหาผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสนใจปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด ไม่สนใจเอาใจใส่วัยรุ่น ขาดความรัก ความอบอุ่น ความผูกพัน ทั้ง ๆ ที่วัยรุ่นปรารถนาที่จะพึ่งพาบิดามารดา แต่ไม่สมปรารถนาและไม่ทราบว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร

2.2 การเลียนแบบเพื่อน และสิ่งแวดล้อม

เพื่อน ๆ ของวัยรุ่นมีการรวมกลุ่มกันเสพยาบ้า โดยเริ่มตั้งแต่ชักชวนให้ทดลองเสพ จนกระทั่งติด ไม่สามารถเลิกเสพได้ และบริเวณที่พักอาศัยก็มีแหล่งที่สามารถจะหาซื้อยาบ้าได้ง่าย

การวินิจฉัย

จากการศึกษารายกรณีผู้รับการศึกษากลับ 4 ราย ที่เสพยาบ้า สามารถวินิจฉัยได้ดังนี้

1. นายเอ จากการศึกษพบว่า นายเอมีความรู้สึกว่ามีบิดารักพี่สาวมากกว่าตนเอง เนื่องจากบิดาเป็นคนดูแลและพูดน้อย ไม่ได้รับอนุญาตจากครอบครัวให้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีค่า ต้องการความสนใจเอาใจใส่จากพ่อแม่โดยเฉพาะพ่อ ประกอบกับเป็นคนใจร้อนและโมโหง่าย รู้สึกท้อแท้เมื่อทำอะไรไม่สำเร็จ ย้ำคิดย้ำทำ เวลามีปัญหาพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เวลามีปัญหาต่างๆ มักจะปรึกษาเพื่อน และพยายามเรียกร้องความสนใจ โดยการเสพยาบ้าเพื่อให้คนรอบข้างสนใจตนเอง

2. นายบี จากการศึกษพบว่า นายบีคิดว่าตนเองไม่ค่อยสนิทสนมกับคนในครอบครัว บิดามารดาให้ความใส่ใจน้องชายมากกว่าตน ไม่ชอบอยู่บ้านเพราะไม่ค่อยมีความสุข เมื่อถูกบิดามารดาถามมักจะเถียงเอาแต่ใจตนเอง นายบีจะติดเพื่อนมาก มักไปค้างบ้านเพื่อน ซึ่งบิดามารดาก็ไม่ว่าอะไร ตอนที่นายบีกลับบ้านตอนเช้าบิดามารดาก็ออกไปทำงานแล้ว บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาให้และไม่มีเวลาดูแลเพราะต้องทำงานพิเศษกันทั้ง 2 คน ประกอบกับนายบีเป็นคนอ่อนไหวง่าย ไม่ค่อยชอบอยู่คนเดียว ใจร้อน ขี้โมโห มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีความรู้สึกไม่มั่นคง ปรารถนาที่จะพึ่งพาบิดามารดา แต่ไม่สมปรารถนาและไม่ทราบว่า จะหันหน้าไปพึ่งใครเวลามีปัญหา มักปรึกษาเพื่อน มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีค่า เมื่อนายบีรู้สึกเหงา จึงหันเข้าหากลุ่มเพื่อนที่เสพยาบ้า

3. นายซี จากการศึกษพบว่า นายซีห่างเหินจากบิดามารดา บิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจ อยู่ในความดูแลของย่าและอาที่ควบคุมเข้มงวด และใช้วิธีการลงโทษและว่ากล่าวอย่างรุนแรงเมื่อกระทำความผิด โดยไม่ได้ถามสาเหตุก่อน ทำให้นายซีไม่ได้รับอิสระ ไม่มีใครไว้วางใจ ประกอบกับนายซีเป็นคนคิดวุ่นวาย คิดมาก มีวิตกกังวลสูง พยายามควบคุมอารมณ์ตนเองแต่ไม่สำเร็จ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย เวลามีปัญหาต้องแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ไม่รู้จะหันไปพึ่งใคร จึงพยายามหาทางออกด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม โดยการเสพยาบ้า เพื่อให้ลืมเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง

4. นายดี จากการศึกษพบว่า นายดีมักขัดแย้งกับมารดาเสมอ มารดาจะคอยควบคุมไม่ให้ออกจากบ้านตลอดเวลา นายดีมักจะหนีออกไปหาเพื่อนเป็นประจำ เมื่อมารดาโมโหจะทุบตี บิดาไม่ค่อยมีเวลาเจอกันเนื่องจากออกจากบ้านแต่เช้าและกลับมืด เวลามีปัญหาพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เอาใจใส่ ประกอบกับนายดีเป็นคนมีความเครียดสูง ควบคุมตนเองไม่ได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความรู้สึกต้องการพึ่งพิงพึ่งพา จึงพยายามเรียกร้องความสนใจ โดยเลือกทางออกที่ผิดคือการเสพยาบ้า

การช่วยเหลือ การป้องกัน และแก้ไข

การช่วยเหลือ การป้องกัน และการแก้ไข ผู้รับการศึกษาทั้ง 4 ราย ทำดังนี้

1. การให้คำปรึกษาโดยใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person – Centered Counseling) ของโรเจอร์ (Rogers) ทฤษฎีนี้เน้นความจริงของชีวิตว่าผู้รับคำปรึกษามีความสามารถในตนเองที่จะเข้าถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ตนเองไม่มีความสุข ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถที่จะนำชีวิตและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมได้ โดยเน้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายถึงชีวิตในอดีตจนถึงปัจจุบัน ในสิ่งที่อยากจะเล่า สร้างบรรยากาศให้อบอุ่น ไร้กังวล เพื่อนำไปสู่การร่วมมือในการพัฒนาตนเองต่อไป ให้ความจริงใจในการช่วยเหลือ สร้างความมั่นใจ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสังคม เพื่อไม่ให้ผู้รับคำปรึกษาอยู่กับตนเองจนกลับไปคิดเรื่องในอดีต
2. ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในเรื่องการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ด้วยการให้ความรักความอบอุ่น ความสนใจ เอาใจใส่ด้านการเรียน ความประพฤติและอารมณ์อย่างต่อเนื่อง เข้าใจพฤติกรรมที่ผ่านมา ให้กำลังใจ
3. การให้ข้อมูลสนเทศ ตลอดจนแนะนำวิธีปฏิบัติตนแก่ผู้รับการรักษาทั้ง 4 ราย เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม การปรับตัวให้เข้ากับสังคมและคนรอบข้าง ชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการเสพยาบ้าที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง สังคม ครอบครัว และประเทศชาติ
4. การประชุมปรึกษาเป็นรายกรณี (Case Conference) เพื่อขอความร่วมมือในการให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ปกครอง และพระดี เพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่ผู้รับการศึกษาประสบอยู่ และแนวทางแก้ไขโดยร่วมมือกันแก้ปัญหา และส่งเสริมให้ผู้รับการศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม ลดปริมาณการเสพยาบ้าลง จนถึงการเลิกเสพยาบ้า ด้วยการให้การดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง
5. การเยี่ยมบ้าน เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองในการขอความร่วมมือ ที่จะช่วยเหลือแก้ปัญหาให้กับวัยรุ่น
6. ให้การดูแลเอาใจใส่วัยรุ่นที่ติดยาบ้าด้วยการติดตามผลเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาที่วัยรุ่นยังเข้ารับการบำบัดรักษาที่วัดอินทาราม และหลังจากหยุดการรับยาแล้ว

อภิปรายผล

การการวินิจฉัยวัยรุ่นทั้ง 4 คน ที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้า นั้น ผลจากการศึกษารายกรณีพอจะสรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัววัยรุ่นเอง

จากการศึกษาพบว่า การเสพยาบ้ามีผลมาจากบุคลิกภาพส่วนตัวของวัยรุ่น ได้แก่ การเป็นคนอ่อนไหวง่าย ใจร้อน มีความรู้สึกไม่มั่นคง คิดมาก มีวิตกกังวลสูง ย้ำคิดย้ำทำ ควบคุมตนเองไม่ได้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความรู้สึกต้องการพึ่งพิงพึ่งพา มีความรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความใกล้ชิดจากบิดามารดา ทั้งนี้เพราะว่าวัยรุ่น ขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ต้องการหาที่พึ่งพิง ดังที่ กมลรัตน์ หล้าสูงรังษ. (2529: 146) ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดมักมีพื้นฐานเดิมจากบุคลิกภาพที่อ่อนแอและต้องพึ่งพาผู้อื่น หรือหาที่ยึดเหนี่ยว เมื่อหาที่ยึดเหนี่ยวไม่ได้ก็พึ่งยาเสพติดแทน เช่นเดียวกับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536: 41-43) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพตามทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson. 1959 : 167-171) ซึ่งประกอบด้วย พันธุกรรม สิ่งแวดล้อมและช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล อีริกสันเชื่อว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น จะพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล กล่าวคือ วัยทารกจะเพาะลักษณะความไว้วางใจของผู้อื่น ซึ่งจะเป็นลักษณะอันถาวรของบุคคลต่อไป ส่วนลักษณะบุคลิกภาพอื่น ๆ จะเกิดมากขึ้นในช่วงต่าง ๆ ของชีวิตตามลำดับ ได้แก่ ความเป็นอิสระ ความคิดริเริ่ม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความสามารถในการสร้างหลักฐานและทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและบุคคลอื่น และความเชื่อในคุณค่าของการทำประโยชน์ให้กับมวลชน

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

2.1 การเลี้ยงดูของครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ผู้รับการศึกษาทั้ง 4 ราย ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม เวลามีปัญหาผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสนใจปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดเกินไป ไม่สนใจเอาใจใส่วัยรุ่น และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของผู้รับการศึกษาทั้ง 4 ราย ไม่ดี ขาดความรัก ความอบอุ่น ความผูกพัน ทั้ง ๆ ที่วัยรุ่นปรารถนาที่จะพึ่งพาบิดามารดา แต่ไม่สมปรารถนาและไม่ทราบว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อพื้นฐานพฤติกรรมของวัยรุ่น ดังที่ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2548 : 60) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อ แม่ และลูก เป็นพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทางด้านการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และบุคลิกภาพ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

และระเบียบวินัยให้กับลูก ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การไม่ดูแลเอาใจใส่ ไม่สนใจความต้องการของวัยรุ่น ไม่ให้ความรักความอบอุ่น และการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด บังคับควบคุมมากเกินไป ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอึดอัด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองทำให้วัยรุ่นรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น รู้สึกว่าตนเองว่าเหว ไร้ที่พึ่ง มีความวิตกกังวลสูง ไม่มั่นใจในตนเอง ดังที่ ดารา ทีปะปาล (2538 : 188) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกไม่ผูกพันกับใคร เพราะไม่เคยได้รับความรัก ความอบอุ่น จึงพยายามเรียกร้องความสนใจและหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง คือ การเสพยาบ้า ดังนั้นครอบครัวยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดวัยรุ่นมากที่สุดและคนที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุดก็คือบิดามารดา ถ้าบิดามารดาอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นได้ไม่ถูกต้อง เหมาะสม วัยรุ่นก็ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย ที่สำคัญคือ ปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับ สมบัติ สุพัตชัย. (2534: 19-20) ที่กล่าวถึง ประเภทของการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดปัญหาในวัยรุ่น โดยเฉพาะยาเสพติด คือ การเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด ใกล้ชิดมากเกินไป การเลี้ยงดูอย่างตามใจมากเกินไป การเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลย และการเลี้ยงดูที่อยู่ในสภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด หรือครอบครัวแตกแยก

2.2 การเลียนแบบเพื่อน และสิ่งแวดล้อม

วัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญแก่เพื่อน รักเพื่อนมาก อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2545 : 117) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นมักใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนในด้านการแต่งตัว ภาษาพูด การแสดงพฤติกรรมเพื่อเรียกร้องความสนใจ ในวัยนี้จะคบเพื่อนที่ถูกใจ มีความสนใจและบุคลิกคล้ายกับตน เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้าก็จะเสพตามเพื่อน เพื่อจะได้เข้ากลุ่มกับเพื่อนได้ ผลจากการคบเพื่อนที่ไม่สนใจเรียน และชักชวนให้ร่วมเสพยาบ้ายังส่งผลให้ขาดสมาธิในการเรียน ทำให้ผลการเรียนลดลง ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 236) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นในด้านการเรียน ถ้านักเรียนคบเพื่อนที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนก็จะชักนำกันสนใจติดตามความรู้ที่ครูอบรมสั่งสอน เอาใจใส่ต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ถ้านักเรียนคบเพื่อนที่ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนก็จะแสวงหาความสนุกเพลิดเพลินด้วยการเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่างๆ หรือชักนำเข้าสู่อบายมุขทั้งปวง จากการศึกษาพบว่า สภาพที่พหุอาศัยของผู้รับการศึกษาทั้ง 4 รายยังอยู่ใกล้กับแหล่งที่มีการซื้อขายยาบ้าได้ง่ายจึงทำให้เกิดการเสพติดยาบ้าขึ้น จะเห็นได้ว่าการเลียนแบบเพื่อนและสิ่งแวดล้อมนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเสพยาบ้าได้ ดังนั้นแนวทางในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากยาบ้าของวัยรุ่นก็คือ หากวัยรุ่นเลือกคบเพื่อนที่ดี ไม่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด และที่

สำคัญ คือ ต้องรู้จักปฏิเสธเมื่อเพื่อนชักชวนเสพยา วัยรุ่นก็จะสามารถดำเนินชีวิตในช่วงวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา

1.1 บิดามารดา ผู้ปกครอง ควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเอาใจใส่ การเลี้ยงดู สอดถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวัน ควรให้ความรักความอบอุ่น ให้กำลังใจ ใช้เหตุผลให้อิสระบ้างตามสมควร และพยายามทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่ออนาคตของบุตรหลานจะได้ปลอดภัย และห่างไกลจากยาเสพติด

1.2 ผู้ที่จะศึกษารายกรณีต่อไป ควรต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีความเป็นกันเอง ยอมรับ เข้าใจ และไว้วางใจในตัวผู้รับการศึกษา เกิดความเชื่อมั่น กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา และควรมีความรู้ในการศึกษารายกรณีเป็นอย่างดี เพื่อดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และหากมีปัญหาใหม่เกิดขึ้น ควรได้ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือ แก้ไขตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ผู้รับการศึกษาอยู่นอกจากนี้ผู้ที่ศึกษาต้องมีเวลาในการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเต็มที่ และควรศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในอนาคตหลังจากให้ความช่วยเหลือไปแล้ว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัย พฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านการศึกษา การเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการแต่งกายจากสื่อ การทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา การตัดสินใจทำแท้งของวัยรุ่น เป็นต้น

2.2 การศึกษารายกรณี ควรทำการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หากศึกษารายกรณีเป็นเวลานานมากเท่าใดยิ่งได้ผลดีเท่านั้น เพราะเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้ทราบผลของการพัฒนาพฤติกรรมและสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2529) เอกสารคำสอนการศึกษารายบุคคลเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือการดำเนินการบำบัดฟื้นฟูและติดตามดูแลหลังรักษาสำหรับผู้เสพ/ผู้

ติดยาเสพติด (ฉบับพกพา). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

_____. ก. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2546). คู่มือผู้ปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เรื่อง หลักการบำบัด

ผู้ติดยาเสพติด แนวทางจากผลการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์

การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรองจิตต์ วงศ์สุวรรณ. (2544). ลักษณะและพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของผู้ป่วยโรคจิตจากการที่มา

รับการรักษาที่โรงพยาบาลสวนปรุง. เชียงใหม่ : โรงพยาบาลสวนปรุง.

กัลยา ธรรมคุณ. (2540). ปัจจัยการหายขาดและการติดซ้ำของผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการรักษา

เป็นผู้ป่วยใน โรงพยาบาลธัญญารักษ์. ปทุมธานี : โรงพยาบาลธัญญารักษ์.

คมวุฒิ หุบขบา. (2545). ความรู้และการปฏิบัติเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และ

การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

คมเพชร ชัตรสุกุล. (2527). กิจกรรมกลุ่มโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ

จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จารุวัตร เพียรชัย. (2541). การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุการหนีเรียนของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

จำเนียร ช่างโชติ. (2533). เทคนิคการแนะแนว. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

ดวงกมล วงษ์ศรีหัส. (2541). การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัว

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอคลองหลวง จังหวัด

ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดารา ทีปะปาล. (2538). *สังคมวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ. : อมรการพิมพ์.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). *การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและ
การแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงเกียรติ ปิยะกะ. (2544). *เลี้ยงลูกให้พ้นภัยยาเสพติด (ตามแนวทางจิราสา)*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ทิพาวดี เอมะวรรณนะ. (2545). *จิตวิทยาการศึกษาสำหรับผู้ติดยาเสพติด*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัชวรรณ พิมพ์งาม. (2538). *การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการ
ปรับตัว โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญชนก ศิริสุขชัยวุฒิ. (2542). *การศึกษารายกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษา เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นันทา ชัยพิชิตพันธ์. (2541). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าซ้ำของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช*. วิทยานิพนธ์ คม. (สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- ปนัดดา ปิรียพุดติ และคณะ. (2539). *ปัจจัยที่มีผลต่อการหนีเรียนของนักเรียนวัยรุ่น*.
สารสมาการพยาบาล. 11(2) : 36.
- บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. (2544). *สถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดของประเทศและแนว
ทางการแก้ไขปัญา*. ตำราการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. กรมการแพทย์ กระทรวง
สาธารณสุข.
- ประภาพิศ สัญชาติเจตน์. (2539). *จิตวิทยาการแนะแนวเด็กและวัยรุ่น*. อุดรธานี : ฝ่ายผลิต
เอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- ปรีชา วิหคโต และคนอื่น ๆ. (2540). *เทคนิคและเครื่องมือในการศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษา*,
เอกสารการสอน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ และคนอื่น ๆ. (2539). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติด
ของเยาวชน*, รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). *การปรับปรุงพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.

พนม ลิมอารีย์. (2548). *การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์. (2537). *เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลการแนะแนวเบื้องต้น*.

กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิลาศลักษณ์ ตอกจันทร์ และคณะ. (2541). *บทลงโทษทางกฎหมายกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด*.

เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2542). *การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลักขณา สริวัฒน์. (2543). *การแนะแนวเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โอเอช พรินติ้ง เฮาส์.

วิศรา เพียงสุข. (2539). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าของเยาวชน : ศึกษา*

เปรียบเทียบเยาวชนในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านอุเบกขา, บ้านปราณี

และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาขาวิชาจิตวิทยาการให้

คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

วัชร ทรัพย์มี. (2531). *การแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันธัญญารักษ์. (2544). *ผลการดำเนินงานด้านการบำบัดผู้ป่วยสุขภาพจิตและยาเสพติด*.

ม.ป.ท.

สถาบันธัญญารักษ์. (2551). *ผลการดำเนินงานด้านการบำบัดผู้ป่วยสุขภาพจิตและยาเสพติด*.

ม.ป.ท.

สมบัติ สุพัตชัย. (2534). *รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย*.

กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

สมโภช เอี่ยมสุภาษิต. (2532). *การปรับปรุงพฤติกรรมในเด็ก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช.

สมัย ศิริทองถาวร. (2540, 120-121). *ปัญหาพฤติกรรมทางสังคมและเชาวน์ปัญญาของเด็กและ*

เยาวชน สถานแรกรับในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคเหนือ. วารสาร

สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43(2).

สุชา จันทน์อม. (2538). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุชาติ เลหาบริพัฒน์. 2542. ทางรอดวิกฤติและทางรอดของปัญหาการระบาดของยาบ้า. ม.ป.ท.

_____. (2544). แนวทางการพัฒนาระบบบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.

ตำราการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สุพล สุขสายชล. (2541). การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมลัทธิขโมย. วิทยานิพนธ์

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุวัฒน์ นัทธินันต์กุล และคณะ. (2545). การติดตามผลการดำเนินงานของผู้ป่วยโรคจิตจากเมท

แอมเฟตามีน 6 เดือน และปัจจัยเสี่ยงในการกลับมาป่วยซ้ำ. กรุงเทพฯ : กรม

สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2547). คู่มือรูปแบบการบำบัดรักษา

ยาเสพติด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2539). รายงานข้อมูลผู้ติดยาเสพติด และสารเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา ปี

2537. กรุงเทพฯ : กองบำบัดรักษา สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติด. สำนักงานกฤษฎามนตรี.

_____. (2542). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ :

สำนักนโยบายและแผน.

_____. (2544). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปีงบประมาณ

2543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

_____. (2542). เรียนรู้เรื่องยาเสพติดชีวิตปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2548). ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด. Online :

<http://www.oncb.go.th>.

สำเนา มากเบน. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวและการปฏิบัติของครอบครัว

กับลักษณะการเสพยาบ้าของวัยรุ่นที่เข้ารับการบำบัดในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาล

อัญญารักษ์. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (สาขาวิชาการบริหารพยาบาล). กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถนพ วิสุทธิมรรค. (2541). พฤติกรรมการบริโภคสารเสพติด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การ

สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- อัษฎลี ดำรงไชย. (2543). *การวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อป้องกันสารเสพติดในจังหวัดอำนาจเจริญ โรงพยาบาลศรีมหาโพธิ์ อุบลราชธานี*.
กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- อัณณพ ชูบำรุง. (2539). *คำอธิบายอาชญาวิทยาตามหลักสังคมวิทยา*. เอกสารการสอนชุดวิชา
อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วน จำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2548). *สร้างวินัยให้ลูกคุณ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Cole, L. (1959). *Psychology of adolescence*. 5th ed. New York : Rinehart.
- Erikson, Erik H. (1959). *Psychological issues*. New York : International Universities Press.
- Jess, S. (1994). *A dictionary of the English Language*. New York : Random
House, Inc.
- Mutsumoto, T. (2000). *Clinical Features of Recent Methamphetamine Abusers :
Comparison between Smoking Abusers and Injection Abusers*. Seishin
Shinkeigaku Zassi.
- Yeh H. and others. (2001, march). Six Months Follow-up of Patients with
Methamphetamine Psychosis. *Zhonghua Yi Xue Za Zhi*. 64 (7) : 388–394.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อัตชีวประวัติ

คำชี้แจง ให้ท่านเขียนประวัติตนเอง โดยเติมข้อความให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริงมากที่สุด ข้อความเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ท่านโดยตรง โดยข้อมูลทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ

1. ข้าพเจ้าเกิด วันที่/เดือน/พ.ศสถานที่เกิด.....
เมื่อครั้งเป็นเด็ก สิ่งที่ข้าพเจ้ากลัวมากที่สุดคือ.....ข้าพเจ้าเคยป่วยเป็นโรค.....เพื่อน ๆ ที่ข้าพเจ้าเล่นด้วยมักจะมีอายุ.....กับข้าพเจ้า ถ้าโตขึ้นข้าพเจ้าอยากเป็น.....
2. ข้าพเจ้าเติบโตมาพร้อม ๆ กับเท่าที่จำได้เหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุดคือเวลาที่ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ใช้ชีวิตอย่างสนุกสนาน คือ.....พอให้ความสนิทสนมกับข้าพเจ้าโดยการ.....แม่ให้ความสนิทสนมโดยการ.....เมื่ออยู่บ้านสิ่งที่ข้าพเจ้าอยากทำคือ.....ข้าพเจ้าคิดว่าเด็กคนอื่นในบ้านมีความสุข.....ข้าพเจ้า
3. สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากทำมากที่สุดขณะนี้ คือ.....สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากทำน้อยที่สุดในขณะนี้คือ.....สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากได้จากสถานที่นี้มากที่สุดคือ.....
4. ถ้ามีเวลาว่างข้าพเจ้าจะใช้เวลานั้นข้าพเจ้าชอบทำงานที่.....
.....สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองทำได้ดีที่สุดคือ.....
5. แผนในอนาคตและความหวัง
 - 5.1 เมื่อข้าพเจ้าโตขึ้นอยากประกอบอาชีพ.....
 - 5.2 ถ้าข้าพเจ้าสามารถขอสิ่งใดได้ตามใจนึก ข้าพเจ้าจะขอ
 - 5.2.1
 - 5.2.2
 - 5.2.3

6. เป้าหมายในชีวิตข้าพเจ้า คือ.....
7. คนที่ข้าพเจ้าชอบ คือ
8. ถ้าให้เลือกได้สิ่งต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจะเลือกเป็นข้อแรกคือ
 () ชื่อเสียง () เงิน () ความสำเร็จในการเรียน
 () การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม () อื่น ๆ (ระบุ).....
9. สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการมากที่สุดในขณะนี้คือ.....
10. สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่สบายใจ คือ.....

.....

และเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ บุคคลที่ข้าพเจ้าไปปรึกษา

คือ.....

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง ขอให้ท่านเติมข้อความในแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด การกรอกข้อความที่เป็นจริงย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านเอง และข้อมูลที่ท่านกรอกในแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัว

1. ข้าพเจ้าชื่อ..... นามสกุล..... เพศ.....
เกิดวันที่..... เดือน..... พ.ศ. อายุ..... ปี..... เดือน.....
เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... ศาสนา สถานภาพ.....
2. สถานที่เกิด.....
ที่อยู่ปัจจุบัน.....
ภูมิลำเนาเดิม.....
3. บิดาชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... ปี
อาชีพ รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
สถานที่ทำงาน.....
4. มารดาชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... ปี
อาชีพ รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
สถานที่ทำงาน.....
5. บิดามารดาของท่าน (ใส่เครื่องหมาย / ใน หน้าข้อความ)
..... อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่
..... หย่าร้างกัน บิดาสมรสใหม่
..... มารดาสมรสใหม่ บิดาถึงแก่กรรม
..... มารดาถึงแก่กรรม อื่นๆ ระบุ.....
6. ผู้ปกครองชื่อ..... นามสกุล.....
เกี่ยวข้องกับท่านโดยเป็น..... อายุ..... ปี
อาชีพ..... รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
7. ระดับการศึกษาของบิดา.....
8. ระดับการศึกษาของมารดา.....
9. ท่านได้รับค่าใช้จ่ายประจำวันจาก ประมาณวันละ.....บาท

10. ท่านมีพี่น้อง..... คน ชาย..... คน หญิง..... คน

11. รายละเอียดเกี่ยวกับพี่น้อง โปรดกรอกรหัสความเรียงตามลำดับ

คนที่	อายุ	เพศ	การศึกษา	อาชีพ

12. ข้อมูลด้านการศึกษา

ชั้น	ผลการเรียน	วิชาที่ชอบ	วิชาที่ไม่ชอบ	ความสามารถพิเศษ	การเข้าร่วมกิจกรรมในและนอกโรงเรียน

12. เพื่อนของท่านที่อยู่ใกล้ที่สุดและสามารถติดต่อได้สะดวก

ชื่อ..... นามสกุล.....

ข. สุขภาพของท่าน

ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่เหมาะสมกับท่าน และเติมข้อความในช่องว่าง

1. สุขภาพของข้าพเจ้าขณะนี้ () ดีมาก () ดี () พอใช้ () ไม่ดีเลย
2. ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน () เคย () ไม่เคย
ถ้าเคยบอกชื่อโรค..... อายุขณะเป็นโรค..... ปี
3. ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน () เคย () ไม่เคย
ถ้าเคยบอกชื่อโรค..... อายุขณะเป็นโรค..... ปี
4. ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน () เคย () ไม่เคย
ถ้าเคยบอกด้วยว่าอุบัติเหตุอะไร.....
ได้รับบาดเจ็บอะไรบ้าง..... เมื่ออายุ..... ปี
5. ข้าพเจ้าเคยเป็นลมวิงเวียนศีรษะ () เป็นเสมอ () เป็นบ้าง () ไม่เคยเป็น
6. ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับโรคประสาท () มีปัญหา () ไม่มีปัญหา
7. ข้าพเจ้าไม่เคยใช้แวนมาก่อนเลย แต่คิดว่าจำเป็นต้องใช้ () ใช้เป็นประจำ () ใช้บ้าง
() ไม่ต้องใช้
8. การพูดของข้าพเจ้า () ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพูดคล่อง () พูดไม่คล่องหรือพูดซ้ำ () พูดติดอ่าง
9. การได้ยินของข้าพเจ้า () ชัดเจนดี () ไม่ค่อยชัดเจน
10. ปกติข้าพเจ้านอนวันละ () 4-6 ชั่วโมง () 6-8 ชั่วโมง () 8-10 ชั่วโมง
11. โรคประจำตัวของข้าพเจ้าที่เป็นอยู่คือ.....
12. ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ () วิตกมาก () วิตกน้อย
13. ขณะนี้ข้าพเจ้าสูง..... เซนติเมตร น้ำหนัก..... กิโลกรัม
14. ข้าพเจ้าตรวจสุขภาพปีละ ครั้ง ครั้งสุดท้ายได้ตรวจร่างกาย เมื่อ.....
.....เป็นการตรวจครั้งที่.....ของปี
15. อื่นๆ (ที่ต้องการบอกเกี่ยวกับสุขภาพ).....
.....
.....

ค. การสังคมและกิจกรรมของท่าน

ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่เหมาะสมกับท่านและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ที่อยู่ของครอบครัวของข้าพเจ้า () บ้านปิตามารดา
() บ้านญาติ
() บ้านเช่า
() อื่นๆ ระบุ.....
2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อที่อยู่อาศัย () ชอบมาก
() ชอบ
() ไม่ชอบเลย
3. เพื่อนๆ มาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้าที่บ้าน () มาบ้าง
() มาบ่อยๆ
() ไม่มาเลย
4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน () ชอบให้มาบ่อยๆ
() ชอบให้มาบ้างเป็นบางครั้ง
() ไม่ชอบให้มาเลย
5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่อได้พบปะกับเพื่อนๆ.....
6. ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อข้าพเจ้า.....
7. ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง.....
8. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ () ใช้เป็นประจำ
() ใช้น้าง
() ไม่ใช่เลย
9. ข้าพเจ้าชอบฟังวิทยุ
() ฟังเป็นประจำ () ชอบฟังบ้าง () ไม่ชอบฟังเลย
10. ข้าพเจ้าชอบดูโทรทัศน์
() ดูเป็นประจำ () ดูบ้าง () ไม่ชอบดูเลย
11. ข้าพเจ้าชอบดูภาพยนตร์
() ดูเป็นประจำ () ดูบ้าง () ไม่ชอบดูเลย
12. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท
() ฝงญภัย () ลีลัษ () รักไคร่
() ตลกขบขัน () วิทยาศาสตร์ () กีฬา
() ประวัติศาสตร์ () โคลงบทละคร () ชีวประวัติ
() แนวจินตนาการ () เครื่องยนต์กลไก () อื่นๆ ระบุ.....

13. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

() เป็นประจำ () เป็นครั้งคราว () ไม่เคยอ่านเลย

14. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง

() ชอบมาก () ชอบบ้าง () ไม่ชอบเลย

กีฬากลางแจ้งที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด

15. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬาในร่ม

() ชอบมาก () ชอบบ้าง () ไม่ชอบเลย

กีฬาในร่มที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด

16. ข้าพเจ้าเคยเล่นละครในงานต่างๆ () เคย () ไม่เคย

17. ข้าพเจ้าสามารถเล่นดนตรี () ได้ดี () พอใช้ () ไม่ได้เลย

เครื่องดนตรีที่ชอบเล่น คือ

18. ข้าพเจ้าชอบร้องเพลง () ชอบมาก () ชอบบ้าง () ไม่ชอบเลย

ประเภทของเพลงที่ชอบ คือ.....

19. ข้าพเจ้ามีความสนใจนาฏศิลป์ไทย () สนใจมาก () สนใจบ้าง () ไม่สนใจเลย

20. ข้าพเจ้า () ทำ () ไม่ทำงานพิเศษหรือหารายได้ส่วนตัว

21. งานอดิเรกของข้าพเจ้า คือ.....

ง. กิจกรรม การศึกษา และปัญหาของข้าพเจ้า

1. เมื่อปีที่แล้วข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดคือ.....

กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด คือ.....

2. ข้าพเจ้า () เคย () ไม่เคย เป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม

ข้าพเจ้า () เคย () ไม่เคย เป็นหัวหน้าชั้น

3. ในโรงเรียน ข้าพเจ้า มี

() เพื่อนมาก () เพื่อนน้อย () ไม่มี เพื่อนเลย

เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าชื่อ.....

สิ่งที่ข้าพเจ้าและเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าทำด้วยกันเสมอ คือ.....

4. ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาอ่านหนังสือเรียนในวันหนึ่งๆประมาณชั่วโมง

ข้าพเจ้า () มี

() ไม่มี สถานที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน

5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับวิชาที่เคยเรียน

ชอบมากที่สุด

ชอบน้อยที่สุด

ยากที่สุด

ง่ายที่สุด

(วิชา)

(วิชา)

(วิชา)

(วิชา)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. วิชาที่ข้าพเจ้าต้องเอาใจใส่มากที่สุด คือ

7. ข้าพเจ้า () ทำ () ไม่ได้ทำตารางกำหนดไว้ดูหนังสือ

8. ข้าพเจ้าทำให้มีสมาธิเวลาดูหนังสือ () ได้ง่าย () ได้ยาก

9. ข้าพเจ้า () ต้องการ () ไม่ต้องการ คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียน

10. ตามปกติข้าพเจ้า () ชอบ () ไม่ชอบเรียนหนังสือ

เมื่อเทียบกับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในเกณฑ์ () ดี () ปานกลาง () ไม่ดี

11. เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น บิดาต้องการให้ข้าพเจ้ามีอาชีพ.....

มาดาต้องการให้ข้าพเจ้ามีอาชีพ.....

ข้าพเจ้าต้องการให้ข้าพเจ้ามีอาชีพ.....

12. ข้าพเจ้าตั้งใจจะเรียนให้จบในชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้

() ตั้งใจแน่วแน่

() ไม่แน่ใจ

() ไม่สนใจเลย

13. ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนจบในระดับ

() ปริญญาตรี

() ปริญญาโท

() ปริญญาเอก

() ระดับอื่นๆ ระบุ.....

14. อาชีพที่ข้าพเจ้าเลือกตามความตั้งใจของข้าพเจ้าในขณะนี้ เรียงตามลำดับ

1.....

2.....

3.....

4.....

15. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในวันอันตรายแห่งนี้

.....

.....

16. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน

.....

.....

17. ปัญหาหรือความไม่สบายใจที่ข้าพเจ้าต้องการได้รับความช่วยเหลือ

1.....

2.....

3.....

4.....

แบบสอบถามสภาพความรู้สึกละอาย

คำสั่ง ให้ท่านตอบแบบสอบถามต่อไปนี้โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงของตัวท่านเอง โดยเขียนเครื่องหมาย / ในช่องที่เห็นว่าตรงกับท่านมากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1. ข้าพเจ้าตื่นตกใจง่าย					
2. ข้าพเจ้าชอบวิตกกังวลในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ					
3. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำอะไรอย่างไม่มีเหตุผล					
4. ข้าพเจ้าชอบนั่งเหม่อลอย					
5. ข้าพเจ้าชอบหลับเวลาเรียน					
6. ข้าพเจ้ารู้สึกเหงา					
7. ข้าพเจ้าไม่ค่อยมีความสุขมากนัก					
8. ข้าพเจ้าเป็นคนอ่อนไหวง่าย					
9. ข้าพเจ้าควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ค่อยได้					
10. ข้าพเจ้าไม่มีจุดหมายในชีวิตที่แน่นอน					
11. ข้าพเจ้าไม่ค่อยกระตือรือร้น					
12. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า					
13. ข้าพเจ้ากลัวความผิดหวัง					
14. ข้าพเจ้าชอบอยู่คนเดียวลำพัง					
15. ข้าพเจ้าไม่กล้าทำงานที่ต้องรับผิดชอบ					
16. ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้เมื่อทำงานไม่สำเร็จ					
17. ข้าพเจ้ามักทำอะไรโดยไม่คิดแล้วมานึกเสียใจภายหลัง					
18. ข้าพเจ้าต้องการมีใครสักคนรับฟังเรื่องราวของข้าพเจ้า					
19. ข้าพเจ้าไม่เคยทำอะไรที่ถูกต้อง					
20. ข้าพเจ้าต้องการการสนับสนุนหรือคำชมจากผู้อื่น					
21. ข้าพเจ้าอยากรู้วิธีควบคุมอารมณ์ตนเองเมื่อเจอ สถานการณ์ที่ทำให้ไม่พอใจ					
22. ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความละเอียดถี่ถ้วน					
23. ข้าพเจ้าเป็นคนที่ตั้งใจเรียน					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
24. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น					
25. ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในตนเอง					
26. ข้าพเจ้าทำงานได้รวดเร็ว					
27. งานที่ข้าพเจ้าทำส่วนมากจะออกมาดี					
28. ข้าพเจ้าไว้วางใจผู้อื่นเสมอๆ					
29. ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้					
30. ข้าพเจ้าชอบเป็นผู้นำในการทำงาน					
31. ข้าพเจ้าไม่ค่อยจะโกรธใครง่าย ๆ					
32. การเรียนของข้าพเจ้าอยู่ในเกณฑ์ดี					
33. ข้าพเจ้ามักจะเป็นตัวของตัวเอง					
34. ข้าพเจ้าเอาใจใส่ในการเรียนเสมอ					
35. ข้าพเจ้าชอบดูหนังสือดีๆ					
36. ขณะนี้ข้าพเจ้ารู้สึกที่กำลังมีปัญหา					
37. ข้าพเจ้ามักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
38. ข้าพเจ้าจะใช้จ่ายอย่างประหยัด					
39. เงินที่พ่อแม่ให้มักจะไม่พอใช้					
40. ข้าพเจ้าเป็นคนตรงต่อเวลา					
41. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนใจร้อนและโมโหง่าย					
42. พ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของข้าพเจ้า					
43. เวลาที่ข้าพเจ้าทำดี พ่อแม่ไม่ค่อยชมเชย					
44. เวลาข้าพเจ้ามีปัญหาพ่อแม่ไม่ค่อยสนใจ ข้าพเจ้าต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
45. ข้าพเจ้าจะไปที่ไหนๆ พ่อแม่ก็ไม่ว่าและไม่สนใจที่จะได้ถาม					
46. พ่อแม่ไม่เคยว่ากล่าวตักเตือนเกี่ยวกับความประพฤติ ของข้าพเจ้าเลย					
47. พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาสนใจในตัวข้าพเจ้า					
48. พ่อแม่ไม่ค่อยแสดงความห่วงใยในตัวข้าพเจ้าเลย					
49. เวลาทะเลาะกับพี่ๆ น้องๆ ข้าพเจ้าจะถูกตำหนิมากกว่า คนอื่น					
50. ข้าพเจ้าต้องดูแลซักฟอกเสื้อผ้าของข้าพเจ้าด้วยตนเองเสมอ					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
51. หลังเลิกเรียนเมื่อกลับบ้านพ่อแม่ไม่เคยสนใจถามไถ่ข้าพเจ้าเลย					
52. พ่อแม่รักข้าพเจ้าไม่เท่ากับลูกคนอื่นๆในบ้าน					
53. เมื่อโรงเรียนเลิกถ้าไม่ธุระอื่น ข้าพเจ้าอยากจะกลับบ้านทันที					
54. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดข้าพเจ้ามักจะถูกลงโทษ					
55. ถ้าข้าพเจ้าสอบตก พ่อแม่ข้าพเจ้าคงลงโทษข้าพเจ้าอย่างหนัก					
56. ข้าพเจ้าคิดว่าพ่อแม่เป็นคนไม่มีเหตุผล					
57. พ่อแม่จะพูดคุยกับข้าพเจ้าอย่างสนุกสนานเสมอ					
58. พ่อแม่จัดหาสิ่งของให้ข้าพเจ้าใช้อย่างพอเพียง					
59. ถ้าข้าพเจ้ากลับบ้านช้า พ่อแม่จะคอยด้วยความเป็นห่วง					
60. พ่อแม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร					
61. พ่อแม่ทำโทษเมื่อลูกทุกคนทำผิดโดยไม่ยกเว้นคนใด					
62. พ่อแม่ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเรียนวิชาที่ถนัด					
63. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดพ่อแม่มักให้ออกโอกาสข้าพเจ้าชี้แจงเหตุผล					
64. เมื่อข้าพเจ้าทำอะไรแล้วผิดหวัง พ่อแม่จะพูดให้กำลังใจ					
65. ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีเพื่อนน้อย					
66. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นเพื่อนๆ ทุกคนดีต่อข้าพเจ้า					
67. เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องผิดใจกับเพื่อนจะต้องเก็บเอามาคิดหลายวัน					
68. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ค่อยสบายใจ ถ้าต้องทำงานคนเดียว					
69. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นเพื่อนๆ ทำอะไรไม่ค่อยถูกใจ					
70. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองถูกเพื่อนๆ รังเกียจ					
71. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนๆ ชอบนินทาข้าพเจ้า					
72. เพื่อนๆ ชอบทำงานร่วมกับข้าพเจ้า					
73. ข้าพเจ้าชอบบ่นเมื่อเพื่อนๆ ทำในสิ่งที่ไม่ถูกใจ					
74. ข้าพเจ้ารู้สึกอายเพื่อนๆ ไม่อยากให้ไปบ้าน					
75. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเหวเมื่อเพื่อนสนิทไม่อยู่					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
76. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหามักปรึกษากับเพื่อน					
77. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองเข้ากับเพื่อนส่วนใหญ่ไม่ได้					
78. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองต้องคอยเอาใจคนอื่นเสมอ					
79. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น					
80. ข้าพเจ้ามักมีความเห็นขัดแย้งกับคนอื่นเสมอ					
81. ก่อนสอบทุกครั้งข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจ					
82. ก่อนประกาศผลสอบ ข้าพเจ้ามักฝันว่า สอบตกหรือสอบคะแนนไม่ดี					
83. เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจในเรื่องที่ครูสอน ข้าพเจ้าจะลุกขึ้นถามทันที					
84. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณส่วนใหญ่ไม่ให้ความยุติธรรมกับนักเรียน					
85. เมื่อถูกเรียกออกไปพูดหน้าชั้น ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่า					
86. ในเวลาเรียนข้าพเจ้าไม่ชอบเข้าร่วมในกิจกรรมที่กำหนด					
87. ในวิชาที่ข้าพเจ้าไม่ชอบข้าพเจ้ามักเบื่อง่ายที่จะเรียน					
88. วิชาใดที่ข้าพเจ้าชอบ ข้าพเจ้ามักจะเรียนได้ดีเสมอ					
89. ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ ในกิจกรรมต่างๆ					
90. ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบดีมากในงานที่ได้รับมอบหมาย					
91. ข้าพเจ้าเป็นคนที่ไม่เร้าอารมณ์					
92. ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความพยายามในการทำงาน					
93. ข้าพเจ้าพอใจในสภาพที่ตนเองเป็นอยู่					
94. ข้าพเจ้าชอบดูโทรทัศน์อยู่คนเดียวๆ เป็นประจำ					
95. ข้าพเจ้าชอบฟังวิทยุอยู่คนเดียวๆ เป็นประจำ					

แบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ครั้งที่

ชื่อ นามสกุล อายุ ปี เพศ.....
 วัน เดือน พ.ศ.
 เวลา..... น. สถานที่.....

จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์.....

.....

สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....

.....

ความคิดเห็น.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไป วันที่..... เวลา นาฬิกา
 สถานที่.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

แบบฟอร์มบันทึกการสังเกต

การบันทึกการสังเกต ครั้งที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุปี เพศ.....

วัน เวลา ที่สังเกต.....

สถานที่.....

พฤติกรรม.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็น.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ผู้สังเกต

ตำแหน่ง.....

แบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

รายการเยี่ยมบ้าน ครั้งที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อผู้เยี่ยมบ้าน.....

ชื่อผู้ถูกเยี่ยม.....

ชื่อผู้ปกครอง.....เกี่ยวข้องกับ.....

ที่ตั้งของบ้านผู้ถูกเยี่ยม.....

ระยะเวลาที่ทำการเยี่ยม ตั้งแต่.....นาฬิกา ถึง.....นาฬิกา

1. สภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....

.....

2. สภาพภายในบ้าน.....

.....

3. ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง.....

.....

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อผู้ถูกเยี่ยม.....

.....

5. ความสัมพันธ์ของผู้ถูกเยี่ยมกับสมาชิกในครอบครัว.....

.....

ลงชื่อ..... ผู้เยี่ยมบ้าน

ตำแหน่ง.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของผู้ถูกศึกษา

วันที่ เดือน พ.ศ.

ชื่อ-นามสกุล(ผู้ปกครอง)..... เกี่ยวข้องเป็น.....

ชื่อ-นามสกุล(ผู้ถูกศึกษา).....

ที่อยู่ของผู้ปกครอง..... โทรศัพท์.....

สถานที่ทำงานของผู้ปกครอง..... โทรศัพท์.....

อาชีพของผู้ปกครอง.....

1. ในครอบครัวของท่านมีสมาชิกทั้งหมด..... คน

2. บริเวณรอบ ๆ บ้านที่ผู้ถูกศึกษาอาศัยอยู่มีสภาพเป็นอย่างไร.....

.....

3. ระหว่างอยู่บ้านท่านให้ผู้ถูกศึกษาทำอะไรบ้าง.....

.....

4. ท่านเคยพาผู้ถูกศึกษาไปไหนบ้าง.....

.....

5. ท่านควบคุมการใช้เวลาว่าง หรือการเที่ยวเตร่ของผู้ถูกศึกษา ซึ่งอยู่ในความปกครองของท่าน
อย่างไร.....

.....

6. เมื่อผู้ถูกศึกษาประพฤติไม่เหมาะสมท่านจัดการอย่างไร.....

.....

7. ท่านเคยลงโทษผู้ถูกศึกษาหรือไม่..... ในกรณีเช่นไร.....

ด้วยวิธีอย่างไร.....

ได้ผลตามที่คิดไว้หรือไม่.....

8. โรคประจำตัวของผู้ถูกศึกษามีหรือไม่ ถ้ามีโรคประจำตัวเป็นโรคอะไร.....

.....

9. ประวัติการเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุครั้งสำคัญในชีวิตของผู้ถูกศึกษามีหรือไม่เมื่อไหร่

.....

10. ข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับตัวผู้ถูกศึกษาที่ท่านควรแจ้งให้ทางวัดทราบ คือ

1.
2.
3.

11. ปัญหาใหญ่ที่ท่านครอบครัวของท่านประสบอยู่ขณะนี้คืออะไร.....

.....

และจะกระทบกระเทือนการเรียนของผู้ถูกศึกษาหรือไม่.....

12. ระหว่างวันหยุด(เสาร์-อาทิตย์) ท่านให้ผู้ถูกศึกษาทำอะไร.....

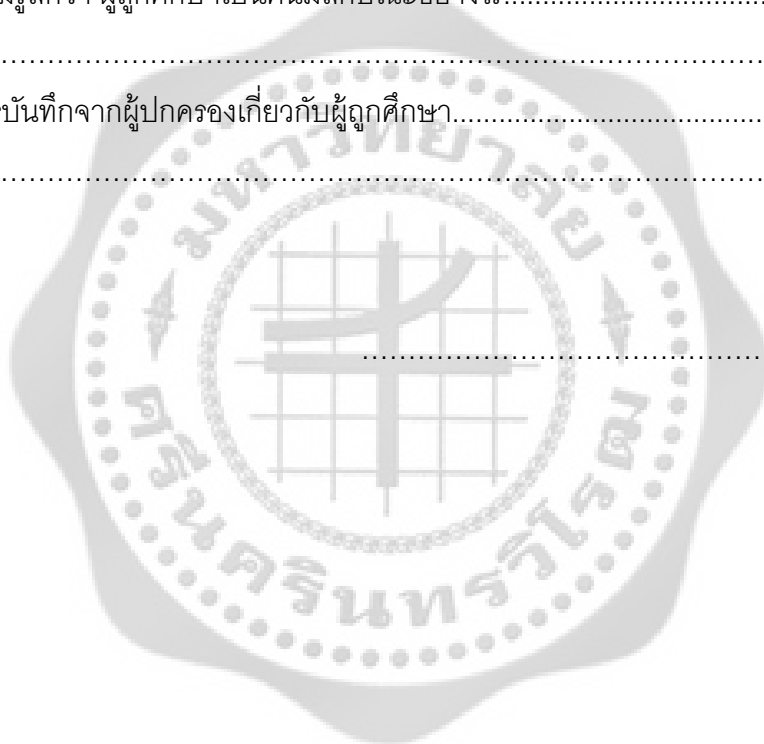
.....

13. ท่านมีความรู้สึก ว่า ผู้ถูกศึกษาเป็น คนมีลักษณะอย่างไร.....

.....

14. อื่นๆ ที่ควรบันทึกจากผู้ปกครองเกี่ยวกับผู้ถูกศึกษา.....

.....

..... ผู้บันทึก

แบบทดสอบบุคลิกภาพ การเติมประโยคให้สมบูรณ์ (SENTENCE COMPLETION TEST)

ชื่อ – นามสกุล

วัน เดือน ปี ที่ทำแบบทดสอบ

วัน เดือน ปี เกิด

วิธีตอบแบบทดสอบ

จงเติมประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ โดยอ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อความแล้วเติมสิ่งแรกที่ท่านคิดได้เพื่อให้ได้ประโยคสมบูรณ์ โปรดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าไม่ทราบว่าจะเติมอะไรให้เขียนวงกลมหมายเลขของข้อนั้น ๆ และพยายามเติมประโยคหรือข้อความนั้นในภายหลัง

1. ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะ.....
2. เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามาฉันจะ.....
3. สิ่งที่คุณต้องการมากที่สุด.....
4. ถ้าฉันต้องรับผิดชอบ.....
5. สำหรับฉัน อนาคตเป็นสิ่งที่.....
6. ผู้ที่มีอำนาจเหนือฉัน.....
7. ทั้งๆ ที่ฉันเห็นว่ามันไร้สาระฉันก็ยังกลัว.....
8. ฉันรู้สึกว่าเป็นเพื่อนที่แท้จริง.....
9. เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอยู่.....
10. ผู้ชายในอุดมคติของฉัน.....
11. เมื่อฉันเห็นผู้หญิงและผู้ชายอยู่ด้วยกัน.....
12. เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นแล้วครอบครัวฉัน.....
13. ผู้ที่ฉันชอบทำงานกับเขามากที่สุดคือ.....
14. คุณแม่ของฉัน
15. ฉันจะทำทุกอย่างเพื่อให้ลืม
16. ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแค่
17. ฉันมั่นใจว่า ฉันมีความสามารถที่จะ
18. ฉันคงมีความสุขถ้า
19. ถ้าใครทำงานให้ฉัน
20. ฉันกำลังตั้งตาคอย

21. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่ทราบว่าฉันกลัว

.....

22. ครูที่โรงเรียน

23. ฉันไม่ชอบคนที่

24. ฉันจำได้เมื่อ

25. ฉันคิดว่าผู้ชายส่วนมาก

26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน

27. พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่า

28. เพื่อนร่วมงานของฉันคือ

29. คุณแม่กับฉัน

30. ฉันได้ทำผิดอย่างมากที่

31. คุณพ่อของฉัน

32. จุดอ่อนของฉันคือ

33. ความทะเยอทะยานในชีวิต คือ

34. คนที่ทำงานให้ฉัน

35. สักวันหนึ่งฉันคง

36. เมื่อฉันเห็นคนที่มีอำนาจเหนือกว่าเดินมา

37. ฉันอยากขจัดความกลัวในเรื่อง

38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด

39. ฉันไม่เคยมีความสุขเท่า

40. เมื่อฉันคิดถึงผู้ชาย

41. เมื่อฉันมีความรู้สึกทางเพศ

42. ครอบครัวส่วนมากที่ฉันรู้จัก

43. ฉันชอบทำงานร่วมกับคนที่

44. ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแค่

45. บางครั้งฉันรู้สึกอาย

46. คุณพ่อและฉัน

47. เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้ว ฉัน

48. เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่ง ฉัน

49. สิ่งที่ต้องการมากที่สุดในชีวิต

50. อีก 10 ปี ข้างหน้าฉัน

51. คนที่ฉันถือว่าเขาเหนือกว่าฉัน

52. บางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉันต้อง

53. เมื่อฉันไม่อยู่ เพื่อนจะ

54. สิ่งที่คุณจำได้แม่นยำที่สุดในวัยเด็กของคุณ

.....

55. สิ่งที่คุณชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับบุรุษเพศ

56. ฉันรู้สึกอย่างไรเรื่องเพศ

57. เมื่อฉันยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของฉัน

58. คนที่ทำงานร่วมกับฉันโดยมาก

59. คุณแม่ของฉันไม่ค่อยจะ

60. ฉันรู้สึกว่าเป็นความผิดใหญ่หลวงที่ฉันได้

61. ผู้หญิงในอุดมคติของฉัน

62. ฉันคิดว่าผู้หญิงส่วนมาก

63. เมื่อฉันคิดถึงผู้หญิง

64. สิ่งที่คุณชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ.....

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0519.12/๗๔๖3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๖ กันยายน 2551

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดอินทาราม (หลวงพ่อด่าง)

เนื่องด้วย นางสาวพัชชา วงศ์สุวรรณค์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี” โดยมี อาจารย์อนุสรณ์ อรรถสิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณี นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้ห้องปฏิบัติธรรม วัดอินทาราม เพื่อขอให้วัยรุ่นชายที่เสพยาบ้า จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์ เรื่อง พฤติกรรมการเสพยาบ้า และ แบบทดสอบ DAP / KHTP / KFD และ S.C.T ในระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2551

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพัชชา วงศ์สุวรรณค์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-3542-871

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/๑๕๖๑

วันที่ ๑๑ กันยายน 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

 เนื่องด้วย นางสาวพัชชา วงศ์สุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “พฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น : การศึกษารายกรณี” โดยมี อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์แวนี กรีทอง อาจารย์มณฑิรา จารูเพ็ง และ อาจารย์สกล วรเจริญศรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามพฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น และ แบบทดสอบพฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น

 จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวพัชชา วงศ์สุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ เวหนี่ กรีทอง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ สกุล	นางสาวพัชชา วงศ์สุวรรณค์
วัน เดือน ปี เกิด	2 มิถุนายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	54/1 หมู่ 3 ต.บางหญ้าแพรก อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ประสานงานส่วนราชการหลัก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	GFMIS ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการคลัง ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมัธยมด่านสำโรง
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต (โปรแกรมนิเทศศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ